T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
DAVRANIŞ BİLİMLERİ BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİ OLMA NİYETİ ÜZERİNE ETKİLERİ

SARA TANOĞLU
2501060419

Tez Danışmanı
Prof. Dr. ERDAL TEKARSLAN

İstanbul, 2008

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürlüğü

TEZ ONAYI

Enstitümüz **DAVRANIŞ BİLİMLERİ** Bilim Dalında **2501060419** numaralı **SARA TANOĞLU'nun** hazırladığı **"KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİ OLMA NİYETİ ÜZERİNE ETKİLERİ"** konulu **YÜKSEK LİSANS/** ~~DOKTORA TEZİ~~ ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI,** Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca **26.11.2008 Çarşamba** günü saat **10.00'da** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin .....KABULÜ.....'ne* **OYBİRLİĞİ /** ~~**OYÇOKLUĞUYLA**~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF.DR.ERDAL TEKARSLAN	KABUL	
PROF.DR.CAVİDE UYARGİL	Kabul	
PROF.DR.AHMET CEVAT ACAR	Kabul	
DOÇ.DR.İBRAHİM PINAR	Kabul	
DOÇ.DR.FATİH SEMERCİÖZ	KABUL	

Adres: Besim Ömerpaşa Caddesi Kaptan-ı Derya Sokağı 34452 Beyazıt/İstanbul
Tel: 0212 440 00 00 / 14219-14220-14221-14222-14226-14227-14243
Fax: 0212 440 03 40 e-mail: sbe@istanbul.edu.tr

ÖZ

Tezin Adı : Kişilik Özelliklerinin Girişimci Olma Niyeti Üzerine Etkileri

Tezin Yazarı : Sara Tanoğlu

Danışman : Prof. Dr. Erdal Tekarslan

Anahtar Kelimeler: Girişimci, Girişimcilik, Girişimci Olma Niyeti, Girişimcilerin Kişilik Özellikleri

21. yüzyıl dünyasında girişimci ve girişimcilik, üzerinde hassasiyetle durulan konulardan bir tanesidir. Girişimcileri tanıma, onları diğer insanlardan ayıran özelliklerin ne olduğunu saptayabilme adına çok yönlü araştırmalar yapılmıştır ve hala da yapılmaktadır. Yapılan bu çalışmaların önemli bir kısmını ise bireylerin sahip olduğu kişilik özellikleri üzerine yoğunlaşmış çalışmalar teşkil etmektedir. Çünkü kişilik bireyleri birbirinden ayırmada güçlü ve güvenilir bir özellik olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmanın amacı da; bireylerin sahip olduğu kişilik özelliklerinin girişimci olma niyeti üzerinde nasıl bir etkisinin olduğunu bulmak, girişimci olma niyetinde olan ve olmayan bireylerin kişilik özelliklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Kişilik ve niyet ölçümü için kullanılan ölçekler İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi dördüncü sınıf öğrencilerine anket şeklinde uygulanmıştır. Ölçülen kişilik özellikleri kontrol odaklılık, başarı ihtiyacı, yenilikçilik, belirsizliğe tolerans düzeyi, risk alma eğilimi ve kendine güvendir.

Elde edilen sonuçlara göre girişimci olma niyeti yüksek olan bireylerin kişilik özellikleri girişimci olma niyeti düşük olan bireylere nazaran anlamlı derecede farklıdır. Girişimci olma niyeti yüksek olan bireyler düşük niyetlilere nazaran başarı ihtiyaçları, belirsizliğe tolerans düzeyleri, risk alma eğilimleri yüksek olan, daha yenilikçi, daha kendine güvenen, iç kontrol odaklı bireylerdir. Altı kişilik özelliğinin hepsi niyet ile pozitif korelasyona sahipken ancak üç tanesi (yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi) niyet değişkenini açıklamada istatiksel olarak anlamlıdır.

ABSTRACT

Name of the Thesis	**:** The Influence of Personal Characteristics On The Intention Of Being Entrepreneur
Author	**:** Sara Tanoğlu
Adviser	**:** Prof. Dr. Erdal Tekarslan
Key Words	**:** Entrepreneur, Entrepreneurship, The Intention of Being Entrepreneur, Personal Characteristics of Entrepreneurs

In the twentieth century, entrepreneurs and entrepreneurship have been some of the more carefully studied topics. Much varied research has been conducted, and is still being conducted, on how we can recognise entrepreneurs and what characteristics distinguish them from other people. An important part of this research is composed of studies that focus on individual traits since personality has been accepted as as powerful and trusted means of separating an individual from others.

This object of this study was to determine how much of an influence personality traits have on a person's intent to be an entrepreneur as well as whether people with and without an entrepreneurial personality show differences in their personal characteristics. Personality traits and intent were assessed through a survey of fourth-year Business Administration students at Istanbul University. The personality traits measured were: locus of control, need for achievement, innovativeness, tolerance of ambiguity, risk taking propensity and self-confidence.

According to the data, the personality traits of individuals with a high tendency towards being entrepreneur are substantially different from those of individuals who do not show such a tendency. Those, whose intention of being entrepreneur is relatively more, have high level of need for achievement, high level of tolerance of ambiguity, high level of risk taking propensity, they are more innovative, more self-confident, and internal controlled people. Six personality characteristics showed a positive correlation with intentions whereas only three of them (innovativeness, need for achievement and risk taking propensity) are significant to explain the intention.

ÖNSÖZ

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde okuduğum senelerde Davranış Bilimlerine karşı olan özel ilgimi fark ettim. Çok farklı bir daldı davranış bilimleri. Gerek içerdiği konuların bir ayağının her zaman ilgimi çekmiş olan insan unsuru üzerine kurulmuş olması, gerek birbirinden kuvvetli hocalarımın sunduğu eşsiz bilgiler, belki de onlarda gördüğüm güçlü eğitimci kişiliği kendimde de oluşturabilme, bir gün onlar gibi olabilme arzusu benim de bu konuda akademik çalışma yapmak istememin en büyük tetikleyicisi oldu.

İnsanın insanı tanıyabilmesi kadar güzel bir şey yoktur. İnsanın insanı tanıyabilmesi kadar zor bir şey de yoktur. Ben her zaman için içimde büyük bir arzu olan insanı tanıyabilme ve onu anlayabilme yeteneğini kazanabilmek ve bu yeteneği kendimin, ailemin, toplumumun ve ülkemin faydasına kullanabilmek için bu yola girdim. Bu yüksek lisans çalışması gerek konusu gerekse bana kazandırdıkları açısından bu yoldaki ilk adımımdır. Seçmiş olduğum bu yoldaki çalışmalarımın devam etmesini umut ederim.

Bu yolda atmış olduğum bu ilk adımda desteklerini ve yardımlarını hiç eksik etmeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Erdal Tekarslan'a, bana zaman ayırarak analizlerimde yardım eden değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Güven Ordun'a saygılarımı ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni bu çalışmada maddi olarak destekleyen, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemeyi ve yürütmeyi, bilimi ve teknoloji kültürünü oluşturmakta öncü rol oynamayı kendine misyon edinmiş TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

Kişilik ölçeğinde karşılaştığım sorunların üstesinden gelmeme yardımcı olan ölçeğin sahibi Prof. Hian Chye Koh'a ve Öznur Bozkurt'a hem yardımlarından hem de göstermiş oldukları yakın ilgiden ötürü teşekkür ederim.

Her zaman benim yanımda olan, sıkıntılarımı, üzüntülerimi, mutluluklarımı paylaşan, ayrıca bu çalışmada da yardımlarını hiç eksik etmeyen dostum Işıl Acar'a sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Ve son olarak, hayatım boyunca karşılaştığım tüm sıkıntılarda ellerinden gelen desteği esirgemeyen, her zaman benim yanımda olan ailemden öncelikle en büyük

maddi ve manevi destekçim ve akıl hocam olan babam İshak Tanoğlu'na, bana güvendiğini her zaman dile getirerek beni motive eden annem İnci Tanoğlu'na ve bu uzun soluklu üniversite yıllarında yanında kaldığım, bana her bakımdan annelik eden nenem Naime Tanoğlu'na saygılarımı sunar, onlara teşekkürü bir borç bilirim.

Elimden gelen tüm gayreti göstermeme rağmen eksikliklerimin olacağı muhakkaktır. Çalışmamızın faydalanmak isteyenlere faydalı olabilmesi dileğiyle…

İÇİNDEKİLER

ÖZ…. iii
ABSTRACT iv
ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER …vii
TABLOLAR x
ŞEKİLLER xi
KISALTMALAR xii

GİRİŞ 1

1. GİRİŞİMCİLİK 4
1.1. Girişimcilikle İlgili Kavramlar 4
1.1.1. Girişimci 4
1.1.2. Girişim 7
1.1.3. Girişimcilik 10
1.1.4. Girişimcilerin Özellikleri 13
1.1.5. Girişimci Olma Nedenleri 16
1.1.6. Girişimcinin ve Girişimciliğin Önemi 18

1.2. Girişimcilikte Düşünce Okulları 25
1.2.1. Büyük İnsan Girişimcilik Okulu 25
1.2.2. Psikolojik Karakterler Girişimcilik Okulu 25
1.2.3. Klasik Girişimcilik Okulu 26
1.2.4. Yönetim Girişimcilik Okulu 26
1.2.5. Liderlik Girişimcilik Okulu 27
1.2.6. İç Girişimcilik Okulu 27
1.2.7. Mikro ve Makro Bakış Açısına Göre Girişimcilik Okulları 28
1.2.7.1. Makro Bakış Açısına Göre Girişimcilik Okulları…… 28
1.2.7.1.1. Çevresel Düşünce Okulu…… 28
1.2.7.1.2. Finansal Düşünce Okulu…… 29
1.2.7.1.3. Yer Değişim (Displacement) Düşünce Okulu…… 29
1.2.7.2. Mikro Bakış Açısına Göre Girişimcilik Okulları…… 29
1.2.7.2.1. Girişimsel Yetenek Düşünce Okulu…… 30
1.2.7.2.2. Girişim Fırsatı Düşünce Okulu…… 30
1.2.7.2.3. Stratejik Biçimlendirme Düşünce Okulu…… 31

1.3. Girişimcilik Türleri 31

1.3.1. İç Girişimcilik.....31
1.3.2. Bağımsız Girişimcilik.....32
1.3.3. Tekno Girişimcilik.....33
1.3.4. Çevreci Girişimcilik.....33
1.3.5. Kurumsal Girişimcilik.....33
1.3.6. Profesyonel Girişimcilik.....34
1.3.7. Girişimci Girişimciliği.....34

1.4. Girişimcilik İle İlgili Modeller 35

1.4.1. Etkileşimli Kollektif Girişimcilik Süreci Modeli.....35
1.4.2. Çok Boyutsal Yaklaşım Modeli.....39
1.4.3. Girişimsel Olayların Oluşma Süreci Modeli.....41
1.4.4. Hedef Takip Teorisi Modeli.....44
1.4.5. Kırsal Girişimcilik Modeli.....48

2. GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....51

2.1. Kişilik.....51
2.2. Risk Alma Eğilimi.....52
2.3. Yenilikçilik.....63
2.4. Belirsizliğe Tolerans.....69
2.5. Kendine Güven Duyma ve Öz Yeterlilik.....73
2.6. Kontrol Odaklılığı.....81
2.7. Başarı İhtiyacı.....85

3. GİRİŞİMCİ OLMA NİYETİ İLE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK ARAŞTIRMA 89

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....89
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları.....90
3.3. Veri Toplama Aracı.....90
3.4. Örneklem.....91
3.5. Uygulanan İstatistikî Analizler.....92
3.6. Araştırma Bulguları.....92
3.6.1. Frekans Dağılımları.....92
3.6.2. Hipotezlerin Test Edilmesi.....93

3.6.2.1. Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki Korelasyona İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi.....93

3.6.2.2. Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki Regresyon Analizine İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi 95

3.6.2.3. Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki T-Testine İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi.....98

3.6.2.4. Niyet ve Kişilik Özellikleriyle Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması.....102

SONUÇ.....105
KAYNAKÇA 108
EK-1: Anket Formu.....120

TABLOLAR

Tablo 1: Girişimsel Süreç Aşamaları.....9

Tablo 2: KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri (2000).....21

Tablo 3: Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki Korelasyon Tablosu 94

Tablo 4: Regresyon Analizinin Anova (b) Tablosu.....96

Tablo 5: Regresyon Analizinin Model Özet Tablosu 96

Tablo 6: Katsayılar Tablosu 97

Tablo 7: Girişimci Olma Niyeti Ortalamasının Altında ve Üstünde Kalan Grupların Kişilik Özellikleri Bakımından İstatistikleri.....99

Tablo 8: Girişimci Olma Niyeti Ortalamasının Altında ve Üstünde Kalan Grupların Kişilik Özellikleri Bakımından Karşılaştırılması.....100

Tablo 9: Cinsiyet ile Tolerans Düzeyi Arasındaki T-Testinin Sonuçları 103

Tablo 10: İş Kurma ile Niyet Arasındaki T-Testinin Sonuçları.....103

ŞEKİLLER

Şekil 1: Girişimciliği Tanımlayan Temel Unsurlar 13
Şekil 2: Makro Bakış Açısına Göre Düşünce Okulları.....28
Şekil 3: Mikro Bakış Açısına Göre Düşünce Okulları 30
Şekil 4: Etkileşimli Kollektif Girişimcilik Süreci 36
Şekil 5: Çok Boyutsal Yaklaşım Modelinde Yeni Girişim Yaratmada Mevcut Olan Değişkenler.....40
Şekil 6: Girişimsel Olayların Oluşma Süreci Modeli.....43
Şekil 7: Temel ve Uygulamalı Bilim Dallarının Girişimcilikle Bağlantıları.....44
Şekil 8: Tutumlar, Normlar, Niyetler ve Davranışın Psikolojik Modeli 47
Şekil 9: Kırsal Girişimcilik Modeli 49

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy (Ölçekli) İşletme
MBA	: Master of Business Administration
TGP	: Theory of Goal Persuit
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRA	: Theory of Reasoned Action
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
v.b.	: ve benzeri
v.s.	: vesaire
yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

21. yüzyıl dünyasında girişimci ve girişimcilik, üzerinde hassasiyetle durulan konulardan bir tanesidir. Sıkı rekabet koşullarıyla baş edebilmek, karmaşık bir ekonomiyi yönetmek, baş döndürücü hızla ilerleyen ve gelişen teknolojiye ayak uydurmak ve üretim faktörleri olan emek, sermaye ve doğal kaynakları en iyi şekilde kullanarak toplumun ve ülkenin faydasına sunmak ancak güçlü bir girişimci kadrosunun varlığıyla mümkün olabilmektedir. Çünkü girişimciler toplumdaki en büyük dönüştürücülerdir. Ülkeyi yenilik ve yaratıcılık vasıtasıyla her zaman dinamik tutuan girişimciler ekonomik gelişmişliğin göstergesidir. Tüm bunları layıkıyla yerine getirebilecek bireylerin saptanması, eğitilmesi ve ekonomiye kazandırılması bu bakımdan önem kaydetmektedir. Girişimciliğe hevesli bireylerin saptanması, onların gerçekten bu iş için uygun bireyler olup olmadıkları konusunda fikir elde edilmesi hususunda kişiliğin önemi ortaya çıkmaktadır. Girişimci olan bireylerin kişilik özelliklerinin diğer insanlardan farklı olduğu noktası, bireyleri saptama ve dolayısıyla ileriki safhalara sağlıklı bir geçiş ve ilerleyiş konusunda önemli ve göz ardı edilmemesi gereken bir çıkış noktası olabilmektedir. Çünkü bireylerin sahip olduğu kişilik yapısı onların hem girişimci olma niyetini hem de bu alanda ilerde elde edecekleri başarı ve başarısızlıkları çok yakından ilgilendirmektedir.

Mevcut literatür incelendiğinde girişimcilerle alakalı yapılmış olan bir çok araştırmanın varlığı görürülür. Bu çalışmalardan bazıları bir bireyin iyi bir girişimci olabilmesi için gerekli faktörleri saptamak, bireyde var olan girişimci olma niyetini davranışa dönüştürebilmek için yapılabilecekleri belirlemek ya da girişimi, girişimsel faaliyetleri ve girişimciyi tanımak, karakteristik özelliklerini belirleyip kaynak veri olarak kullanabilmek adına yapılan tanımlayıcı çalışmalardır. Ancak yapılan tüm bu çalışmalar ışığında söylenebilir ki girişimciyi, özelliklerini, bireyi girişimci olmaya iten nedenleri, niyetin davranışa dönüşmesini etkileyen faktörleri basit olarak anlatmak mümkün değildir. Girişimcinin kişiliği, sosyo-ekonomik ortamdaki fırsatlar, yetenekler, tutumlar, çevre, demografik özellikler ve bunun gibi diğer bir sürü faktör bu süreç içerisinde etkilidir. Ancak tüm bu özellikler içerisinde bireyin

sahip olduğu kişilik özelliklerinin girişimsel başarıda önemli bir yerinin olduğu gerek araştırmacılar gerekse psikologlar tarafından vurgulanmış ve kabul edilmiştir.

Araştırmacıların, girişimcilerin özellikle kişilik özellikleriyle ilgilenmelerinin ve diğer insanlardan hangi yönleriyle ayrıldıklarını bulmaya çalışmalarının nedeni şudur: girişimcilerin kişilik özellikleri kurulacak olan firmanın tipinde ve onun ne şekilde yönetileceği üzerinde etkilidir. Eğer girişimcilerin özellikleriyle yönettikleri firmalarda izledikleri stratejiler arasında bir bağ bulunursa, girişimci tipini bilerek yeni firmada izlenecek stratejiyi de tahmin olanağı mümkün olabilecektir.[1] Ayrıca kişilik özelliklerini bilmek girişimcilik eğitimi konusunda da insanlara fayda sağlayacaktır. Her ne kadar birçok özelliğe doğuştan sahip olsalar da, bugün girişimcilerin eğitilebilecekleri ve gerekli yetenekleri kazanabilecekleri gerçeği göz ardı edilemez. Eğer bir girişimcinin ne gibi özelliklere sahip olduğu bilinirse, bireyde eksik olan yönler de tespit edilerek bu fark kapatılmaya çalışılabilir. Böylelikle girişimci ve girişimcilik faaliyetleri teşvik edilebilir.

Bir başka neden ise yapılan araştırmalarda araştırmacıların karşısına çıkan "neden bazı insanlar girdikleri işlerde çok başarılı iken diğer insanlar başarısız olmaktadır", "neden bazı işletmelerin açılması ile kapanması bir olurken bazıları senelerce devam etmektedir" sorularının cevabını bulmaktır. Cevap arayan araştırmacılar soruların cevaplarını bu özelliklere atıf yaparak elde etmeye çalışmışlardır. Birey, sahip olması gereken özelliklere sahip olmayarak girişimci olmaya çalışıp işyeri açınca başarısızlık ve işletme süreksizliği de kaçınılmaz olmaktadır. Bu özellikleri belirleyerek girişimci olmaya uygun olmayan, girişimci özelliklerini bünyesinde barındırmayan bireylerin tespit edilerek başarısız girişim ve girişimci sayısının azaltılmaya çalışılması, bu konu üzerinde hassasiyetle durulmasının bir başka nedenidir.

Bu çalışmanın asıl amacı kişilik özelliklerinin girişimci olma niyeti üzerine etkilerini araştırmak, kişiliğin niyetin ne kadarlık bir kısmını açıklayabildiğini bulmaktır. Niyeti farklı olan bireylerin kişilik özelliklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek ise alt amaçtır.

---

[1] Alberto Lafuente, Vicente Salas, "Types of Entrepreneurs and Firms: The Case Of New Spanish Firms", **Strategic Management Journal**, Vol. 10, 1989, p.18

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde girişimci, girişim ve girişimcilik kavramları açıklanmaya çalışılmış, konuyla ilgili mevcut modellerden örnekler verilmiştir. İkinci bölümde literatürde adı sıklıkla geçen girişimcilerle özdeşleştirilmiş kişilik özelliklerinden altı tanesi olan başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, belirsizliğe tolerans, kendine güven, yenilikçilik ve risk alma eğilimi anlatılmaya, yapılmış mevcut çalışmalardan örnekler verilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölüm ise araştırma kısmıdır. Bu bölümde ise bireylerin sahip oldukları girişimci olma niyetleri ile kişilik özellikleri ölçülmeye çalışılmış ve birtakım sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi son sınıf öğrencilerine anket şeklinde uygulanmıştır.

1. GİRİŞİMCİLİK

1.1. Girişimcilikle İlgili Kavramlar

1.1.1. Girişimci

İnsanlık tarihine bakıldığında tarih süreci içerisinde oluşan ilk ilkel toplum yapısından tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan ise günümüzde geçerliliğini sürdüren bilgi çağı toplumuna geçişlerde girişimcilerin çok önemli rolü olduğu göz ardı edilmemelidir.

İlk kez 18. yy. başlarında Fransız ekonomist Richart Cantillon tarafından "Henüz belirlenmemiş bir bedelle satmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini bugünden satın alan ve üreten kişi" [2] olarak tanımlanan girişimci; "İngilizcede enter (giriş) ve pre (ilk) kelime köklerinden gelmekte ve entrepreneur yani ilk girişen, başlayan anlamına gelmektedir."[3] Fransızcada da "entreprende" olarak geçen sözcük girişimci olarak Türkçe'ye çevrilmiştir.

Gelişen, modernleşen ve küreselleşen 21. yy. dünyasında artık rekabetçi ortamlarda söz sahibi olabilmek için ekonomi biliminde geleneksek üretim faktörleri olarak bildiğimiz sermaye, emek, fiziki ve doğal kaynakların yanına bilgi ve girişimciliği de ekleme gerekliliği önem arz etmektedir. Çünkü artık sıkı rekabet koşullarıyla baş edebilmek, baş döndürücü bir hızla ilerleyen ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek ancak bilgiyle ve bu yeniliklere öncülük edecek girişimcilere sahip olmakla mümkün olmaktadır.

Literatürde girişimci kavramını açıklamada her ne kadar ortak bir noktaya varılamasa da girişimciyi tanımlayan her cümle girişimcinin bir yönünü açıklar durumdadır.

---

[2] Mehmet Tikici, Mehmet Güven, E.Turan Demirel, "Karakteristik Açıdan Girişimci Tipleri: Malatya Organize Sanayi Bölgesinde Bir Araştırma", **Süleyman Demirel Üni. İktisadi ve İdari Bil. Fak**., C.10, S.2, 2005, s. 167

[3] Evrim Çevik, "Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri ile Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 2006, s.6

17. yüzyıla kadar girişimcilik terimi aktif ve risk almaya eğilimli bireyleri tarif etmek için kullanılırken daha sonraki yıllarda girişimciliğin daha çok bir işletme başlatmak ve işletmeyi başarıyla devam ettirmek olduğu görüşü yaygınlaştığı için girişimci ile ilgili yapılan tanımlar bir işletmeyi başlatma üzerine odaklanmıştı.[4] Bu nedenle girişimci toplumun vizyon sahibi üyesi olarak risklerle karşılaşabileceği halde fırsatları değerlendiren, sermaye sahibi olabilmek için gerekli görülen kaynakları toplayan, büyümeyi, kâra geçmeyi amaç edinerek belirsizlik altında yeni iş ya da işletme oluşturan bireyler olarak tanımlanmıştı.[5]

Ancak bugün artık bir girişimcinin işinin sadece işletme açmak olmadığını biliyoruz. Üretim faktörlerinden biri ve hatta en önemlisi diyebileceğimiz girişimci "kaynaklar konusunda öngörüde bulunarak işi planlayan, insan kaynaklarını örgütleyerek girdilerin işlenmesini sağlayan ve elde edilen çıktıyı da kârlılık yaratacak biçimde tüketicilerin kullanımına sunma becerisini gösteren kişidir."[6]

> Bir ekonomist için girişimci kaynakları, işgücünü, materyalleri ve diğer kaynakları bir araya getirerek önceki değerlerinden daha büyük bir değer yaratan, aynı zamanda da değişimi, yenilikçiliği ve yeni bir düzen anlayışını ortaya koyan bir birey olarak tanımlanmaktadır. Bir psikolog için girişimci bir şeyler elde etme veya bir şeylere ulaşma, deneyimler edinme, başarma veya başkalarının muhtemel otoritesinden kaçma ya da otoriteye sahip olma ihtiyacı ve arzusu olan ve bu tür güdülerle harekete geçen bir birey olarak tanımlanmaktadır. Bir iş adamı için ise bir girişimci bir tehdit unsuru, sıkı bir rakip anlamına gelebileceği gibi; bir müşteri, stratejik bir ortak veya başkalarının refahı ve mutluluğu için çalışan bir birey olarak tanımlanmaktadır.[7]

> Gerber'e göre, girişimci, çok önemsiz olayları bile fırsata çeviren bir kişidir. Vizyon sahibidir. Geleceği görür, liderdir, hayalci ve enerji yüklüdür, riski yönetir. İş

---

[4] A.e, s.13

[5] Şule Özkan, Selçuk Emsen, Fatma Gündoğdu, Hayati Aksu, "Türkiye'de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama", **Ankara Üni. SBF. Dergisi**, s.147, (Çevrimiçi)

http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/58/4/7_sule_ozkan_o_selcuk_emsen.pdf

[6] Adnan Ceylan, Nigar Demircan, "Girişimcilerin Başarı, Güç ve Yakın İlişki İhtiyaçlarının Kişilik Özellikleriyle İlişkisi Üzerine Düzce Bölgesindeki Kobilerde Bir Araştırma", s.2, (Çevrimiçi) http//www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/bildiri_21.pdf, 10 Eylül 2007.

[7] Veysel Ağca, Durmuş Yörük, "Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve", **Afyon Kocatepe Üni. İİBF Dergisi**, C.8, S.2, 2006, s.159

dünyasında girişimci, yenilikçi, stratejist, yeni pazarlara nüfuz edip bulmada yeni yöntemlerin yaratıcısı, dünyayı kucaklayan devdir.[8]

Çonkar ve Ağca'nın aktardığına göre, Thompson girişimciyi tanımlarken onların on özelliğini aşağıdaki gibi sıralamıştır: [9]

- Girişimciler bireysel olarak işleri farklı yapan kişilerdir,
- Girişimciler fırsatları kendi çıkarına kullanmasını bilen kişilerdir,
- Girişimciler fırsatın gerektirdiği kaynakları bulan kişilerdir,
- Girişimciler kaynaklara değer katan kişilerdir,
- Girişimciler iyi bir şebeke, bilgi ağına sahip kişilerdir,
- Girişimciler nasıl ve niçin yapılacağını bilen kişilerdir,
- Girişimciler sermayeyi bulabilecek kabiliyete sahip kişilerdir,
- Girişimciler riskleri yönetebilen kişilerdir,
- Girişimciler yüz yüze kaldıkları zorlukları tanımlayabilen kişilerdir,
- Girişimciler yeniliği ve yaratıcılığı bilen kişilerdir.

Türkiye'nin en önemli girişimcilerinden biri olan Sakıp Sabancı da girişimciyi kendi üslubuyla bir örnek üzerinde oldukça güzel tanımlamaktadır.

> Nasrettin Hoca'nın ünlü hikayesini hatırlayınız: "Un'un, şeker'in yağ'ın, ateş'in, tava'nın bir yerde olması iyi bir şeydir, ama burada birinin ortaya çıkıp tavayı ateşin üzerine koyması, unu, yağı, şekeri karıştırıp helva yapması gerekir. İşte ekonomilerde unu (doğayı/tabiatı), şekeri (tasarrufu/sermayeyi), emeği (çalışanı) bir araya getirip üretimi gerçekleştirecek adamın (helvacının) ihtiyacı devam ettiği sürece "patronluk" fonksiyonunun önemi devam edecektir. Bu fonksiyonu üstlenenlere günümüzde artık "patron" denilmiyor. "Müteşebbis" deniliyor. Birileri patronluk fonksiyonunu yapmaz ise "un, yağ, şeker" olsa da insanlar helva yiyemiyor. Günümüzde müteşebbis, patron ne denirse denilsin, işi kuracak, yürütecek insan veya kurumun niteliği değişti. İlginç bir örnek; Microsoft'un yaratıcısı Bill Gates'in hikayesidir. Bill Gates "modern çağın patron tipi"dir. Ondan bir önceki neslin patron tipi bir garajda "Apple" bilgisayarlarını geliştiren gençlerdi. Bir sonraki neslin patron tipi belki Bill Gates gibi bir plastik diske

---

[8] Abdullah Bozgeyik, **Girişimcilik Ruhunuzu Ateşleyin: Girişimcilere Yol Haritası**, İstanbul, Hayat Yay., 2005, s.53

[9] Kemalettin Çonkar, Veysel Ağca, "Ekonomik Kalkınmanın Temel Dinamiği Girişimci ve Girişimcilik", **Çerçeve**, Yıl.13, S.35, Mart, 2005, s.49

bilgi yükleme gereğini bile duymayan, bilgiyi sadece elektronik dalgalara dönüştüren kişi olacak.[10]

Girişimci kavramını özetleyecek olursak girişimci; mevcut üretim kaynaklarını bir araya getirerek bunları organize eden, sosyal, ekonomik ve kişisel çevrede anlamlı, farklı ve yeni bir değer yaratarak bunların karşılığında maddi ve manevi fayda bekleyen; bu faydayı da elde edebilmek için risk alarak çaba, zaman ve emek harcayan; sezgilerini, hayal gücünü, yaratıcılığını ve becerilerini kullanarak toplumun ihtiyaç duyduğu alanlarda mal ve hizmet üretmek için kolları sıvayan; ekonomik büyümenin aktörü, değişiklik, yenilik ve yeni bir düzenin en önemli yaratıcısıdır.

1.1.2. Girişim

İnsanların hangi alanlarda ihtiyacı olduğunu gören ve bu alanlarda mal ve hizmet üretmek için gerekirse mevcut imkânlarının dışına çıkarak bir işletme kurmak için kolları sıvayan, diğer insanlardan daha yaratıcı, cesur ve ileri görüşlü olan girişimcilerin yerine getirdikleri işleve 'girişim' denmektedir.[11]

Girişim kavramına iki farklı açıdan bakılabilir. Bunlardan ilki girişimin somut olan yönüdür. Girişime bu yönden bakıldığında mal ve hizmet üretmek, bunları pazarlamak için üretim faktörleri olan emek, sermaye ve doğal kaynakların bir araya getirilmesi ve bunun sonunda elde edilen mal ve hizmetlerin ortaya çıkardığı hukuki, ekonomik ve teknik birimler görülür. Girişime soyut tarafından bakıldığında görülen ise, bir girişimcinin bir işletme kurabilmesi için sarf ettiği emek, çaba, zaman, katlandığı zorluklar ve üstlendiği risktir.[12]

"Kâr veya başka biçimlerde yarar sağlamak amacıyla, ücret karşılığında satmak için mal veya hizmet üretmek, ya da fonlar sağlamak üzere kurulan, hukuki ve

---

[10] Nihat Erdoğmuş, **Aile İşletmeleri: İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi**, İstanbul, IGIAD Yay., 2004, s.16 (Çevrimiçi) http://www.igiad.com/yayinlar/bookdownload/AİLE%20İŞLETMELERİ.pdf, 16 Kasım 2007

[11] Tikici, Güven, Demirel, a.g.e., s.167

[12] Çevik, a.g.e., s.5

finansal kişiliğe sahip devamlı nitelikte bir örgüt olarak da tanımlanan girişimin (teşebbüs) özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:"[13]

- Girişimin amacı, kazanç veya yarar sağlamaktır.

- Girişim, ücret karşılığında satmak üzere mal veya hizmet üretir veya fonlar sağlar. Bu özellik, girişim olmanın zorunlu unsurudur.

- Girişimin üç temel işlevi, üretim, satış ve bu iki işlevin yerine getirilmesi için gerekli fonların sağlanması olan finansmandır.

- Girişim hukuki bir birimdir. Tüzel kişiliğe sahip bulunan girişim, sahiplerinden ayrı bir kişiliğe sahiptir. Çalışmalarını bu kişilik altında yürütür, haklara sahip olur ve yükümlülükler üstlenir.

- Girişim finansal bir birimdir. Girişimin kendisine ilişkin varlıkları ve bunları karşıladığı öz ve yabancı kaynakları bulunur.

- Girişim, insan ve materyalden oluşan bir örgüttür ve bu örgüt devamlılık gösterir.

Bir girişimin başlayabilmesi için bir yenilik ortaya koyulmalı, girişimcinin zihninde yer alan bu yenilik fikrinin vücut bulması için mevcut engeller aşılarak elde elden bu fırsat iyi değerlendirilmelidir.[14]

---

[13] Hasan Tutar, Orhan Küçük, **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Ankara, Seçkin Yay., 2003, s.162

[14] Aykut Berber, "Girişimci ile Yönetici Profilinin Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci", **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, C.29, S.1, Nisan, 2000, s.24

Dört aşama altında toplayabileceğimiz girişim süreci şekilde de görülebileceği gibi fırsatın tanımlanması ve değerlendirilmesiyle başlar, iş planı gerçekleştirildikten sonra gereksinim duyulan kaynaklar toplanmaya çalışılır ve en sonunda işletmenin yönetilmesi aşamasına gelinir. Burada önemli olan, girişimcinin birbirini takip eden bu dört süreci bir bütün içerisinde değerlendirebilmesidir.

Tablo 1: Girişimsel Süreç Aşamaları

Fırsatın Tanımlanması ve Değerlendirilmesi	**İş Planının Geliştirilmesi**	**Gereksinim Duyulan Kaynaklar**	**İşletmenin Yönetilmesi**
Fırsatın yaratılması ve büyüklüğü Fırsatın gerçek ve algılanan değeri Fırsatın getirdiği risk ve avantajlar Fırsata karşı kişisel yetenekler ve amaçlar Rekabet durumu	Pazarın özellikleri ve büyüklüğü Pazarlama planı Üretim gereksinimleri Finansal planlama ve gereksinimler Organizasyon biçimi Pazara giriş stratejisi	Girişimcinin mevcut kaynakları Kaynak boşlukları ve kullanım için hazır olanlar Gerekli kaynaklara ulaşım	Yönetim tarzı ve yapısı Başarının kilit unsurları Mevcut ve potansiyel sorunların tanımlanması Kontrol sistemlerinin yerleştirilmesi

Kaynak: Aykut Berber, "Girişimci ile Yönetici Profilinin Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci", **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, C.29, S.1, Nisan, 2000, s.25

Süreç içerisinde en zor iş fırsatın tanımlanması yani birinci aşamadır. Mevcut olan durumun bir fırsat olup olmadığının tanımlanması, eğer bir fırsatsa ne gibi bir eylemde bulunulması ve nasıl hareket edilmesi gerektiğinin kararı verilmelidir. İşte bu yüzden başarılı girişimcilerin en önemli özelliklerinden birinin fırsatları görmek olduğu söylenmektedir. Çünkü burası değerlendirme ve analiz etme aşamalarının en yoğun olduğu yerdir. Geleceği görebilme yeteneği gerektirir. Gerçekle algılananlar

arasındaki, riskler ve getiriler arasındaki, girişimcinin kişisel becerileri ile hedefleri arasındaki farka en çok dikkat edilmesi gereken aşamadır.

İkinci aşama olan iş planı bir girişim sürecinin olamazsa olmaz aşamasıdır. Zaten girişimde bulunan bireylerin iyi bir iş planı dahilinde çalışmaması nedeniyle işletmeler başarısızlıkla karşı karşıya gelmekte ve kapanma süreleri çok kısalmaktadır. "İyi bir faaliyet planı yalnızca fırsatın geliştirilmesi yönünden önemli değil, gerekli olan kaynakların belirlenmesi, bu kaynakların sağlanması ve sonuçta yaratılan girişimin başarı ile yönetimi yönünden de elzem niteliktedir."[15]

Girişimci üçüncü aşamada gerekli olan kaynakları zamanında, en uygun miktarda ve çeşitte, gerçek gereksinimler altında temin etmeye çalışacaktır ve nihayet mevcut işletme yönetilmeye başlanacaktır. Girişimsel sürecin sonunda kurulan işletme artık çevre koşullarına maruz kalmıştır. Bu nedenle girişimci gerek kendisinin gerekse profesyonel bir yöneticinin yönetim becerisi dahilinde işletmeyi devam ettirmeye gayret sarf edecektir.

1.1.3. Girişimcilik

Girişimcilik ekonomik fırsatların yeni değerlere dönüştürülme sürecidir. "Gerekli zaman ve çabanın tahsis edilmesiyle finansal, psikolojik ve sosyal risklerin alınması yoluyla parasal kazançların ve kişisel tatminin elde edildiği katma değeri olan farklı şeyler ortaya koyma sürecidir."[16]

> Girişimcilik aşama aşama refah yaratılan dinamik bir süreçtir. Refah, sermaye, zaman ve/veya belli kariyerde ilerlemeye ilişkin büyük riskleri üstlenebilen veya bir kısım ürün veya hizmetlerin değer kazanmasına katkıda bulunan bireyler tarafından yaratılmaktadır. Ürün veya hizmetin, her zaman yeni veya tek olabilme veya olabilmemesine karşın (bu ürün ve hizmetlere) değer katılımının, gerekli beceri ve kaynakların sağlanma ve yine gerekli yerlere tahsisinin girişimci tarafından bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.[17]

---

[15] M. Ali Gürol, **Türkiye'de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi**, Ankara, Atılım Üniversitesi Yayını-2, Ekim 2000, s.37

[16] Ağca, Yörük, a.g.e., s.161

[17] Gürol, a.g.e., s.26

Kapitalist sistemin dünyaya egemen olmasıyla gelişen bir olgu olan, özellikle sanayi devriminden sonra üzerinde daha fazla düşünülmeye başlanan ve artık günümüzde ekonominin, gelişmişliğin lokomotifi olarak görülen girişimcilik bugün "pazarda yeniliğin ve üretimin küvezi"[18] olarak görülmektedir.

Girişimci kavramında olduğu gibi girişimcilik kavramında da üzerinde mutabakata varılan tek bir özlü, uluslar arası kabul görmüş tanım yoktur.

> Bridge ve arkadaşlarının çalışmasında girişimcilik dar ve geniş anlamda tanımlanmıştır. Dar tanıma göre; bir işletmenin kurulması ve geliştirilmesidir. Bu tarz girişimcilik işletmelerin kurulması, yürütülmesi ve geliştirilmesi ile ilgili olarak deneysel uygulamaları, öğrenmeleri içeren bir eğitim-öğretim sistemidir. Geniş tanıma göre girişimcilik; insanlara, örgütlere, topluluklara ve kültürlere güç katan, yön çizen, fırsat veren özellikler ve yetenekler bütünüdür. İnsanlar, topluluklar, örgütler veya kültürler bu özellikler ve yetenekler aracılığı ile ekonomik, sosyal vs. boyutlarda herhangi bir değişimle karşılaştıklarında yaratıcı, uyumlu ve esnek tepki vermelerini sağlayacak nitelik kazanırlar.[19]

Bozgeyik'in aktardığına göre Gerber, girişimciliğin "kara sevda gibi bir şey"[20] olduğunu söyler. Girişimcinin aklını kurcalayan hayalleri, yapmak istedikleri bir tutkudur içinde. Para ikinci plandadır. Amacı bir şeyler yaparak, farklılık yaratarak, aklını kurcalayan düşüncelerini gerçekleştirmek ve insanların aferinini almaktır. Kimi zaman sahip olduğu yaratıcı, yenilikçi, farklı düşünceleri yüzünden ve kimi zaman da geleceği gördüğü ve geniş bir vizyona sahip olduğu için insanlar tarafından 'mahallenin delisi' olarak adlandırılan birey, aslında mahallenin delisi olmadığını kanıtlamak istemektedir.

Joseph Schumpeter tarafından "yaratıcı yıkıcılık" olarak tanımlanan girişimcilik[21], eskinin yerine yeniyi getirme ya da olmayan bir şeyi oluşturmadır. Her ne kadar geleneksel görüş yanlılarının direnciyle karşılaşsa, 'eski köye yeni adet mi

---

[18] Stephen L. Mueller, Anisya S. Thomas, "Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness", **Journal of Business Venturing**, 16, 2000,s.52

[19] Erkan T. Demirel, Mehmet Tikici, "Kültürün Girişimciliğe Etkileri", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2004, s.51

[20] Bozgeyik, a.g.e., s.53

[21] (Çevrimiçi) http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Schumpeter, 25 Mart 2008

getireceksin', 'sen yapamazsın' gibi düşüncelerle mücadele etse de bunlara kulak asmayarak kendi bildiğini yapan girişimcinin hayatının bir parçasıdır bu süreç. Kendinin de bir parçası olduğu bir yaşama şeklidir girişimci için girişimcilik.

Girişimcilik sadece ekonomi biliminin değil "yönetici, idare eden, organize eden, süreklilik, üstünlük vb. yanları ile yönetim biliminin; yatırım yapan, arzı ve talebi yönlendiren, pazar arayan vb. yönleri ile ekonominin; atak, yaratıcı, yenilikçi, kendine güvenen, cesur sıfatlarıyla psikoloji ve nihayet tüm bunların hepsi üzerinden küresel alanda oynadığı rol ve toplumsal yapı içindeki yeri yönüyle de sosyolojinin ilgi alanına girmektedir."[22]

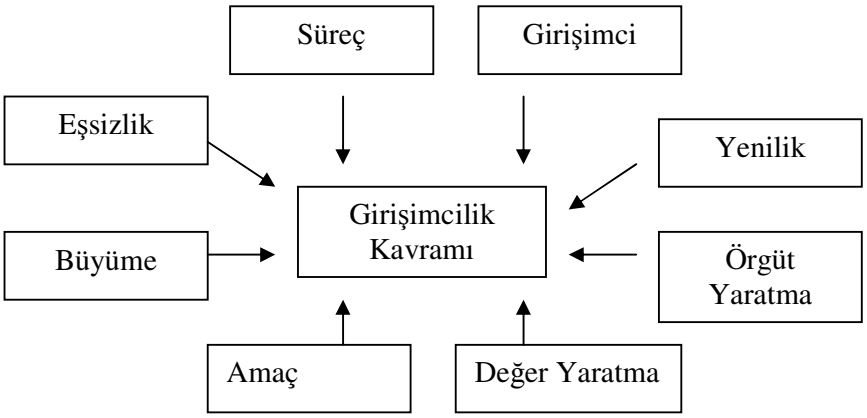
Girişimcilikte geniş kitleleri etkilemek ve inandırmak çok önemlidir. Singapur Lideri Lee Kuan Yew ülkesinin ekonomisini güçlendirmek için yabancı sermayeyi ülkesine çekebilmenin yollarını ararken, sermaye sahibi insanların nelerden hoşlandığını araştırmaya başlamış ve yeşil alanların, çimenliklerin büyük şirketlerin üst düzey yöneticileri için büyük anlam ifade ettiğine karar vermiştir. Hemen Avustralya'dan çimen uzmanları getirterek ülkenin büyük bölümünü özellikle havaalanı ve çevresini yeşillendirmiştir. Bu fikir Singapur ekonomisini 60'lı yıllarda yer aldığı sonunculuktan, 2000'li yıllarda en ön sıraya çıkarmıştır. Bu da yaratıcı girişimcilik örneklerinden birisi olarak literatüre geçmiştir.[23]

Tüm bu anlatılanlar ışığında girişimcilik kavramında yer alan temel unsurlar aşağıdaki şekille ifade edilebilir.

---

[22] Beyzade Nadir Çetin, Ali Sırrı Yılmaz, "Elazığ'da Sosyal Bir Kalkınma Hamlesi: Girişimcilik Eğitim Kursu", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2007, s.97

[23] Şerif Kaynar, "Girişimcilik", der. Bozgeyik, a.g.e., s.127

Şekil 1: Girişimciliği Tanımlayan Temel Unsurlar

Kaynak: Çevik, a.g.e., s.10

1.1.4. Girişimcilerin Özellikleri

Girişimcilik bireyin tutum, yetenek ve sahip olduğu bazı özellikler dahilinde gelişen bir olgudur. Girişimciler kendilerine has özellikleri, sahip oldukları düşünce ve hareket tarzlarıyla toplum içerisinde çok fazla karşılaşılamayan, sayıca az ve değişik insanlardır. Bir insanın çok iyi yönetici olması veya çok miktarda sermayeye sahip olması onun iyi bir girişimci de olacağını göstermez. Çünkü girişimcilik ne sadece iyi bir yöneticilik becerisine sahip olmak ne de sermaye sahibi olmaktır. Girişimcilik bunlardan daha fazlasıdır. "Girişim kavramı paranın varlığından çok yeni ürün ve üretim tekniklerini, geniş bir vizyonu veya değişen koşullara uyum yeteneğini çağrıştırır."[24] Dolayısıyla her para sahibi olan kişinin girişimci olabilmesi ve girişimde bulunabilmesi mümkün değildir.

Girişken insanla girişimci arasında da net bir ayırım yapılmalıdır. Herkes yaptığı her işte yaratıcı ve yenilikçi olabilir, olmalıdır da. Girişimciler, diğer bir deyişle bazı şeyleri daha dayanıklı inşa edenler, tipik olarak anlamlı derecede

[24] Mueller, Thomas, a.g.e., s.29

faklıdırlar. Bu ayırımı yaparken anahtar nokta şudur: herkes girişimci olamaz ve insanlar bunu yapabileceklerine inanmalarına dair teşvik edilmemelidirler.[25]

Girişimcilerin en önemli özellikleri risk alabilmeleridir. Erdem, "Perry'e göre risk alma bir özellik, bir yaklaşım veya bir tepki değil, girişimcinin dünyayı algılama biçimidir ve girişimciler riskli durumları diğerlerine göre daha iyimser algılarlar"[26] demektedir. Zaten profesyonel yöneticilerle girişimciler arasındaki farkın temel nedenlerinden birisidir risk unsuru. Gelecekte yaşayan girişimciler, kâr ve zarar riskini bizzat üstlenirler. Sadece ekonomik değil sosyal, psikolojik, fiziksel riskler ve kariyer riski de girişimcinin boynundadır. Ancak yaygın inanışın aksine girişimciler hiçbir getirisi olmayan, akla yatkın olmayan yüksek riskler alan kişiler değildir. Makul riskler seçmeye eğilimlidirler ve başarılabilir hedefler koyarlar önlerine. Kısacası "çiğneyebileceklerinden daha fazlasını ısırmaya gönüllü değildirler."[27]

Yaratıcılık ve yenilik yapma vasıfları girişimcilerde öne çıkan diğer bir özelliktir. Schumpeter'e göre bir girişimcinin risk göğüslemesi onu tanımlayacak yeterli bir özellik değildir; ona göre yenilik yapmayan işadamı girişimci sıfatını alamaz.[28] "Girişimcilerin sahip oldukları bu yetenek birçok zorluklara karşı girişimcilerin rekabet güçlerini koruyabilmelerini sağlamaktadır. Çünkü yaratıcılık kullanılmazsa sahip olunan bilgiler, deneyimler ve değerlerde var olan potansiyelin büyük bölümü kullanılmamış olur. Yaratıcılık var olan değerlerden katma değer elde etmenin en ucuz ve en iyi yoludur."[29]

Girişimcilerin öngörü yetenekleri kuvvetlidir. Bazı durumlarda sezgilerini ellerindeki verilere yeğlerler. Olayları ve çevreyi analiz edebilme yetenekleri gelişmiştir. Akılcıdırlar. Her ne kadar riskli durumları üstlenseler de bu hiçbir zaman bir kumar mantığıyla gerçekleşmez. Hayal güçleri yüksektir. Onlar bu günde değil

---

[25] John L. Thompson, "The Facets of The Entrepreneur: Identifying Entrepreneurial Potential", **Management Decision**, Vol.42, 2004, s.245

[26] Ferda Erdem, "Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım", **Akdeniz İİBF Dergisi**, 2001, s.47

[27] J.R. Mancuso, "What It Takes To Be An Entrepreneur: A Questionnaire Approach", **Journal of Small Business Management,** Vol.12, Oct.1974, s.22

[28] Erdoğmuş, a.g.e., s.15

[29] A.e., s.31

gelecekte yaşarlar. İleri görüşlülükleri sayesinde fırsatları belirlerler ve iş fikrine dönüştürürler.

Sanko Holding'in Yönetim kurulu başkanı Abdulkadir Konukoğlu babasının proaktif davranış[30] ile şirketi nasıl yönettiğini şöyle anlatıyor:[31]

> Biz babam sayesinde büyüdük. Babamın tek hedefi tekstildi. Bunun yanında çok büyümekti. Büyümemizin tek nedeni babamdır. Babamın 1978 yılında hazırladığı projeyle 1989 yılına kadar geldik. Yani babam 20 yıl öncesini [sonrasını] görüp buna göre program yapıyordu. Babam büyük yatırımlarımızı hep kriz dönemlerinde yaptı. Tekstilde çok büyük paraların kazanıldığı dönemler babam tekstile yatırım yapmazdı. Çünkü ikinci sene çok yatırım yapan olduğu için o sanayi krize girer diye düşünürdü. Biz böyle büyüdük.

Girişimci yeni bilgi ve uygulamalara açıktır. Geleneksel yaşamayı pek sevmeyen bir birey olarak yaşantıya ve değişimlere açıktır, esnek bir yapıdadır. Geniş ilgi alanları vardır. Algılama kabiliyetleri yüksektir. Bir işi başarma istekleri çoktur. Başarı onlar için bir ihtiyaçtır. Bu nedenle çok enerjik, atak ve hırslıdırlar. Kaynakları ve koşulları kullanılabilir değerlere dönüştüren, sosyal ve ekonomik alanlarda yenilik ve düzenlemeler yapan girişimciler mevcut fırsatlardan en iyi şekilde yararlanabilsinler diye çabuk karar verebilme becerisine de sahiptirler. Pazarlama becerileri kuvvetlidir, insanlarla işbirliği yapabilme ve iyi iletişim kurabilme yetenekleri gelişmiştir.

Girişimci kişilik tutkularla doludur. Girişimciler bağımsızdır, özgür ruhludur. Başka bir insan için çalışmakta, onların talimatlarını izlemekte zorlanırlar. Kendi işlerini yapmak onlara daha büyük bir haz verir.[32] Bu amacı gerçekleştirmek içinse ne inisiyatif almaktan ne de kişisel sorumluluk yüklenmekten çekinirler. Strese karşı dayanıklıdırlar. Hatalara ve belirsizliğe karşı yüksek toleransları vardır. "Belirsizliği

---

[30] Proaktif davranış, dış koşulların zorlaması olmadan, seçilmiş kararlar sonucunda harekete geçmektir. Proaktif bireyler ve kurumlar, kendi isteğiyle gerekenin üstünde performans gösterir, başkalarının göremediği fırsat ya da problemi öngörerek hazırlık yapar ve harekete geçer, engellenme ya da reddedilme karşısında vazgeçmezler.

(Çevrimiçi) http://www.heromarka.com/seminer10.htm, 25 Haziran 2008

[31] Erdoğmuş, a.g.e., s.34

[32] Mancuso, a.g.e., s.19

bir macera gibi gören kişiler, onu hayatın sıradan işleyişine karşı bir tehdit olarak görenlere nazaran girişimci olmaya daha yatkındır."[33]

Kendilerine değer veren girişimciler inandıkları değerlere, savundukları fikirlere güçlü bağlarla bağlıdırlar. Bütün olayların, başarılarının ve başarısızlıklarının sorumluluğunu kendi üzerlerine almaya gönüllüdürler. Kendileri dışındaki insanlar tarafından idare edilmek onları sıkar. İç kontrol odaklı olan girişimcilere göre hayatın gidişatı kadere, şansa, dış güçlere bağlı değildir. Yaptıkları ve elde ettikleri sonuçlar kendilerinden kaynaklanır.

Gürol'un aktardığına göre, Stephen C. Harper ise başarılı girişimcilerde bulunan sekiz özelliği şöyle sıralamıştır. Girişimciler geleceğe yönelik olarak yaşayan vizyon sahibi bireylerdir. Pazarda her zaman için fırsatların bulunduğunu düşünerek fırsat peşinde koşarlar. Müşteri odaklı, yaratıcı kişilerdir. Çevrelerindeki koşulları çok iyi gözlemlerler ve uzun vadede başarılı olmanın sırrının bir konuda en iyi olmak olduğunu bilirler. Çalışanlarına değer verirler ve iyi girişimlerin çalışanlarla aradaki ilişkiye ve çalışanların standartlarına bağlı olduğunun bilincindedirler. Olaylara ve şahıslara karşı toleranslıdırlar. Sürekli öğrenerek en iyi olma konusunda kararlıdırlar çünkü içinde bulundukları çevre sürekli değişmektedir, dün olan bugün için geçerli olmayabilir. Bu nedenle değişime ayak uydururlar. Ve son olarak Harper başarılı girişimcilerin yaptıkları işin bilincinde olduklarını, başarı için sabır, dayanıklılık ve çözüm üretebilme yeteneğinin gerektiğini, girişimcilerin de karar alabilen, sorumluluk üstlenebilen ve esnek kişiler olduğunu söylemektedir.[34]

1.1.5. Girişimci Olma Nedenleri

Bireylerin girişimci olmasına neden olan etmenlerin neler olduğu konusunda henüz bir fikir birliğine varılamasa da çeşitli görüşler mevcuttur. "Klasik iktisat anlayışına göre bireysel çıkarların en üst seviyeye çıkarılması" yani ekonomik fayda

---

[33] Adnan Ceylan, Nigar Demircan, "Girişimciliği Etkileyen Faktörler İle Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma", 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri, 24-26 Mayıs 2001, s.831

[34] Gürol, a.g.e., s.27-31

ve kâr elde etme isteği girişimciliği tetikleyen en önemli unsur olarak kabul edilirken, McClelland buna karşılık, bireyin sahip olduğu psikolojik bir etken olan başarma ihtiyacının ekonomik güdülerden daha güçlü rol oynadığını söylemektedir.[35]

Rogoff'a göre insanlar ya istedikleri için ya da mecbur kaldıkları için girişimci olurlar. Birinci grup ilgileri, peşinden koştukları hayalleri, yaşamak istedikleri bir yaşam stili olan insanlardan; ikinci grup ise fırsatlarını sınırlayan ekonomik durumlar yüzünden iş sahibi olamayan insanlardan oluşur. İş yerinde fark gözetilmesiyle karşı karşıya kalan, eğitim, para, kredi, iş ağı gibi bireysel kaynaklardan yoksun olan insanlar da ikinci gruba giren girişimcilerdir.[36]

İş yerinde karşılaşılan engellenmeler –özellikle kariyer engelleri- bireyleri girişimciliğe iten en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Sahip oldukları düşünceleri, fikirleri şirket tarafından dikkate alınmayan ve hatta uygulamaya geçirmesine izin verilmeyen kişiler bu fikirleri hayata geçirmek için işyerlerinden ayrılıp kendi işletmelerini kurmaktadırlar.

Gürol, günümüzde var olan şirketlerin birçoğunun, emekliye ayrılmış, ailenin diğer bireylerinin kariyerleri nedeniyle işten ayrılmak zorunda kalmış ya da işine son verilmiş kişiler tarafından kurulduğunu belirtmektedir.[37]

İnsanları girişimciliğe iten diğer nedenleri ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- Patron olarak insanlar üstünde söz sahibi olmak,
- Eşsiz iş değerleri yaratmak,[38]
- Daha esnek iş saatlerine sahip olmak,
- Arzu edilen sosyal ve politik hedeflere başarıyla ulaşabilme yeteneğine sahip olmak,[39]

---

[35] Kadri Cemil Akyüz, Tarık Gedik, İlker Akyüz, İbrahim Yıldırım, "Rize İlindeki Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Yeteneklerinin İncelenmesi", **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C.20, S.1, Nisan 2006, s.234

[36] Edward G.Rogoff, "Opportunities For Entrepreneurship In Later Life", **Generations,** Vol.31, Spring 2007, s.92

[37] Gürol, a.g.e., s.35

[38] Rogoff, a.g.e., s.93

[39] A.e., s.93

- Tanınmak ve prestij sağlamak, yaptıklarıyla toplum üzerinde bir etki bırakmak,
- Para kazanmak, gelir düzeyini arttırarak refah seviyesini yükseltmek,
- İnsanlarla yakın ve iyi ilişki kurmak,
- Aile geleneğini devam ettirmek,
- Topluma daha faydalı olmak,
- Aileye bakmak zorunda olmak,
- Bağımsız olmak,
- Kendine güven kazanmak

1.1.6. Girişimcinin ve Girişimciliğin Önemi

Tarihsel süreç içerisine göz attığımızda devlet yöneticilerinin girişimcilik üzerine hassasiyetle eğildiklerini görüyoruz. Atatürk, hasta ve yorgun Osmanlı'dan devraldığı ülkeyi yenileme, güçlendirme ve gençleştirmenin yolunu ekonomik kalkınmada görmüş, bunun da girişimciler eliyle gerçekleşeceğini söylemiştir. Devlet bu iş için her türlü desteği sağlamış ancak girişimci sınıfın yeterli kapasitede olmaması sebebiyle ekonomiye müdahale etmiştir. Özal ise büyük bir atılım yaparak bireyi güçlendirmek ve dolayısıyla ülkeyi güçlendirmek için girişimin ve girişimcinin önündeki en büyük engeli ortadan kaldırmış ve kapıları yurtdışına açmıştır. Girişime ve girişimciye sağlanan ya da sağlanmaya çalışılan bütün teşvik ve destekler, girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının ekonomi, toplum ve devlet için ne kadar önemli olduğunun bir kez daha altını çizmiştir. Daha önceleri gerek dünyada gerekse Türkiye'de devlet eliyle ve büyük şirketlerin varlığıyla gelişmenin, refah yaratmanın mümkün olabileceği görüşü hakimken[40] bugün yönetici kadrolar girişimin ve girişimcinin ekonomik büyümenin ve dünya ile rekabet etmenin yegane şartı olduğunu görebilmişlerdir.

Büyük ölçekli şirketlerin ekonomideki ağırlıkları 1970'lerden sonra karşılaştıkları sorunlar yüzünden gittikçe azalmaya başlamıştır. 1970 yılında petrol

[40] Gürol, a.g.e., s.74

krizi yüzünden ortamın birdenbire belirsizleşmesi, özellikle uzak doğu Asya'dan rekabet güçleri yüksek yeni rakiplerin ortaya çıkması, teknolojinin büyük bir hızla ilerlemesi yüzünden esnek olmayan bu dev şirketlerin değişime ayak uydurmada karşılaştıkları sorunlar, yaşanan talep değişikliklerine yerinde ve zamanında cevap verilememesi gözlerin büyük şirketlerden küçük şirketlere kaymasına neden olmuştur. Çünkü küçük şirketler değişime ayak uydurabilen, direnç göstermeyen, esnek yapıdaki organizasyonlardır. Büyük ölçekli firmaların karşılaştıkları bu verimlilik sorunu onların yerinin küçük ölçekli firmalara kaymasına neden olmuş ve doğal olarak girişimcinin önemi de artmıştır. Çünkü girişimci küçük ve orta büyüklükte firmalar kurarak istihdam ve üretkenlik artışı sağlar duruma gelmiş ve dolayısıyla ekonomik kalkınmada söz sahibi olmuştur.[41] Serbest piyasa ekonomisi hakim olmaya başlayınca devlet yavaş yavaş ekonomik faaliyetlerden çekilmeye ve yerini özel teşebbüslere bırakmaya başlamıştır. Böylelikle girişimciye ve girişimciliğe olan ihtiyaç da artmıştır.

Bir ülkedeki bölgelerin arasında gelişmişlik farkının ortaya çıkmasının temel nedenlerinden birisi üretim faaliyetlerinin farklılık göstermesidir. Girişimcilerin üretimin bel kemiği olduğunu daha önce vurgulamıştık. Demek ki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmanın bir yolu da girişimci sayısını arttırmak ve bölgelere göre düzenli bir dağılım göstermesine gayret etmektir. Çünkü girişimciler ve dolayısıyla faaliyete geçirdikleri girişimler durgun endüstrileri harekete geçirir, yeni iş alanları temin ederek işsizlik sorununu azaltır ve refah yaratır. Bir İngiliz atasözü şöyle der: "Senin açtığın dükkan yeni dükkanların açılmasını sağlayacaktır."[42] Yapılan her yeni girişim başka birini tetikleyeceği için piyasadaki durgunluğun en büyük savaşçılarındandır girişimciler.

Girişimcilik sayesinde kıt kaynaklar değerlendirilir, atıl olanlar kullanıma geçer. Etkin ve verimli kullanım sağlanarak fayda ve kâr maksimizasyonu ile ekonomik büyüme ve gelişme gerçekleşir.

---

[41] Dilek Çetindamar, **Türkiye'de Girişimcilik**, İstanbul, TÜSİAD, 2002, s.40-41

[42] Bozgeyik, a.g.e., s.56

Açık ekonomilerde küreselleşmenin bir gereği olan yapısal değişme girişimcilik için yoğun bir talep doğurmuştur.[43] Çünkü yapısal değişmeyle yeni fırsatlar ortaya çıkmakta, yeni süreçler ve teknolojik değişimlerle karşı karşıya gelinmektedir. Ve bu fırsatların sezilerek başarılı girişimlere dönüştürülüp uygun organizasyonlar yaratma yoluyla ülke, toplum ve bireyin faydasına sunulması da ancak girişimcilikle mümkün olmaktadır.

Girişimcilik sayesinde özelleştirmeler yapılarak devletin üzerindeki yük hafifletilir, kamu alanındaki aşırı istihdam hafifletilerek ücretlerin arttırılması sağlanır.[44] Girişimcilik ile sanayi gelişimi hızlanır ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlanır. Ülkenin rekabet gücü artar ve insanların gelir seviyesi yükselir.

Bölgesel kalkınma konusu hala bir problem olarak Türkiye'nin önünde durmaktadır. Bu problem AB'ye giriş için de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgesel kalkınmanın sağlanması ise ekonomik yapının yenilikçi girişimcilere sahip olmasıyla mümkündür. "Tıkanan ekonomileri canlandırmanın ve karşılaşılan krizlerden kurtulmanın yolu da girişimcilikten geçmektedir."[45]

TOBB Başkanı Rıfat Hisarcıklıoğlu Moskova'da yaptığı bir konuşmasında şöyle demektedir.

> Sovyetler çöktü çünkü ekonomiyi yürütecek girişimci orta sınıf yoktu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve Japonya süratle toparlandı, çünkü güçlü girişimci sınıfları vardı. Türkiye 1980'lerin başında 2 milyar dolarlık ihracatını bugün 63 milyar dolara çıkardı. Çünkü Türkiye'de de girişimci orta sınıf ekonomiyi çekip çevirecek kapasiteye ulaştı! Hisarcıklıoğlu rakamlar veriyor. 1980'lerin başında 2 milyar dolarlık ihracatımızın hemen tamamı tarımsal ürünlerdi. İhracatçılarımızın sayısı bin kadardı. Bugün 63 milyar dolarlık ihracatımızın yüzde 85'i sanayi ürünü; bunun içinde yüzde 15'i ileri teknoloji ürünü. 25 bin ihracatçı şirketimiz, 40 bin ihracatçımız var. Bu sayede bugünkü Türkiye yirmi, elli, yüz sene öncekinden daha müreffeh daha hür, daha güçlü![46]

---

[43] Ö.Selçuk Emsen, Ayşe İrmiş, Ertuğrul Deliktaş, "İktisadi Gelişmede Girişimciliğin Rolü-Karşılaştırmalı Bir Analiz: Erzurum-Denizli (I)", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, C.7, S.2, 2002, s.244

[44] Tikici, Güven, Demirel, a.g.e., s.168

[45] Arif Özsağır, "Bölgesel Kalkınma Politikası Aracı Olarak Girişimcilik", **Mercek**, S.35, Temmuz 2004, s.70

[46] Ömer Bolat, "Üçüncü Safhadaki Girişimciliğimiz ve Geleceği", **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, S.2, 2006, s.85

Ayrıca kendisi 2001 yılında yaşanan büyük ekonomik krizin yağmacılığa varan bir sonuca ulaşmamasını da Türkiye'nin ekonomisin oluşturan %99'lara varan küçük işletmelerin varlığına bağlamaktadır.

Tablo 2: KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri (2000)

Toplam işletmelere oranı	% 99.8
İstihdamdaki payı	% 76.7
Sermaye yatırımındaki payı	% 38.0
Katma değerdeki payı	% 26.5
İhracat payı	% 10.0
Banka kredilerindeki payı	% 5.0

Kaynak: Mehmet Behzat Ekinci, "Kobi Girişimciliği ve Örgütlenmesi", **Çerçeve**, Yıl. 13, S.35, Mart 2005, s. 55

İlhan, Drucker'ın 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın ekonomisini ayağa kaldıran küçük dükkânları bugün endüstri haline getiren şeyin de girişimcilik olgusu olduğunu vurguladığını belirtmiştir.[47]

Yeni işletmeler ve yeni sektörler ortaya çıkaran, şirket bazında rekabetçi eğilimleri teşvik eden, iktisadi ilişkilere canlılık getiren, toplumsal zenginlik yaratan, üretim faktörlerini bir araya getiren, ülkenin yenilikçi faaliyetlerle tanışmasını sağlayan girişimcilik sayesinde sosyal, iktisadi, ekonomik ve bireysel refah artar. Toplumda refah seviyesinin yükselmemesi ya da yaratılan refahın dağıtımının toplumun bireyleri arasında adil olarak gerçekleşmemesi durumunda mutsuz ve huzursuz olan bireyler toplum dengelerini sarsan bir unsur haline gelecektir. Bu nedenle ferah toplum sağlığı ve gelişimi yönünden çok önemli bir olgudur. Girişimcilik ise refahı yaratmanın ve adil dağıtımının güvencesidir.[48]

---

[47] Süleyman İlhan, "Girişimcilik ve Sosyo-Ekonomik Süreçteki Rolü", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2004, s.72

[48] Gürol, a.g.e, s.68

Özellikle bireysel refahın artmasıyla toplumsal refah da artarak refahın tabana yayılımı söz konusu olur. Bu da girişimciliğin artmasına neden olur. Girişimci grubun genişlemesiyle alışılmışın dışına çıkılır, rutinler yıkılır, gelenekselliğe karşı olan girişimciler sayesinde modernliğe geçiş süreci başlar. "Girişim felsefesi toplumsal yapıları durağanlıktan ve ataletten kurtararak, dönüştürücü, kalıp ve tabu yıkıcı bir dinamizme kavuşturur."[49]

Girişimciler pek çok sosyal bilimci tarafından hiyerarşide farklılaşma yaratan sınıfların temsilcisi olarak görülürler. Onlara göre girişimciler iktisadi, siyasi ve toplumsal yönleri ile toplumda söz sahibidirler, topluma yön verirler.[50] Onlar bir bakıma liderdirler. 21. yy'da bilgi toplumunda girişimcilik yapan, dünyaya yeni bir gözle bakan, geleceği tanıyan, daha hızlı karar verme esnekline sahip olan, kaynakları rasyonel kullanan ve çeşitlilikten yararlanan lider girişimciler[51] artık söz sahibidir. Ronald Reagan'ın sözü de bunu doğrulamaktadır. "Büyük sanayi devrimini ve dev şirketlerin dönemini yaşadık. Ama inanıyorum ki çağımız girişimcinin çağıdır." Keza John Naisbit de "Artık yönetim toplumundan girişim toplumuna geçiyoruz"[52] diyerek artık etkin unsurun girişimciler olduğunun altını çizmektedir. Özdemir, ülke kaynaklarının verimli kullanımının, kamu hizmetinin kalitesinin artmasının ve kamu işletmelerinin özelleştirilmesinin kolaylaştırılmasının özel girişimci sayısının, kalitesinin ve gücünün artmasıyla mümkün olabileceğini söylemektedir.[53] Prens Sabahattin, "teşebbüs fikri olmadıkça vilayetler imar edilemez, memleket de sefaletten kurtulamaz" demiştir.[54]

---

[49] Ömer Aytaç, "İktisadi ve Sosyal Gelişme Açısından Girişimcilik", **Akademik Araştırmalar Dergisi,** S.26, 2005, s.98

[50] Ömer Aytaç, "Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.15, Ağustos 2006, s.156

[51] Hasan Gül, Bilgi Toplumu Liderliği Karizmatik Liderliğin Sonu Olur Mu? (Çevrimiçi) http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl/gos.php?nt=223, 29 Ekim 2007

[52] Bozgeyik, a.g.e., s.56

[53] Ali Özdemir, **Girişimcilik**, Ankara, 2003, s.7

[54] Metin Erol, "Bir Üretim Faktörü Olarak Girişimcinin Ekonomik Gelişme Üzerindeki Etkilerinin Sosyal-Kültürel Boyutu", **Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 19, 1997, s.123

Osman Faik Bilge, girişimcisi dünyayla yarışamayan ülkelerin sonunun iyi olmayacağını; eğer doğal kaynakları yeterli ise, tüketim potansiyeli mevcutsa başka ülkelerin girişimcileri tarafından kullanılacağını eğer bu kaynaklara ve tüketim potansiyeline sahip değilse de kendi başlarına kalacaklarını, başka ülkelere muhtaç ve bağlı olarak kendi yöneticilerinin insafına kalacaklarını söyler ve ekler,

> "Örneğin şanslı Orta Doğu ülkelerinin toprağından petrol fışkırır ama, gider parayı Amerika'da borsaya, emlağa yatırırlar. Şanslı Güney Afrika'da dünyanın elması çıkar ama işletmesini ve ticaretini Hollanda yapar. Doğal kaynak açısından şanssız ama girişimcileri başarılı küçük ülkeler kendi şanslarını yaratmışlar. Yunanistan'ın armatörleri dünyanın navlununu taşır. Hollanda'nın tüccarları dünyanın malını Roterdam Limanı'ndan geçirir. Singapur'un sanayicileri Asya'nın fakirine yaptırdığı malı dünyaya satar. Finlandiya'nın telefoncuları dünyayı cepten konuşturur. Hele bir de geniş toprakları, zengin doğal kaynakları varsa, dünya hakimiyetine oynarlar."[55]

İlhan, ülkede girişimciliğe dayalı bir örgütlenmenin insan unsurunu merkeze alarak, insan unsurunun girişimcilik üzerinden yeni bir anlam kazandığını belirtir. Girişimciliğin istihdamı ülke genelinde arttırarak büyük kentlere olan göçü önlediğinin ve böylelikle kentleşme sorununun önüne geçtiğinin altını çizer. Bireylerin kendi işlerini kurarak toplumda söz sahibi olmalarıyla toplumsal konumlarının değiştiğini bunun da insanları güdüleyerek toplumsal hareketliliği hızlandırdığını, orta sınıfı güçlendirerek güç dengesi ve refahın belli bir zümrede toplanmasını önlediğini, atıl insan potansiyelini, enerjisini açığa çıkararak ondan yararlanmayı mümkün kıldığını belirtir.[56]

Zenginlik yaratırken kendi enerjisini, elde edebildiği sermayeyi ve ilişki kurduğu insanları kendisine kaynak olarak kullanan girişimci[57] herhangi bir zorluğa katlanmadan devlete veya ekonomik birimlere ait geliri elde edebilme becerisini gösteren değil; ekonomik değerler yaratarak para kazanan kimsedir.[58] Charles Handy "Büyük girişimciler yanlışları, eksikleri ve dünyaya uygun olmayanları görür;

---

[55] Bozgeyik, a.g.e., s.75

[56] İlhan, a.g.e., s.72-73

[57] Öznur Bozkurt, "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi"**, S.2, 2006, s.94

[58] Tutar, Küçük, a.g.e., s.167

düzeltmek, tamir etmek, boşlukları doldurmak ve yeni bir şey yaratmak için çalışır"[59] derken onların toplumda ne gibi bir rol üstlendiklerini de özetlemektedir.

Artık 21. yy dünyası bilgi toplumunu bünyesinde barındırıyor. Dünyanın küreselleşme sürecine girmesi, iletişim olanaklarının artması, üretim sürecinin talep ettiği insan tipinin değişmesiyle "geri kalmış ekonomilerde yapılanmanın, gelişmekte olan ekonomilerde kalkınmanın, gelişmiş ekonomilerde ise dinamizmin yani zenginlik ve refah yaratmanın yapı taşı"[60] olan girişimcilik büyük önem kazandı ve fikri emeğin en önemli boyutunu teşkil etmeye başladı. Bugün karmaşık üretim süreçleri, çok sayıda rakip, çeşitli arz ve talep dengeleri, yoğun teknolojik gelişmenin hüküm sürdüğü piyasalar mevcut. Bunlarla baş edebilmek için, bir yandan ülkenin ekonomi çıtasını hep yüksekte tutarken diğer yandan ülke içinde yaşayan halkın gereksinimlerini karşılamak için, üretim yapıp istihdam sağlayarak refahı yaratmak ve dolayısıyla artan milli gelir, artan üretim hacmi, yükselen hayat standartları, yaratılan güçlü bir insan gücü ve güçlü ekonomiyle dünya üzerinde söz sahibi olarak diğer ülkelere rakip olabilmek için yüksek girişimcilik faaliyetlerine ve başarılı girişimcilere ihtiyaç çok fazladır.

Artık dünya güçleri devletçilik fikrine çok sıcak bakmamakla birlikte liberal ekonomi, özelleştirme, özgür birey ve demokrasi etrafında toplanmaktadır. Dolayısıyla modernleşmek isteyen, dünya güçleri yanında yer almak isteyen ülkelerin bir değişim yaşaması, benimsenen bu yeni düşünce akımına yani devlet gücünü pekiştirmekten ziyade bireyi ön plana çıkaracak hür teşebbüs, girişimcilik, sermaye sahipliği gibi kavramlara ayak uydurması gerekmektedir.[61]

---

[59] Bozgeyik, a.g.e., s.46

[60] Mustafa Kurt, Veysel Ağca, Saffet Erdoğan, "Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, C.8, S.2, 2006, s.103

[61] Aytaç, "İktisadi ve Sosyal Gelişme Açısından Girişimcilik", **Akademik Araştırmalar Dergisi**, S.26, 2005, s.91

1.2. Girişimcilikte Düşünce Okulları

Cunningham ve Lischeron girişimciliğe çeşitli açılardan bakan altı çeşit düşünce okulundan bahsederler.[62] Bu okullar aslında yukarıda bahsedilen özelliklerin bir anlamda çeşitli düşünce akımları altında gruplanmış halidir.

1.2.1. Büyük İnsan Girişimcilik Okulu

Bu okullardan ilki olan "Büyük İnsan Girişimcilik Okulu"na göre girişimci altıncı his diye adlandırılan sezgi gücüne, yeteneklere ve içgüdüye sahiptir. Bunlar doğuştan kazanılmış özelliklerdir. Bir fırsatı algılamaları ve uygun karar vermeleri doğuştan sahip oldukları bu özellikler sayesinde olur. Bu düşünce okuluna göre başarılı bir girişimci sezgileri kuvvetli, enerjik, güçlü, sebatkâr ve kendine güvenen bir yapıdadır. Kişi ne ise odur ve anlamlı bir değişim geçirmesi mümkün değildir.

1.2.2. Psikolojik Karakterler Girişimcilik Okulu

İkinci tip düşünce okulu olan "Psikolojik Karakterler Girişimcilik Okulu"na göre girişimciler girişimci olmayanlardan kişilik özelliklerine göre ayrılırlar. Kişilik özellikleri ve inanışlar üzerine odaklanan bu okula göre girişimciler üç noktada diğerlerinden ayrılmaktadırlar. Bunlar risk alma eğilimi, başarı ihtiyacı ve dürüstlük, sorumluluk ve etiksel davranışlar gibi kişisel değerlerdir.

Bu düşünceye göre girişimciler sınıf ortamında eğitilemezler. Girişimcilerin birçoğunun yetenekleri; kişilikleri veya zamanla aileleri ve öğretmenleri ile olan ilişkileri vasıtasıyla oluşan davranış stilleri ile ilişkilidir. Kişinin ailesinde, okulunda, ibadet yerinde, toplumunda ve hatta kültüründe gelişen, beslenen değerleri ve fikirleri kişiye bir ömür boyu eşlik eder ve yol gösterir.

Girişimci makul risk alır. Aldığı riskte ya biraz kontrol olanağı ya da kâr sağlama imkânı bulunur. Girişimciler ne kesinliği ne de olağandışı riskleri içeren durumları tercih etmezler.

---

[62] J. Barton Cunningham, Joe Lischeron, "Defining Entrepreneurship", **Journal of Small Business Management**, Vol. 29, Jan 1991, s.45-61

Başarma ihtiyacına gelince; böyle bir ihtiyacı duyan ve kendisini büyük organizasyonların bürokrasisi tarafından engellenmiş bulan kişiler, kendilerini girişimcilik macerasına itilmiş bulurlar.

Özetle bu okul girişimcilerin onları yönlendiren eşsiz değerlere, tutumlara ve ihtiyaçlara sahip olduğunu, bu kişilerin değerlerine göre hareket ederek ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıklarını savunmaktadır. Kişisel değerler, risk alma, başarı ihtiyacı bireyin önemli özellikleridir. Bu değerler erken çağlarda öğrenildiği ve gençlik yıllarında da iyice yerleştiği için girişimsel karakterlerin okullarda ve üniversitelerde aşılanması zordur.

1.2.3. Klasik Girişimcilik Okulu

Üçüncü düşünce okulu "Klasik Girişimcilik Okulu"dur. Bu okul girişimcinin merkezi özelliğinin yenilikçilik olduğunu savunur. Girişimciliğin kritik yönünün işletmeye sahip olmaktan ziyade iş yapmak olduğunu söylerken yaratıcılığın, yenilikçiliğin ve keşfin önemi üzerinde durur.

Bu düşünce okulunda girişimciler yeni ürün ve hizmetlerin sunumu, yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanılması, yeni kaynakların, tedarikçilerin veya yeni pazarların tespit edilmesi ve oluşturulması ya da endüstride yeni organizasyonların kurulması veya yeniden düzenlenmesi vasıtasıyla yeni değerler yaratan insanlar olarak görülürler.[63]

1.2.4. Yönetim Girişimcilik Okulu

Dördüncü okul "Yönetim Girişimcilik Okulu"dur. Bu okul, psikolojik karakterler girişimcilik okulunun savunduğu düşüncenin aksini savunur. Yani bu okula göre girişimciler yönetimin teknik fonksiyonları öğretilerek yetiştirilebilir, geliştirilebilir ve sınıf ortamında eğitilebilirler. Yönetim girişimcilik okuluna göre girişimci bir işletmeyi kâr uğruna risk üstlenerek yöneten veya organize eden kişidir. Bu okul yönetimin teknik yönleriyle ilgilenir. Girişimcilik, bir firmayı yönetmek için

---

[63] Jon Hartwick, "Understanding Entrepreneurial Intentions: The Attitudinal Determinants", **Entrepreneurship Innovation Models for Development**, Ed. By. Rabindra N. Kanungo, London, Sage Pulications, s.120

merkezi fonksiyonlara odaklanmış bir dizi öğrenilmiş eylemlerdir. Girişimcinin rasyonel, analitik, neden ve sonuç odaklılık özelliklerinin geliştirilmesine yönelmiştir.

Girişimciler ekonomik teşebbüslerin organizatörleridir. Organize ederler, sahip olurlar, yönetirler ve risk alırlar. Üretim, planlama, insan yönetimi, bütçeleme ve sermaye sağlama yetenekli oldukları konulardır.

1.2.5. Liderlik Girişimcilik Okulu

Beşinci okul olan "Liderlik Girişimcilik Okulu" ise girişimciliğin teknik olmayan yönü ile ilgilenmektedir. Bu düşünceye göre girişimci diğer insanlara çekici görünebilme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu okul girişimciyi "toplumsal mimar" olarak adlandırır ve girişimci liderin insanları geliştirme ve yönlendirme konularında etkili olması gerektiği üzerinde durur. Girişimci, insanların lideridir ve kendi tarzını insanların ihtiyaçlarına adapte edebilme yeteneği vardır. Bir girişimci hedeflerine tek başına ulaşamaz, diğerlerine bağımlıdır. Motive etme, yönetme ve liderlik etme becerisine sahiptir.

1.2.6. İç Girişimcilik Okulu

Altıncı ve son girişimcilik okulu da "İç Girişimcilik Okulu"dur. Bu okula göre, yenilik olabilmesi için işletmelerin kurulma zorunluluğu yoktur. Yenilik, mevcut organizasyonlarda, çalışanların yarı özerk birimlerde bir girişimci gibi çalışmalarına teşvik edilmeleriyle de mümkün olabilir. İç girişimcilik; yaratmak, satmak ve servisleri büyütmek için bağımsız ünitelerin gelişmesidir.

Hangi okulun veya hangi düşünce kriterinin daha önemli olduğunu söylemek bir dinin ötekinden daha Allah'a saygı duyan din olduğunu söylemek gibidir diyor yazarlar.[64] Bu yüzden hangisinin daha önemli, faydalı veya geçerli olduğunun tartışma konusu edilmediğinin de altını çiziyor.

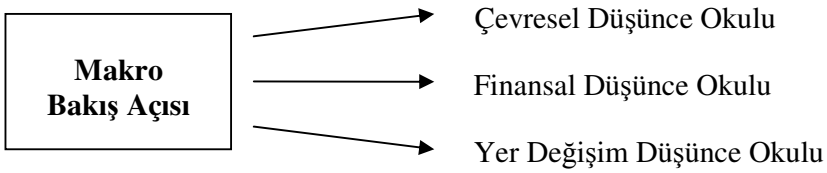
[64] Cunningham,Lischeron, a.g.e., s.55

Kuratko ve Hodgetts de girişimciliğin disiplinler arası bir kavram olduğunu belirterek girişimciliği mikro ve makro bakış açısıyla değerlendirmiş ve altı tür düşünce okulundan bahsetmişlerdir.[65]

1.2.7. Mikro ve Makro Bakış Açısına Göre Girişimcilik Okulları

1.2.7.1. Makro Bakış Açısına Göre Girişimcilik Okulları

Makro bakış açısı, girişimcilik faaliyetlerinde başarılı veya başarısız olmaya neden olan faktörlerle ilgili bir bakış açısı sunmaktadır. Daha çok dış etkenlerle yani girişimci bireyin kontrolünün dışında olan etkenlerle ilgili faktörleri içeren makro bakış açısı, dışsal kontrol odaklılığıyla da yakından ilişkilidir.

Şekil 2: Makro Bakış Açısına Göre Düşünce Okulları

1.2.7.1.1. Çevresel Düşünce Okulu

Makro bakış açısının içerdiği okullardan ilki olan çevresel düşünce okulu, mevcut üç okul içindeki en yaygın okuldur. Bu okul girişimcinin yaşamını etkileyen dış faktörlerle ilgilenir. Bireyin içinde bulunduğu sosyo-politik çevre yapısının girişimciliğin gelişimini yakından etkilediğini savunur. Sosyal grupların, bireyin içinde bulunduğu kurumların bireye karşı sergilediği davranış tarzları ve sahip oldukları tutumların, arkadaş ve akraba atmosferinin girişimci olma arzusuna etki edebileceğini söyler.

---

[65] Donald F. Kuratko, Richard M. Hodgetts, **Entrepreneurship A Contemporary Approach**, 4. Edition, 1998, s.35-42

1.2.7.1.2. Finansal Düşünce Okulu

Makro bakış acısının ikinci okulu Finansal Düşünce Okuludur. Bu bakış açısı tüm girişimcilik faaliyetlerini finansal yönetim görüşü açısından değerlendirir. Kapital arama sürecini kendisine temel alan bu görüşe göre girişimciliğin odak noktası kapitali ekmek ve onu büyütmektir. Bu okula göre girişimciliğin gelişimi kapitale bağlıdır.

1.2.7.1.3. Yer Değişim (Displacement) Düşünce Okulu

Topluluk olgusu üzerinde odaklanan bu düşünce okuluna göre, topluluk (grup) bireyi girişimciliğe yönelten bazı faktörleri etkiler veya elimine eder. Kuratko ve Hodgetts'in aktardığına göre Robert C. Ronstadt, bireylerin yaptıkları işten uzaklaştırılmadıkları ya da engellenmedikleri sürece bir girişimde bulunmayacaklarını söylemektedir. Yer değişim düşünce okulu kültürel, politik ve ekonomik yer değiştirmeler olarak üç alt başlığa ayrılır.

Kültürel yer değiştirme engellenen sosyal gruplarla ilgilenir. Etnik köken, din, ırk, cinsiyet gibi faktörler azınlık kişilerin deneyimlerinde önemli rol oynayan faktörlerdir. Ve bu faktörler çok sayıda bireyi standart işletmecilikten girişimciliğe döndermiştir.

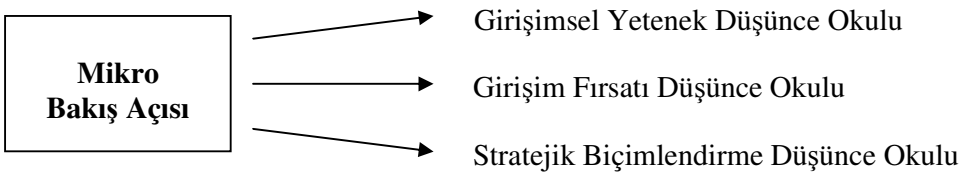
Ekonomik yer değiştirme, ekonomik durgunluk ve ekonomik bunalım varyasyonlarıyla alakalıdır. İş kaybı, kapital sıkıntısı ve bunalım dönemleri yeni girişimler yaratabilir.

Politik yer değiştirme ise serbest girişimciliği reddeden bir politik rejimden, bazı endüstrileri kısıtlayan veya başka taraflara yönlendiren hükümet kuralları ve politikalarına kadar değişen bir dizi faktörden oluşur. Yani içinde bulunulan mevcut politik ve siyasi rejim, bireyin girişimcilik faaliyetini yakından etkileyecektir.

1.2.7.2. Mikro Bakış Açısına Göre Girişimcilik Okulları

Girişimciliğe mikro açıdan bakan bu bakış açısı girişimcilere has faktörlerle ilgilenir. Bu bakış açısına göre potansiyel girişimciler sonuçları etkileme veya

yönlendirme yeteneğine ve kontrolüne sahiptirler. İç kontrol odaklılığıyla yakından alakalı olan mikro bakış açısı da üç tip düşünce okulundan bahseder.

Şekil 3: Mikro Bakış Açısına Göre Düşünce Okulları

1.2.7.2.1. Girişimsel Yetenek Düşünce Okulu

Bu düşünce okulu başarılı insanların sergiledikleri benzer karakterler üzerine yapılan çalışmalar üzerine kurulmuştur. Başarı, yaratıcılık, azim ve teknik bilginin başarılı girişimciler tarafından çoğu kez sergilenen özellikler olduğundan bahseder. Girişimcilik eğitimlerine değinen okul, bu konuda iki farklı bakış açısına da yer verir. Bazı araştırmacılar için girişimciliği geliştirme eğitimleri yaratıcılığı ve girişimcilerin doğasında bulunan meydan okuma özelliğini engellediği gerekçesiyle negatif tepki alırken; bazı araştırmacılar bu eğitimlerin girişimsel gelişmeyi arttırdığı iddia etmektedir. Bu düşünce okuluna göre aile de bireyin girişimci olmasında çok etkilidir çünkü yaşamın erken çağlarında atılan tohumlar, yerleştirilen ve desteklenen bazı özellikler sonuç olarak girişim başarısına etki etmektedir.

1.2.7.2.2. Girişim Fırsatı Düşünce Okulu

Bu düşünce okulu girişim gelişimine fırsat cephesinden bakmaktadır. Fikir kaynakları, konseptlerin gelişmesi, girişim fırsatlarının değerlendirilmesi ile yakından ilgilenen bu okula göre yaratıcılık ve pazar farkındalığı olması zorunlu olan özelliklerdir. Girişimciliğin başarısının anahtarı doğru fikri doğru zamanda doğru pazar bölümü için geliştirmektir.

Bu okuldaki bir başka görüş ise *Koridor Prensibidir.* Bu prensibe göre girişimciye farklı yönlerde yol gösterecek yeni yollar ve fırsatlar ortaya çıkacaktır.

Asıl kilit nokta bu mevcut fırsatları ortaya çıktığı zaman fark edebilme ve hareket için gerekli adımları atabilme yeteneğine sahip olmaktır.

1.2.7.2.3. Stratejik Biçimlendirme Düşünce Okulu

Mikro bakış açısının son düşünce okulu olan stratejik biçimlendirme düşünce okulu, başarılı girişim gelişiminde planlama sürecine vurgu yapmaktadır. Yine Kuratko ve Hodgetts'in aktardığına göre Ronstadt, bu stratejik biçimlendirmeyi eşsiz unsurların kaldıracı olarak görmektedir. Eşsiz unsurlar diye tanımladıkları ise eşsiz pazarlar, eşsiz insanlar, eşsiz ürünler veya eşsiz kaynaklardır. Girişim oluşumlarında bu kaynaklar teşhis edilir, kullanılır veya inşa edilir.

1.3. Girişimcilik Türleri

1.3.1. İç Girişimcilik

Bireylerin girişimci olarak nitelendirilmeleri için şirket kurmaları gerekmez. İç girişimci diye nitelendirilen bireyler ilk girişimde bulunarak şirketi kuran bireyden farklı olarak faaliyet halindeki bir kurum içerisinde yer alan, girişimci yeteneklerini ve özelliklerini burada sergileyen kişidir. Yenilikçi düşüncelerini, yaratıcı fikirlerini bağlı bulunduğu kurum içerisinde diğer insanlarla da ilişki kurarak ilk girişimciyle beraber hayata geçiren kişidir. İç girişimcilik "müteşebbis içinden müteşebbis çıkarma olayıdır."[66] Top, bu girişimcilere çok dikkat edilmesi gerektiğini belirterek "yumurtadan yeni çıkmış girişimcileri öldürmeden ve kaçırmadan elde tutmanın" önemini vurgulamıştır.[67] Çünkü iç girişimciler herhangi bir nedenle tatmin edilmezlerse ve mevcut deneyim ve bilgilerle işten ayrılırlarsa ayrıldıkları şirket için büyük bir risk oluşturmaktadırlar. Şirket içerisinde pişen iç girişimciler ayrılıp kendi işlerini kurdukları zaman zorlu bir rakip olmaktadırlar.

---

[66] Seyfi Top**, Girişimcilik Keşif Süreci**, İstanbul, Beta Yay., 2006, s.9

[67] A.e., s.10

Gürol buna 15 milyar dolarlık bir şirket olan Xerox'u örnek veriyor. Şirket çalışanlarından biri olan Steve Jobs önerilerinin dikkate alınmaması üzerine işten ayrılır ve Apple Computer'ı kurar. Karşısında kendisine karşı büyük bir rakip oluştuğunu gören Xerox, bir daha bu gibi bir hataya düşmemek için Xerox Technology Ventures'ı kurar ve dikkate alınması gereken teknolojilere yatırım yapıp teknolojinin şirket dışına çıkışını engeller.[68]

İç girişimciliğin esas itici gücü şirket sınırları içerisinde girişimcilik ruhunu yaratmak veya pekiştirmektir. Böylelikle gelişmek ve başarılı olmak için şirkette bir yenilik atmosferinin oluşmasına izin verilir.[69]

İç girişimcilik günümüzde önemli bir yere sahip olan ve çok sık rastlanan bir girişimcilik türüdür. Değişen koşullar karşısında işletmelerin bu değişimlere ayak uydurabilmesi esnek olmalarına bağlıdır. Mevcut kurulu düzenleri itibariyle katı bir yapı sergileyen işletmeler ise bu esnekliği iç girişimcilerle yakalamaya çalışmaktadırlar. Çünkü iç girişimciler "kurum içerisinde girişimci ruhuna sahip, yenilik getirme fırsatını gören ve yakalayan, sadece yeniliği getirmekle kalmayarak bu fikirleri ve modelleri bulundukları işletmenin kârlılığını ve rekabet gücünü arttıracak gerçek faaliyetlere dönüştürebilen yaratıcı bireylerdir."[70]

1.3.2. Bağımsız Girişimcilik

Bireylerin kendi güç, emek, bilgi, deneyim vb. özelliklerine güvenerek gerçekleştirmek istedikleri hayallerini yerine getirebilmek için kurdukları girişimlerdir. İşletme girişimci tarafından sıfırdan kurulur.[71] Hayata geçirilecek projeler bağımsız firmalar kurularak yapılır. Girişimci bütün işleri kendi yapmak zorundadır. Bu girişimcilik türü sermaye gereksinimini dış kaynaklardan sağlar, oldukça özerk yapıdadır, çabuk hareket edebilen basit merkezi yapıları vardır, girişimin sonunda başarıya odaklanır.[72]

---

[68] Gürol, a.g.e., s.61

[69] Kuratko, Hodgetts, a.g.e., s.46-47

[70] Berber, a.g.e., s.39

[71] Top, a.g.e., s.8

[72] Ağca, Yörük, a.g.e., s.169

1.3.3. Tekno Girişimcilik

Sahip olduğu öngörü ve sezme yeteneği ile piyasa içerisindeki boşlukları görerek farklı pazarlar yaratabilen, bu pazarlara uygun teknolojileri geliştirebilen, inovasyon yönetimine hakim girişimcilerin yaptığı girişimlerdir. En büyük avantajı düşük sermaye ile yüksek kâr ve yüksek büyüme hızı elde edilebilmesidir. Bunun en güzel örneği Microsoft ile Bill Gates'tir.[73]

1.3.4. Çevreci Girişimcilik

"Çevresel sorunlara çözüm bularak bu sorunların içerisinden bir fayda ve fırsat sağlamaya yönelik girişimlerdir."[74] 21. yy. dünyasında çevre kirliliğinin ve beraberinde toplumun buna karşı hassasiyetinin artması sonucu bu girişimcilik türü daha önemli bir konuma gelmiştir.

1.3.5. Kurumsal Girişimcilik

KOBİ'lere destek olmak, devamlılıklarını sağlamak, girişimcilik ruhunu canlı tutarak girişimciliği teşvik etmek, geliştirmek ve bir bakıma yeni girişimlerin kurulmasını desteklemek için var olan bir üst girişimciliktir.[75] "Her şeyi kendileri tek başlarına üretecek entegre tesisler kurmak yerine, daha küçük parça, set ve diğer işler için bağımsız küçük girişimcileri teşvik ederek, koruyarak, yönlendirerek, teknolojik destek vererek, iş birliği yaparak birlikte çalışan, riski azaltıp faydayı en çoklayan bir girişimciliktir."[76] Adam ve Wortmen kurumsal girişimciliği "yeni bir ürün, hizmet tanıtmak veya yeni bir pazar yaratmak veya yeni bir teknolojiden yararlanmak için

---

[73] Gençlerimizin Geleceği Tekno Girişimcilik, (Çevrimiçi) http://www.bsd.org.tr/yararli/kisisel/KISISEL_GELISIM_GIRISIMCILIK.doc , s.29, 22 Ocak 2008

[74] (Çevrimiçi) http://www.yogiyem.org/Girisimcilikve Girisimcinin_Ozellikleri1.doc , 22 Ocak 2008

[75] Top, a.g.e., s.12

[76] A.e., s.12

ayrı kurumsal organizasyonların kurulması"[77] şeklinde tanımlarken Von Hippel "…bir kurum için yeni işletmelerin yaratılmasına çalışılan bir faaliyettir"[78] şeklinde tanımlamaktadır.

1.3.6. Profesyonel Girişimcilik

İşletmeyi ilk kuran girişimcinin ölüm, emeklilik, yaşlılık, yetenek kaybı, hayırsız evlat veya neslinin son bulması gibi nedenlerle işletmeyi terk etmek zorunda kalmasıyla şirketin işletme içinden veya dışından başka bir kişiye devredilmesi veya satılmasıyla oluşan girişimlerdir.[79]

1.3.7. Girişimci Girişimciliği

İşletmesini satmış, daha önceden girişimcilik tecrübeleri olan bireylerin pazarda fırsat alanı olarak nitelendirdikleri sektörlerdeki küçük girişimleri alma yoluyla gelişen girişimcilik türüdür. Deneyimli girişimciler bu küçük ve tecrübesiz firmaları satın alır, onlara yatırım yapar, yönetimi öğretir ve yeteri kadar olgunlaştığını düşündüğü an satar.[80]

Erol'un aktardığına göre, bu girişimcilik türlerinden farklı olarak Schumpeter bireyleri yeteneklerine göre sınıflamış ve girişimcileri iki grupta ele almıştır. Bunlar yaratıcı ve taklit edici girişimci tipleridir. Yaratıcı girişimciler yenilik yaratmada özellikle teknolojik ve endüstriyel gelişmelerde öncü rol oynarken, taklit edici girişimciler yaratıcı girişimcilerin arkasından gelen, onların ortaya çıkardıkları yenilikleri uygulayan ve dolayısıyla yaygınlaştıran kişilerdir.[81]

---

[77] Ertan Erkocaoğlan, "Örgüt Yapısı ve Pazar Yöneliminin Kurumsal Girişimciliğe Etkisi Üzerine Bir Araştırma",Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi SBE, Adana, 2005, s.8

[78] A.e., s.9

[79] Top, a.g.e., s.14

[80] A.e., s.16-17

[81] Erol, a.g.e., s.142

İşin mülkiyet boyutu düşünüldüğünde girişimciler kamu girişimcileri ve piyasa ekonomisi içindeki girişimciler; büyüklük boyutu düşünüldüğünde ise büyük girişimciler, orta ve küçük girişimciler olarak sınıflanmaktadır.[82]

1.4. Girişimcilik İle İlgili Modeller

1.4.1. Etkileşimli Kollektif Girişimcilik Süreci Modeli[83]

Mevcut model organizasyonel ve bireysel özelliklerin hızlandırıcı olaylarla nasıl etkileşime girerek başarılı bir girişimcilik olayına önderlik ettiğini göstermektedir.

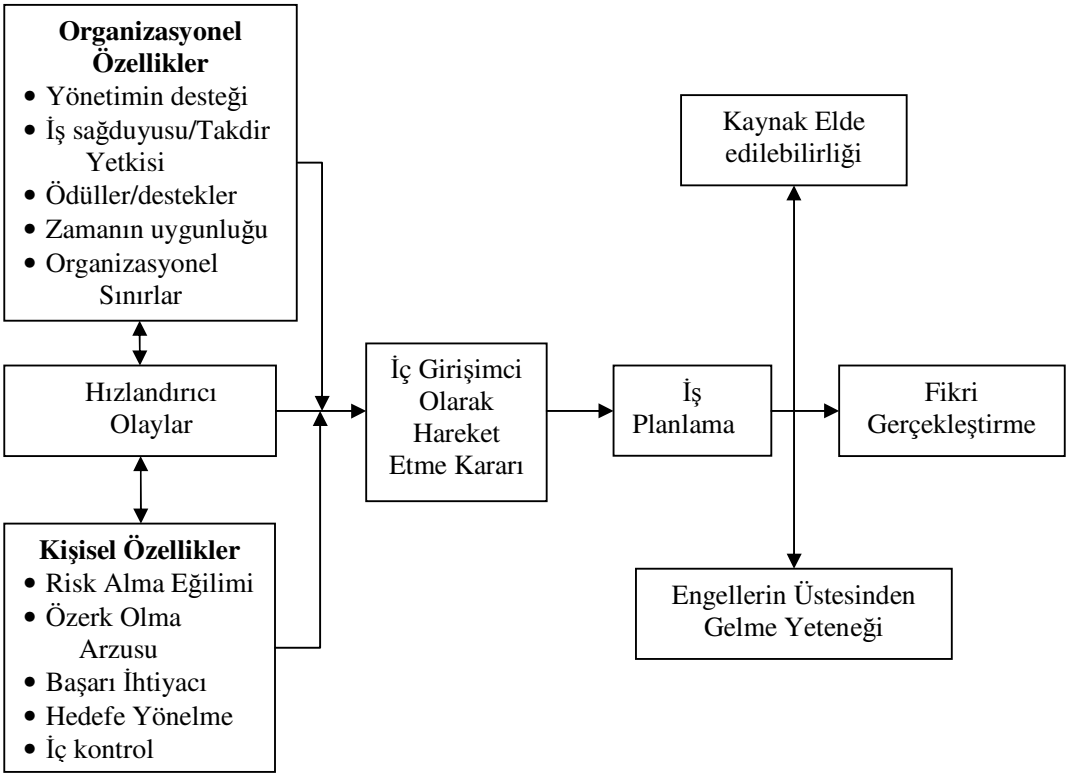
Zahra kollektif girişimciliği şu şekilde açıklamaktadır: Kollektif girişimcilik "kurulu mevcut bir firmanın kârlılığı arttırmak, şirketin rekabete dayalı pozisyonu genişletmek veya mevcut şirketin stratejik olarak yenilenmesini sağlamak için işletme içinde yeni bir işletme yaratma sürecidir."[84]

---

[82] Erkan Turan Demirel, "Girişimcilik Kültürü", Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi SBE, Malatya, 2003, s.23-24

[83] Jeffrey S.Hornsby, v.d., "An Interactive Model of the Corporate Entrepreneurship Process", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Winter 1993, s.29-35

[84] Shaker A. Zahra, "Predictors and Financial Outcomes of Corporate Entrepreneurship: An Exploratory Study", **Journal of Business Venturing**, Vol.6, 1991, s.260-261

Şekil 4:Etkileşimli Kollektif Girişimcilik Süreci

Modelde organizasyonel özellikler başlığı altında yer alan yönetimin desteği; yönetimin, yeniliğin organizasyondaki tüm bireylerin üstlendikleri rollerin bir parçası olduğuna tüm çalışanları inandırmasıdır. Çalışanların düşüncelerine çabuk uyum gösterme, fikirlerle gelen insanları kabul etme, küçük projeleri destekleme ve proje elde edebilmek için para tahsis etme yönetimin sağlayacağı desteklerdendir.

Çalışanların inandıkları yolla çalışmaları, kendi işlerini yaparken karar alabilme yetkisine sahip olmaları önemlidir. Organizasyonlar çalışanların kendi iş süreçleri ile ilgili kararları almalarına izin vermeli ve yaratıcılık gerektiren zamanlarda hata yapmaları halinde eleştirmekten kaçınmalıdırlar

Ödüller ve destekler yaratıcı davranışı arttırır, motivasyonu yükseltir. Organizasyonlar yaratıcı düşünen bireyleri organizasyon içinde tutmalı, performansa dayalı ödüllendirmeler yapmalı, sorumluluğu arttırmalıdır.

Zaman yaratıcı düşünme sürecinde organizasyon tarafından çalışanların önüne bir engel teşkil edecek şekilde koyulmamalıdır. Zaman zorlamasından kaçınmalı ve insanların uzun dönemde problem çözme üzerine çalışmalarına izin verilmelidir.

Mevcut organizasyonel sınırlar bireylerin işlerine dışarıdan bakmalarına engel olduğu için şirketler mesleklerin tüm önemli bölümleri için standart işletme prosedürlerinden kaçınmalı, katı performans standartları azaltılmalıdır.

Yazarlar modelde yer alan kişilik özellikleri setinin ayrıntılı bir set olarak anlaşılmaması gerektiğinin, mevcut özelliklerin bu model için ileri sürülen kişilik özellikleri olduğunun altını çizmektedirler. İç girişimcilik kararında etkili olan kişilik özelliklerini de risk alma eğilimi, özerk olma arzusu, başarı ihtiyacı, hedefe yönelme ve iç kontrol odaklılık şeklinde sıralamaktadırlar.

Yazarlar kişilik özellikleri ile organizasyonel özelliklerin karşılıklı etkileşimi sonucu aşağıdaki üç farklı durumun çıkabileceğini söylemektedirler.

Birinci durumda; firma yeni teknolojiyle büyümek isterse ve bu firmada yenilik için yönetimin desteği yüksek seviyedeyse risk alma eğilimi yüksek olan bir bireyin iç girişimcilik eylemiyle meşgul olması daha muhtemeldir.

İkinci durumda; yenilikçi davranışı desteklemek adına ödüllendirmedeki artışları koşul olarak koyarak yönetimde önemli bir değişim yaratma durumunda başarı ihtiyacı yüksek olan bireyin iç girişimcilik davranışıyla meşgul olması daha muhtemeldir.

Üçüncü durumda; firma eğer çevresel değişiklikler nedeniyle maliyetleri azaltmak zorunda kalırsa ve çalışanların sağduyulu olarak çalışabilecekleri bir ortam yaratılırsa özerklik arzusu yüksek olan insanların iç girişimcilikle meşgul olma ihtimali artacaktır.

Yazarlar her ne kadar kendileri açıklamasa da son iki maddenin de bu şekilde uyarlanabileceğini söylemişlerdir. Yani firma tarafından zaman kısıtı koyulmadığı zaman hedef odaklı insanların iç girişimcilikle uğraşmaları daha muhtemelken; organizasyonel sınırların ortadan kaldırıldığı bir işletmede iç kontrol odaklılık özelliği yüksek olan çalışanların iç girişimciliğe yönelmesi daha muhtemeldir.

Hızlandırıcı olaylar Zahra tarafından şu şekilde sıralanmıştır.[85] Düşmanlık (bir firmanın misyonuna rekabet vasıtasıyla göz dağı vermek), çevresel dinamizm (değişim nedeniyle bir firmanın pazarındaki değişkenlik), heterojenlik (çevresel unsurların çeşitliliği ve karmaşıklığı, bir firmanın ürünleri için yeni talepler yaratan pazardaki gelişmeler)

Diğer bazı hızlandırıcı faktörler yazarlar tarafından şu şekilde sıralamıştır. Yeni prosedürlerin gelişmesi, şirket yönetimindeki değişim, bir şirketin diğer şirketle birleşmesi, yeni teknolojilerin gelişmesi, maliyetlerin azalması, tüketici taleplerinin değişmesi, ekonomik değişmeler, pazar payının artması.

Kişisel özeliklerin, organizasyonel özelliklerin ve bazı hızlandırıcı olayların karşılıklı etkileşimi sonucunda iç girişimsel olarak hareket etme kararı alınır. Daha sonra pazar araştırması, endüstri geçmişi, rekabet analizi, finansal durum araştırması, yönetim, zamanlama, risk gibi birçok unsurun incelendiği ve geliştirildiği etkili bir iş planı yapılır. Gerekli kaynakların bulunması ve mevcut engellerin üstesinden gelinmesi sonucunda iç girişimsel sürecin sonuna ulaşılır ve mevcut fikir hayata geçirilir.

Gartner, girişimcilik araştırmalarında sorulan soruların girişimcinin kim olduğundan çok girişimcilik süreci üzerine odaklanması gerektiğini belirtmektedir. Davranışsal özellikler ve kişilik özellikleri yaklaşımı olarak incelediği iki tip yaklaşımı mukayese ederken davranışsal yaklaşımı organizasyonun yaratılmasıyla ilgili bir eylem seti olarak görmekte, kişisel özellikler yaklaşımını ise bireyin kişilik özellikleri seti olarak tanımlamaktadır. Ona göre karakter ile ilgili yaklaşımlar çok verimli değildir ve girişimciliği anlamada yardımcı olamamaktadır; organizasyonun yaratılmasını bağlamsal bir olay olarak ve bir çok etkinin sonucu olarak gören davranışsal yaklaşım ise gelecek araştırmalar için daha sonuç getirici bakış açıları sunacaktır. Ona göre girişimcinin kişilik özellikleri girişimcinin davranışlarına yardımcıdır ve girişimciliği anlatmada tek başına yeterli değildir. Çünkü önemli olan

[85] Zahra, a.g.e., s.259

ne olduğun değil ne yaptığındır. Girişimcilik de yeni organizasyonlar yaratma işidir.[86]

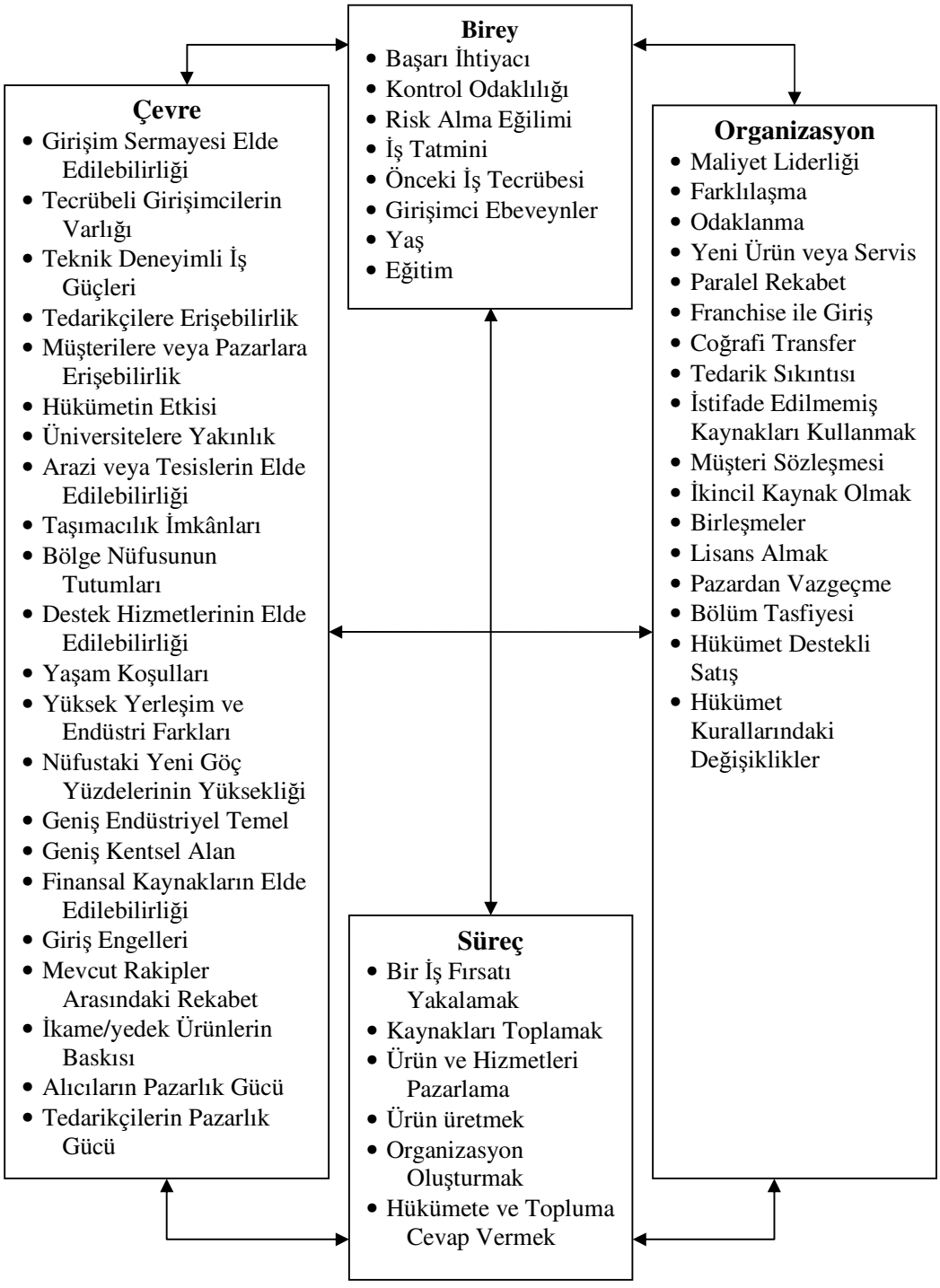
1.4.2. Çok Boyutsal Yaklaşım Modeli[87]

Gartner yeni bir girişimin yaratılmasının dört boyut arasındaki karşılıklı etkileşim sonucu olduğunu söylemiştir. Bu dört boyutu da girişimcinin kişilik özellikleri (bireysel, girişimi başlatan kişi); rekabetçi giriş stratejileri (organizasyon); çekme ve itme faktörleri (çevre, organizasyonun içinde bulunduğu ve onu etkileyen durum) ve girişimi oluşturabilmek için girişimci tarafından yapılan eylemler (süreç) olarak sıralamıştır.

---

[86] William B. Gartner, " 'Who Is An Entrepreneur?' Is the Wrong Question", **American Journal of Small Business**, Spring 1988, s.11-32

[87] William B. Gartner, "A Conceptual Framework For Describing the Phemonenon of New Venture Creation", **Academy of Management Review**, Vol 10, No.4, Oct 1985, s.696-706

Şekil 5:Çok Boyutsal Yaklaşım Modelinde Yeni Girişim Yaratmada Mevcut Olan Değişkenler

Girişimciler ile girişimci olmayanlar arasındaki fark ile, girişimsel nitelikte olan firmalar ile girişimsel nitelikte olmayan firmalar arasındaki farkın incelenmesi tüm girişimcilerin ve onların kurdukları tüm işletmelerin birbirleriyle aynı özelliklere sahip olduğu zannı altında yapılmaktadır. Gartner'a göre ise girişimciler ve onların kurmuş oldukları girişimler arasındaki fark, girişimci olanlar ve olmayanlar ile girişimsel firmalar ve girişimsel olmayan firmalar arasındaki farktan daha fazladır. Yeni bir girişim yaratılması çok boyutlu bir fenomendir (olgudur, olaydır). Her bir değişken bu fenomenin sadece bir tek boyutunu açıklar ve değişkenler tek başına düşünülemez. Bir işletme kurma süreci benzer girişimciler tarafından düzenli adımlarla tekrar tekrar yürünülen bir yol değildir. Yeni girişim yaratma karmaşık bir fenomendir. Girişimciler ve onların firmaları değişkenlik gösterir. Üstlendikleri veya üstlenecekleri işler, faaliyet içinde bulundukları çevre farklıdır. Tüm bu unsurlar her yeni girişim yaratma sürecinde kompleks ve eşsiz kombinasyonlar yaratır.

Joseph A Schumpeter'e göre de devrimci bir değişikliğin ortaya çıkması ve kendini göstermesi üretim faktörlerindeki yeni kombinasyonlar sonucu oluşur. Girişimci ise hiçbir zaman dairesel bir akışın içerisinde yer almaz.[88]

Mevcut model girişimcileri ve onların kurmuş oldukları girişimleri tek düze ve homojen olmaktan uzak tutarak girişimciliğe çok boyutlu bir perspektiften bakmış; bireyin, çevrenin, süreç ve organizasyonun karşılıklı etkileşim sonucunda yaratılan yeni girişimlerin birbirlerinden farklı olduklarını söylemiştir.

1.4.3. Girişimsel Olayların Oluşma Süreci Modeli[89]

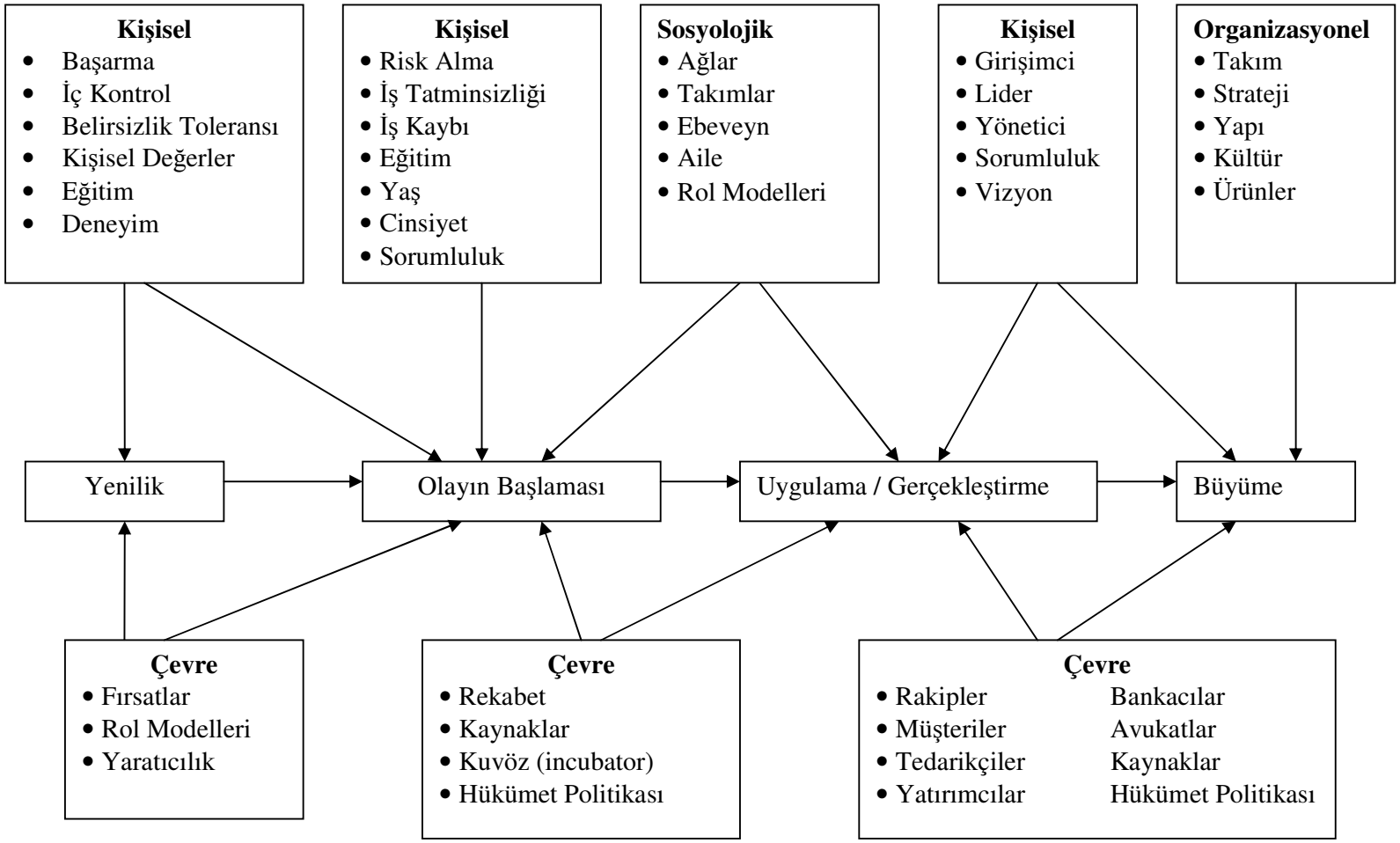
Model bilim adamlarının son otuz yıl içerisinde girişimcilik üzerine çalıştıkları temel araştırma temalarını kapsamaktadır. Modeli C.F. Moore'dan alan yazar, modelde yer alan olguların girişimcilik paradigmasının ayrılmaz parçaları olduğunu söylemektedir. Modeldeki fikirlerin kökünün ise esasen işletme, ekonomi, psikoloji,

---

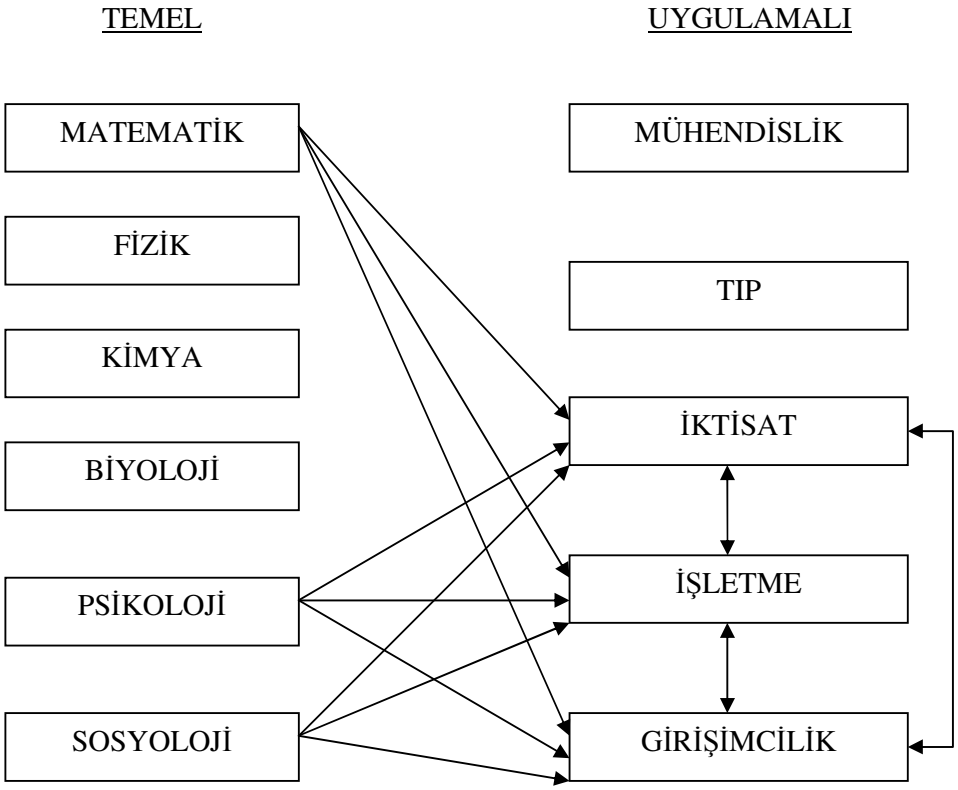
[88] Metehan Sekban, "Entrepreneurship A Conceptual Framework", Master's Thesis, Marmara University, January 1989, s. 19

[89] William D. Bygrave, "The Entrepreneurship Paradigm (I): A Philosophical Look At Its Research Methodologies", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Fall 1989, s.7-26

sosyoloji ve siyaset bilimlerinden geldiğine dikkat çekerek temel ve uygulamalı bilimler arasındaki ilişkiyi ve girişimcilikle nasıl ilişkilendirildiğini aşağıdaki gibi göstermiştir.

Şekil 6:Girişimsel Olayların Oluşma Süreci Modeli

Şekil 7:Temel ve Uygulamalı Bilim Dallarının Girişimcilikle Bağlantıları

Matematik değerleri ölçmek ve analiz bilgilerini elde edebilmek için rakamlar sağlar,

Bioloji nüfus ekolojisi[90] modelini oluşturur,

Psikoloji bireyin davranışlarını açıklar,

Sosyoloji bireyler arasındaki bağlantıyı yorumlar,

İktisat kaynakların girişimciye tahsisiyle ilgilenir,

İşletme ise fikirleri tedarik eder.

1.4.4. Hedef Takip Teorisi Modeli[91]

Bird, girişimcilerin fikirlerinin ve niyetlerinin yeni organizasyonların ilk stratejik şablonu olduğunu ve yeni girişimin gelişmesini destekleyen önemli destekçiler olduğunu belirtmektedir. Bird'e göre niyet, daha genel bir hedefe

[90] Nufus ekolojisi: Nüfus türlerini ve bu nüfus türlerinin çevreyle nasıl etkileşim halinde olduklarını inceleyen büyük bir ekoloji alt bilim dalı

[91] Hartwick, a.g.e. s.119–138

ulaşmak için kullanılabilsin diye bir bireyin dikkatini belli bir hedef, amaç, eylem veya davranışa yönlendiren bir düşünce durumudur.[92]

Yazar kendi modelini anlatırken A. Fishbein ve I. Ajzen'in 'Sebepli Eylem Teorisi'nden (Theory of Reasoned Action) (TRA)' bahseder. Niyet üzerine kurulan bu modele göre insanlar çeşitli durumlar altında niyetlendikleri şeyleri yaparlar. Bireylerin sahip olduğu bu niyetler ise iki nedenden kaynaklanır. Birincisi ya kişisel olarak o davranışın iyi olduğuna inanırlar ki bu pozitif tutumdur veya diğer insanlar onun yapılmasının iyi olduğuna inanır, onu tercih ederler ki bu da pozitif subjektif normdur. Davranışın, insanın ve durumsal bağlamın gereği olarak subjektif normların ya da tutumların bu tip niyetlerin oluşmasında büyük etki yapacağını söyleyen Fishbein ve Ajzen niyeti aşağıdaki gibi formüle etmektedir.

$$\mathbf{I = w1\ (A) + w2\ (SN)}$$

A: pozitif tutum
SN: subjektif norm
I: niyet
w1, w2: A ve SN'nin deneysellikle saptanmış nispi önemini yansıtan ağırlıklar

Fishbein ve Ajzen'in geliştirdiği bu teori davranışın tamamen insan iradesi altında geliştiğini açıklıyordu. Ancak P.R. Warshaw ve Ajzen daha sonra davranışların birçoğunun sadece irade kontrolü altında olmadığının altını çizdi. Bilgi eksikliği, yetenek, kaynak, zaman, fırsat, destek yokluğu gibi engeller davranışı etkileyebiliyordu. TRA'nın bu yönden eksik kalması onun değiştirilmesine neden oldu. Bu değişim de Warshaw tarafından yapılarak 'Hedef Takip Teorisi Modeli (Theory of Goal Persuit) (TGP)' ortaya çıktı. Bu modele göre insanlar bir hedefe doğru koşmadan önce kendilerine çeşitli sorular sorup onların cevaplarına göre hareket ediyorlardı. Birinci soru; başarma olasılığım nedir ve eğer bunu yaparsam kendimi ne kadar iyi hissederim? İkinci soru; başaramama olasılığım nedir ve eğer

[92] Barbara Bird, "Implementing Entrepreneurial Ideas: The Case for Intention", **Academy of Management Review**, Vol.13, No.3, 1988, s.442

bunu yaparsam kendimi ne kadar kötü hissederim? Üçüncü soru; bu hedefe ulaşmaya çalışmak için ne gibi eylemler yapıp, ne kadar enerji sarf etmek zorundayım? Ve dördüncü soru; benim için önemli olan insanlar (aile, arkadaşlar, danışılan kişiler veya grup bazında toplum veya kültür) benim bu hedef için çabalamam hakkında ne düşünüyorlar? Tüm bu dört madde bir araya geldiğinde ise TGP modeli aşağıdaki gibi formülize edilmiş oluyor.

$$\mathbf{I = w1\ (Es\ x\ As) + w2\ (Ef\ x\ Af) + w3\ (Ap) + w4\ (SN)}$$

Es : Hedefi gerçekleştirmede algılanan başarı olasılığı

Ef : Hedefi gerçekleştirmede algılanan başarısızlık olasılığı

As : Hedefi başarıyla sonuçlandırmaya yönelik tutum

Af : Hedefi başarısızlıkla sonuçlandırmaya yönelik tutum

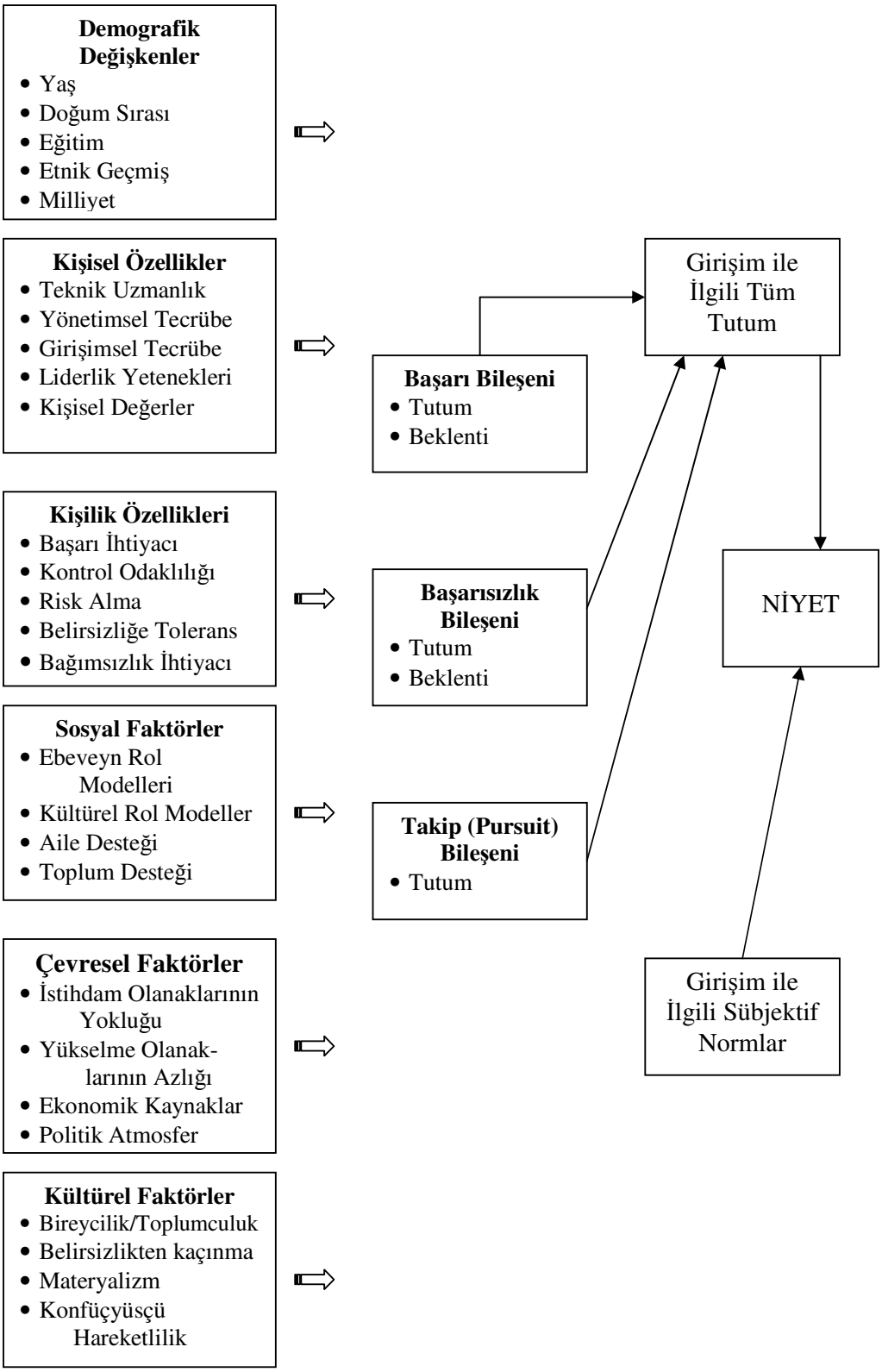
Ap: Hedefi kovalamaya (pursuing the goal) yönelik tutum

SN: Subjektif normlar

I : Niyet

w1, w2, w3, w4: deneysellikle saptanmış nispi önemi yansıtan ağırlıklar

Şekildeki mevcut model de TGP'nin şematize edilmiş şeklidir. Tüm faktörler niyet ve eylem üzerinde etkilidir.

Şekil 8: Tutumlar, Normlar, Niyetler ve Davranışın Psikolojik Modeli

1.4.5. Kırsal Girişimcilik Modeli[93]

"Kurumsal koşulların çok iyi geliştiği gelişmiş ülkelerde girişimciyle alakalı faktörleri oluşturan baskın bireysel vasıflar ve mikro çevresel faktörler (aile, sosyal ve kültürel değerler ve eğitim) bir girişim yaratılması için yeterliyken; gelişmekte olan ülkelerde görülen, bireysel inisiyatiflerin ve aile değerlerinin geleneksel tarım toplumlarının tutuculukları ile sınırlandığı yerlerde oluşturulmaya çalışılan kırsal girişimlerde siyasi destekler, iş ve ekonomi çevresi girişimin yaratılmasında çok önemli yere sahiptir."[94]

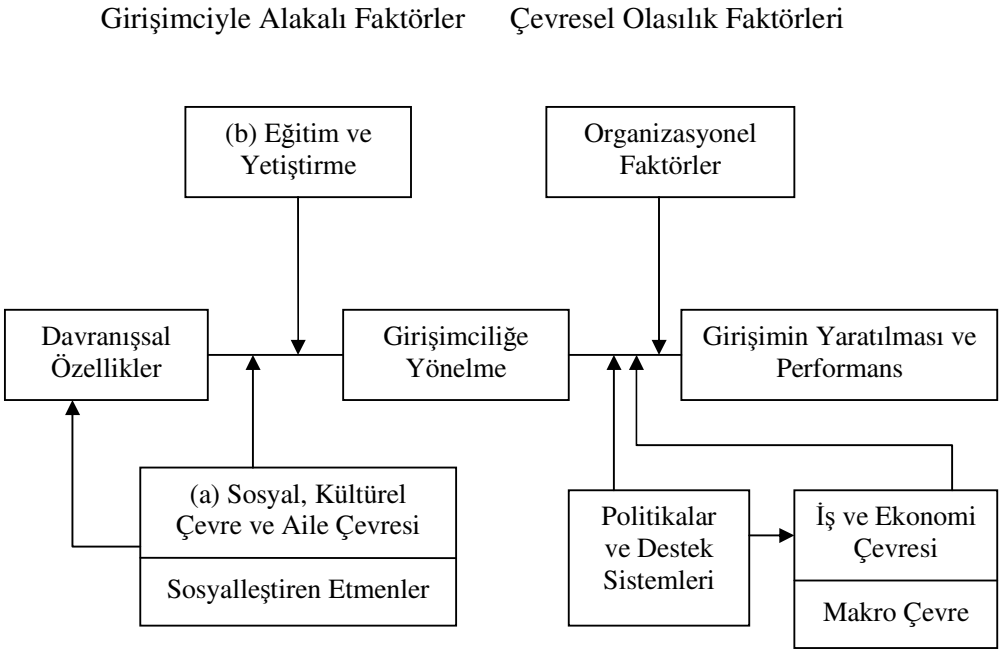
Bu modele göre başarılı girişimcilik hem girişimciyle alakalı faktörlere hem de çevresel faktörlere bağlıdır.

Bireyin davranışsal özellikleri, bir sosyalleştirme aracı olarak rol oynayan sosyal çevre ve aile çevresi, bireyin aldığı eğitim girişimciliğe doğru bir yönelmeye neden olmaktadır. Bu yönelme de girişimin yaratılmasına ve bu yolda performans gösterilmesine katkı sağlamaktadır.

---

[93] K.B. Nair, M. Sivaraman, Rabindra Kanungo, "Rural Entrepreneurship in a Developing Economy: A Contingency Approach", **Entrepreneurship Innovation Models For Development**, Ed. By. Rabindra Kanungo, London, Sage Publications, s.78-89

[94] A.e., s.78

Şekil 9:Kırsal Girişimcilik Modeli

Yazarlar literatürde sıkça rastlanan davranışsal özellikler olarak yenilikçilik, başarı ihtiyacı, kendine güven, inisiyatif alma, uzun süreli bağlılık, bireysel risk alma yeteneği, bağımsızlık, liderlik, sıkı çalışma, sebat, ikna kabiliyeti, uzmanlık, etkili stratejiler kullanma ve kâra yönelmeyi saymaktadırlar. Kümülâtif olarak tüm bu davranışsal özelliklerin de girişimciliğe yönelmeyi tanımladığını eklemektedirler.

Aile ve arkadaş çevresinin desteğinin girişimci olma arzusunu anlamlı şekilde etkilediğini, alınan formel veya informel eğitimin girişimciliğe yönelmede önemli bir faktör olduğunu belirtmektedirler.

Politika ve destek sistemlerinde girişimcilerin sıkça rastladıkları sorun olarak karmaşık prosedürler, rol çatışmaları, dikey hiyerarşi, bürokratik sistemde yer alanların sorumluk duymamaları, özellikle finans kurumlarının karar alırken keyfi hareket etmeleri ve bilgi eksikliği sıralanmıştır.

Mikro girişimler departmanlaşma ve karar alma süreçlerinde yeterlilik arz edemediklerinden kırsal girişimlerin başındaki girişimciler zayıf yapıdaki bir durumda tüm yönetimsel işlevleri üstlenmek zorunda kalmaktadır. Organizasyonel

olarak yaşanan bu sıkıntı durumu da kırsal girişimciliği sınırlamaktadır. Organizasyonel olarak yaşanan sıkıntılar yazar tarafından eğitim düzeyinin diğerlerine nazaran düşük olması, büyük bir çoğunluğunun ilk kuşak girişimci olmaları nedeniyle iş tecrübelerinin olmaması, girişimciliği iş sahibi olabilmek için iyi bir alternatif olarak görmeleri, gelişmelerden haberdar olma düzeylerinin düşük olması, teknoloji ve üretim süreçlerinde bilgiye erişimin çok zayıf olması şeklinde sıralanmaktadır. Makro çevre başlığı altında yer alan iş ve ekonomi çevresinin ise girişimin rekabete dayalı durumunu belirlediğinin altı çizilmektedir.

2. GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

2.1. Kişilik

Bir insanı anlamak, diğer insanlardan hangi yönleriyle ayrıldığını saptamak, davranışlarının altında yatan nedeni öğrenebilmek ve ileriki davranışlarını tahmin edebilmek için kişilik önemli bir kaynaktır.

Kişilik için literatürde ortak bir tanım mevcut değildir. Ancak verilebilecek birkaç tanım kişiliği tanımlamada yardımcı olacaktır.

"Kişilik belirli bir bireyin zihinsel ve bedensel özelliklerinde görülen farklılıklar ve bu farklılıkların kişinin davranış ve düşüncelerine yansıyış biçimidir."[95]

"Kişilik doğuştan gelen biyolojik özelliklerle, çevreden gelen sosyal etmenlerin birbiri üzerine yaptıkları etkilerin meydana getirdiği ahenkli bir bütündür. Demek ki kişilik hem kalıtsal özelliklerin hem de çevrenin bir ürünüdür."[96]

"Kişilik, kişide yapıların, davranış biçimlerinin, düşünüş özelliklerinin, ilgi ve eğilimlerin, yetenek, kabiliyet ve yönelişlerin, ruhsal durumların karakteristik bir bütünleşmesidir."[97]

Kişilik aslında bir yaşam tarzıdır. Bir bireyi diğerinden ayıran özelliklerin bütünüdür. Bireye özgüdür. İnsana bireyselliğini kazandıran tüm özelliklerin bir bütünüdür. Bireyin sahip olduğu belirgin, kolay kolay değişmeyen ve tutarlı olan özellikleridir. Kişiliğin kolay kolay değişmeyen, tutarlı ve istikrarlı bir yapı sergilemesi ise ona ölçülebilirlik özelliği kazandırır ki bu da insanı tanımak ve anlamak için zengin somut veriler elde edebilme imkânı sağlar.

Bireyin konuşma tarzı, dış görünüşü, sesi, iyi enstrüman çalması, sinirliliği, içe dönüklüğü, heyecanlı olması, olaylara verdiği tepki ve bunun gibi birçok özellik bireyin kişiliğini betimlemede kullanılabilir.

---

[95] İlhan Erdoğan, **İşletmelerde Davranış**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, 1997, s.236

[96] (Çevrimiçi) http://www.hskizilcik.com/egitim/gp.pdf , 14 Eylül 2008

[97] (Çevrimiçi) http://www.hskizilcik.com/egitim/gp.pdf , 14 Eylül 2008

"Devamlı olarak içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altında olan kişilik, bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün yeteneklerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını içine alır."[98] Özetle, genetik yapının, içinde yaşanılan çevreyle karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan kişilik aslında en basit tanımıyla kişinin ta kendisidir.

2.2. Risk Alma Eğilimi

Risk ve risk alma davranışı girişimcilik literatürünün önemli bir segmentini oluşturmaktadır. Önemli bir segmentini oluşturmasının en önemli nedeni ise girişimcinin yeni bir girişimde bulunurken sadece girişimin riskini üstlenmemesi bunun yanında bireysel, finansal ve kariyer risklerini de almasıdır. Littunen, riski ekonomik risk, sosyal ilişki riski, kariyer gelişimdeki risk, sağlık riski ve psikolojik risk olarak beş kategoriye ayıran B.Bird'ün bu sınıflandırmasına bakıldığında bunların dört tanesinin girişimcilerle yakından alakalı olduğunu belirtmiştir.[99] Girişimcilik faaliyetleri önemli yatırımları gerektirdiği için burada yaşanacak bir başarısızlık yukarda sayılan alanlarda bireye ciddi zararlar verecektir. Bu nedenle risk davranışı girişimciliğin merkezinde yer alan ve üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.

Risk, verdiğin bir karar neticesinde elde edeceğin sonuçların iyi veya kötü olacağı, hayal kırıklığı yaratıp yaratmayacağı, bir önem teşkil edip etmeyeceği konusundaki belirsizliktir. Risk istenmeyen sonuçlarla karşılaşma olasılığıdır. Kimsenin alamadığı tehlikeleri göze almaktır. Sonuçlarda meydana gelebilecek önemli değişkenliklerdir.

"Risk, belirli bir zaman aralığında, hedeflenen bir sonuca ulaşamama, kayba ya da zarara uğrama olasılığıdır. Gelecekte oluşabilecek potansiyel sorunlara, tehdit ve tehlikelere işaret eder. Risk genellikle tam ve net olarak bilinemez ya da

---

[98] Erdem Demir, "Kişilik Özelliklerinin Girişimciliğe Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze, 2002, s.66-67

[99] Hannu Littunen, "Entrepreneurship and The Characteristics of the Entrepreneurial Personality", **International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research**, Vol.6, No.6, 2000, s.295

öngörülemez (belirsizlik), zamana bağlı olarak değişir. Sonuç üzerinde olumsuz etkileri vardır. Yönetilebilir bir olgudur."[100]

Risk ekonomistler tarafından girişimciyi toplumdaki diğer bireylerden ayıran faktörlerden biri olarak görülür. Ray'ın aktardığına göre[101] "girişimci en büyük belirsizlik ve risk taşıyıcısıdır."

Palich ve Bagby'ın aktardığına göre[102] ise R. Cantillon girişimcileri, kendilerini sonuçların belirsiz olduğu risklere göre ayarlayan serbest çalışanlar olarak tanımlamıştır.

Low ve MacMillan girişimcileri, diğerlerinin yüksek riskli olarak gördüğü durumların fitilini çekme yeteneğinde olan kabiliyetli risk yöneticileri olarak görmektedir.[103]

Forlani ve Mullins[104] riskin belirli bir davranışın veya davranışlar setini izleyen sonuçlarla alakalı belirsizliğin veya potansiyel kayıpların derecesini yansıttığını belirtmiştir.

Ne sadece ekonomik bir fonksiyon ne de davranışsal bir vasıf olan risk hem göreceli hem de bağlamsal bir kavramdır ve yeni bir girişim oluşturmada da stratejik sürecin bir parçasıdır. [105]

Brockhous'un Webster's Third New International Dictionary'den yaptığı aktarmaya göre girişimci bir ekonomik girişimi organize eden, sahiplenen, yöneten ve işletme risklerini üstüne alan organizatördür. Yine Brockhaus'un aktardığına göre J.S. Mill, girişimsel fonksiyonları yönetme, kontrol, gözetim ve risk olarak saymış ve

---

[100] (Çevrimiçi) http://www.huseyinust.com/forum/risk-nedir-risk-yonetimi-nedir-t-8705.html , 1 Eylül 2008

[101] Dennis M. Ray, "The Role of Risk Taking in Singapore"**, Journal of Business Venturing**, Vol.9, 1994, s. 160

[102] Leslie E. Palich, D. Ray Bagby, "Using Cognitive Theory to Explain Entrepreneurial Risk-Taking: Challenging Conventional Wisdom", **Journal of Business Venturing**, V.10, 1995, s.426

[103] Murray B. Low, Ian C. MacMillan, "Entrepreneurship: Past Research and Future Challanges", **Journal of Management**, Vol. 14, No. 2, 1988, s.147

[104] David Forlani, John W. Mullins, "Perceived Risks and Choices in Entrepreneurs' New Venture Decisions", **Journal of Business Venturing**, Vol.15, s.309

[105] Ray, a.g.e., s.163

risk almanın girişimci terimini yönetici teriminden ayırdığına inandığını belirtmiştir.[106]

Sitkin ve Pablo[107] "zaman yokluğu, bilgi yokluğu, olayların gidişatı üzerindeki ve olabilecek alternatif istikametler üzerindeki kontrol yokluğu"[108] sonucunda beliren risk konusunun ve riskle ilgili tanımların anlaşılabilmesi için üç hususa açıklık getirilmesi gerektiği görüşündedir. Bunlar; sonuçların belirsizliği, sonuçlar hakkındaki ümitler ve sonuçların potansiyelleridir.

Risk sonuçların ne olacağı konusundaki belirsizliğiyle dikkati çeker çünkü neticeler değişken olabilir veya sonuca ulaşmada kontrolsüzlükler yaşanabilir.

Kararlarla alakalı risk teorisine göre bir kararın sonucunun pozitif olacağını düşünmek tamamen farklı bir karar çerçevesi çizip farklı bir karar davranışı yaratırken, sonucun negatif olacağını düşünmek apayrı bir davranışa neden olmaktadır.

Aldıkları kararların neticesinde elde edilecek değerlerin kendileri için ne kadar önemli oldukları da insanların risk davranışını etkilemektedir. İnsanlar daha çok uç (ekstrem) sonuçlara meyilli olur diyen yazarlar riskin bu boyutunu iki yolla kavramsallaştırmışlardır. Birincisi, seçimler sonucu elde edilecek neticeler o durumdaki potansiyel fırsatları veya tehditleri almaya yeterli olmalıdır. İkinci olarak da sonuçlar bir bakıma bir basamak, bir eşik niteliğinde olmalıdır.

Petrakis'in aktardığına göre Yates ve Stone da riski oluşturan unsurların potansiyel kayıplar ve bu kayıpların önemi olduğunu belirtmiştir.[109]

Riski düşük, orta ve yüksek olarak üç kategoriye ayıran Brockhaus, bu risk seviyelerinin bireylerin yeni bir girişim başlatma kararına etki edebileceğini söylerken J.R Mancuso'dan yaptığı alıntıya göre de girişimcileri orta yani ılımlı risk

---

[106] Robert H. Brockhaus, "Risk Taking Propensity of Entrepreneurs", **Academy of Management Journal,** Vol.23, No.3, September 1980, s. 509

[107] Sim B. Sitkin, Amy L. Pablo, "Reconceptualizing The Determinants of Risk Behaviour", **Academy of Management Review**, Vol.17, No. 1, 1992, s.11

[108] P.E. Petrakis, , "Risk Perception, Risk Propensity and Entrepreneurial Behaviour: The Greek Case", **Journal of American Academy of Business**, Vol.7, No.1, September 2005, s.234

[109] Petrakis, a.e., s.233

alıcılar olarak görmüştür.[110] Dikmen de girişimcileri yine hesaplı risk altına giren kişiler olarak tanımlarken onların mücadele heyecanından zevk alan ancak bunu asla bir kumar gibi görmeyen kişiler olduğunun altını çizmiştir.[111] Çünkü etkili girişimcilik yeni bir girişimi başlatmayla alakalı temel riskleri alma yeteneğini gerektirirken, girişimin gelişme ve büyüme safhalarında riskten kaçınmaya da gereksinim duyacaktır.[112]

Bir karar alıcının mevcut bir olay karşısında çok riskli veya daha düşük riskli bir seçeneği seçmesini etkileyen üç muhtemel nedenden bahseden Sitkin ve Pablo[113] bunları bireysel özellikler –ki bunlar risk tercihleri, risk algıları ve risk eğilimleridir-, organizasyonel özellikler ve problemin karakteristikleri olarak saymıştır.

Bireysel Özellikler

Risk tercihleri bireyin davranışını etkileyen faktörlerden biridir. İçinde risk barındıran mücadelelerden hoşlanan karar verici, riskli işleri almaya daha istekli olacaktır.

Risk algısı karar vericinin bir durum içinde mevcut olan riski değerlendirmesidir. Risk algısı dikkat edilmesi gereken bir noktadır çünkü bireyi belirsizliği reddetmeye, riski olduğundan fazla ya da az değerlendirmeye, yargılarında, kararlarında, riskli durumlarda bir işi yerine getirme becerisinde bireyin yersiz güven sergilemesine neden olur.

Risk eğilimi ise risk alma isteğinin ölçüsüdür. Yani karar vericinin risk alma veya riskten kaçma eğilimidir.

---

[110] Brockhaus, a.g.e., s.512

[111] Çiğdem Dikmen, "Girişimcilerin Risk Almaya Karşı Tutumları", **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi,** S.17, Yıl 5, Ocak 1994, s.41

[112] Ray, a.g.e., s.175

[113] Sitkin, Pablo, a.g.e., s.12-14

Organizasyonel Özellikler

Organizasyonun kültürel risk değerleri bireyleri risk alma davranışında bulunmaları yani risk arayan bireyler olmaları bakımından cesaretlendirebildiği gibi heveslerini de kırabilir. Riskli kararların sonuçları ödüllendirildiği veya cezalandırıldığı zaman ya da risk almaya gönüllü bireyler cesaretlendirildiği veya hevesleri kırıldığı zaman organizasyon kültürünün etkileri birey üzerinde çok rahat görülebilmektedir.

Problemin Karakteristikleri

Birey bir konu üzerinde daha önceden deneyime sahipse geçmişte o engelin üzerinden nasıl geldiğine odaklanacaktır ve bu yüzden de konu üzerinde geçmişte deneyimi olmayan bireyler riskten kaçabilecekken kendisi mevcut riski almaya gönüllü olabilecektir.

Problemin karar vericiye ne şekilde yansıtıldığı da risk alma davranışını etkileyecektir. Durum bireye pozitif veya negatif lanse edildiyse –yani fırsat veya tehdit ya da kazanç veya kayıp olarak- bireyin bakış açısı da buna göre değişecek ve bu da risk alma davranışını etkileyecektir.

Sitkin ve Pablo'nun aktardığına göre D.Kahneman ve A. Tversky'nin yaptıkları çalışmada ihtimal teorisi hakkında belirttiklerine göre, pozitif olarak çerçevelenen durumlar riskten kaçma davranışına neden olurken; negatif olarak çerçevelenen durumlar risk arama davranışına neden olmaktadır. Yine Sitkin ve Pablo'nun aktardığına göre; D. Kahneman ve A. Tversky önceki kazançlarını koruyan ya da korumak isteyen bireylerin riskten kaçan insanlar olduğunu söylerken; R.N. Osborn ve D.H. Jackson ile R.H. Thaler ve E.J. Johnson ise bunun tam tersini yani önceki başarıların risk alma isteğini arttıracağını savunmuştur. B.M. Stow ve Sondeland ile

J.E. Dutton ise bireylerin aynı kayıplarla yüzleşeceğini bildikleri takdirde daha katı ve riskten kaçan insanlar olacağını belirtmiştir.[114]

Yazarlar kendi görüşlerini ise şu şekilde açıklamışlardır. Bireyin sahip olduğu risk eğilimi yani riskten kaçan veya risk arayan bir birey olması yine kendisinin geçmişte o risk eğilimiyle alakalı sahip olduğu başarıya ya da başarısızlığa bağlıdır. Yani birey yaptığı işlerle sonuçları birleştirecektir. Riskten kaçan başarılı bir karar verici gittikçe riskten kaçacak, risk arayan başarılı bir karar verici de gittikçe risk arayan bir birey olacaktır.[115]

Brockhaus ise başarı güdüsü yüksek olan bireylerin makul riskler alacaklarını yani risk alma eğilimi göstereceklerini, başarısızlıktan kaçma güdüleri yüksek olan bireylerin ise riskten kaçacaklarını belirtmiştir. Bu tip bireylerin ya kolay ve güvenli işler ya da olağanüstü zor ve tehlikeli işler seçeceklerini belirten yazar böyle davranmalarının sebebinin de ya güvenli görevlerle başarı elde etmek ya da başarısızlıklarını kolaylıkla bireysel suçlamaları üzerlerine almaksızın zor ve tehlikeli işlere yükleyerek açıklayabilmek olduğunu söylemiştir.[116]

İhtimal teorisine göre durumu iyi olanlar, elverişli şartlarda yaşayanlar daha çok riskten kaçan bireyler olmaktadırlar çünkü kaybedecekleri çok şey vardır. Fakat içinde yaşadıkları şartları beğenmeyen, olumlu bulmayan bireyler ise kaybedecek daha az şeyleri olduğunu düşünerek risk almaya daha gönüllü olmaktadırlar. [117]

March ve Shapira[118] ise ihtimal teorisine zıt olarak, şartların pozitif olarak algılanması durumunda karar verici bireylerin mevcut durumdaki fırsatlara odaklanarak daha çok risk arayışı içine gireceklerini belirtmiştir.

MacCrimmon ve Wehrung'un yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre başarılı yöneticiler daha fazla risk alırken daha olgun yöneticiler borçlanma ve kumar gibi risk faktörleri içeren davranışlarda daha az olgun yöneticilere kıyasla risk almaya

---

[114] Sitkin, Pablo, a..e., s.9-10

[115] Sitkin, Pablo, a..e., s.17

[116] Brockhaus, a.g.e., s.511

[117] Sitkin, Pablo, a.g.e., s.19

[118] James G. March, Zur Shapira, "Managerial Perspectives on Risk And Risk Taking", **Management Science**, Vol.33, No.11, 1987, s.1413

daha az gönüllüdürler. Yani başarı faktörü (servet, gelir, mevki, yetki) risk ile doğru orantılıdır. Büyük başarılar büyük risk alma davranışı ile ilişkilidir ve yüksek başarı derecesi risk alanlarla riskten kaçanları birbirinden ayırır.[119]

Petrakis de girişimcilerin risk alma eğiliminin kişilik özelliklerinden etkilendiğini ve özellikle başarı ihtiyacı olmak üzere iç kontrol odaklılığına, yüksek belirsizliğe tolerans düzeyine, yüksek risk eğilimine sahip bireylerin risk algılarının da yüksek olduğuna dikkati çekmiştir. Buna ilaveten optimist olan girişimcilerin eylemleri hakkında daha umutlu olduklarını belirterek bunu da yüksek risk algısıyla ilişkilendirmiştir, optimist girişimcilerin daha yüksek risk algısına sahip olduğunu söylemiştir.[120] Olgunluk ise (yaş, kıdem, bağlılıklar) risk ile negatif ilişki içindedir. Fazla olgunluk daha düşük risk alma eğilimini de beraberinde getirmektedir.[121] Bu sonuç Dikmen'in yaptığı çalışmada da doğrulanmaktadır.[122]

Petrakis'in risk alma eğilimini kişilik özelliklerine bağlamasına ek olarak bu tezi savunan diğer bir literatür çalışması Das ve Teng tarafından yapılmıştır.[123] Das ve Teng girişimcilikte iki tip yaklaşımdan bahseder. Bunlardan ilki olan özellikler yaklaşımına göre girişimciler kendilerini diğer bireylerden ayıran birtakım kişilik özelliklerine sahiptir. Risk alma özelliği ise girişimcilerde yüksek derecede bulunur ve girişimciler doğuştan risk alıcılar olarak farz edilebilir. Schoemaker de biyoloji ve kişilik teorilerine göre insanların özlerinde sahip oldukları risk davranışının doğuştan veya hayatın ilk dönemlerinde kazanıldığının düşünülebileceğini söylemiştir.[124]

Bahsedilen ikinci yaklaşım ise kavrama/idrak teorisidir. Bu teori girişimcilerin algılarının, bilinç ve karar verme stillerinin, önyargılarının ve niyetlerinin, onların davranışlarını nasıl etkilediğini anlamaya çalışır. Diğer insanların görmekte başarısız

---

[119] Kenneth R. MacCrimmon, Donald A. Wehrung, "Characteristics of Risk Taking Executives", **Management Science**, Vol.36, No.4, April 1990, s.422-435

[120] Petrakis, a.g.e., s. 235-237, 240

[121] MacCrimmon, Wehrung, a.g.e., s.422-435

[122] Dikmen, a.g.e., s.39-46

[123] T.K. Das, Bing-Sheng Teng, "Time and Entrepreneurial Risk Behaviour", **Entrepreneurship Theory and Practice,** Winter 1997, s. 70-71

[124] Paul J.H. Schoemaker, "Determinants of Risk Taking: Behavioral and Economic Views", **Journal of Risk and Uncertainty**, Vol.6, 1993, s.50

olduğu fırsatları girişimcilerin keşfetme ve kendi yararı için kullanma yeteneklerini araştırır.

Palich ve Bagby'ın yaptığı çalışma da kavrama teorisi[125] üzerine kurulmuştur.[126] Risk alma davranışının kavrama sürecindeki sistematik farklılıkların bir sonucu olduğunu savunan yazarlar girişimcilerin çoğu durumları fırsat ve güç olarak kategorize ettiklerini çünkü pozitif tutum içinde olmanın onlar için daha çarpıcı olduğunu söylemişlerdir. Tam tersi olarak girişimci olmayanların ise mevcut durumları daha az optimist bir yaklaşımla değerlendirme isteğinde olduklarını yani daha çok tehdit ve zayıflık olarak algıladıklarını, verdikleri kararların da negatif bir perspektif yansıttığını belirtmişlerdir. Girişimci olanlarla girişimci olmayanların algıları yani olayları fırsat ve güç ya da tehdit ve zayıflık olarak algılamaları anlamlı derecede birbirinden farklıdır. Girişimciler güçleri zayıflıklara, fırsatları da tehditlere nazaran girişimci olmayanlardan fazla algılamaktadırlar. Yazarlara göre bireyler muğlâk bir bilgi aldıklarında bu bilgiyi görmek istedikleri, kendilerini önceden görmeye hazırladıkları şekilde algılamaktadırlar. Girişimciler riski girişimci olmayan bireylerden daha fazla algılayıp kabul etmezler. Onlar sadece işletme ile ilgili durumları değerlendirirken olması daha muhtemel olan kategorilere erişmeye önceden kendilerini hazırlamışlardır. Yani kendilerini öyle bir bilinç ve kavrama pozisyonuna sokmuşlardır ki diğer insanların olaylar arasında kuramadıkları ilişkiyi kurup ona göre değerlendirme yapabilirler. İşte bu nedenle de diğer bireylerin reddedecekleri girişimleri girişimci olan bireyler doğal olarak takip etme davranışında bulunacaklardır ve bunun asıl sebebi sahip olunan risk eğilimi farklılıkları değil, girişimcilerin sahip oldukları pozitif sonuç algısından kaynaklanmaktadır.

"Her ne kadar insanların sahip olduğu risk alma eğilimi önceden edinilmiş bir olguysa da risk durumunun kişi tarafından algılanmasını değiştiren çevresel etkenler

---

[125] Kavrama teorisi idrağın/kavramanın, insan davranışları ve insanın olaylar hakkında karar vermesi üzerindeki gücünü kabul etmektedir. İnsan beyni yaşadığı, gördüğü, algıladığı karmaşık durumların hepsini hatırlamak ve işleme tabi tutmak için yeterli bilinç kapasitesine sahip olmadığından zihinsel tasarruf yapar ve bu karmaşık olayları yönetmek için bilişsel araçlar/ hileler kullanır. Bu bilinç organizasyonu ise algılayıcının niteliklerden ve nitelikler arasındaki ilişkilerden anlam çıkarmasına, sonuç elde etmesine izin verir. (Kaynak: Palich, Bagby, a.g.e., s.427-428)

[126] Palich, Bagby, a.g.e., s .425-438

de bulunmaktadır."[127] Petrakis girişimci davranışını ve özellikle girişimcinin risk alma davranışını belirleyen altı ana alandan bahsetmiştir. Bunları da makro çevre, kültürün vermiş olduğu özellikler, bilişsel değişkenler, girişimsel güdüler, kişilik özellikleri, demografik özellikler ve son olarak mikro ekonomik planlar olarak saymıştır.[128]

Libby ve Fishburn'un aktardığına göre J.C.T Mao yöneticilerin riskli projeler arasında yaptıkları seçimlerin anlamlı olarak birbirinden farklı olduklarını bulmuş ve bu farklılıkların nedenini de yatırımın durumu, bireysel risk tercihleri ve bireylerin kabul edebilecekleri risk düzeyleri altında aramıştır. Bu açıklamaların ışığında da risk alırken insanların birbirinden farklı davranmalarında üç faktörün etkili olduğunu belirtmiştir. Bunlar kişilik özelliklerinin etkisi, eğitim ve deneyimin etkisi ve son olarak da alınan riskin durumudur. Ayrıca farklı hedeflere sahip karar durumları da muhtemelen farklı tipte risk alma davranışına neden olacaktır diyen yazarlar P. Slovic'ten yaptıkları alıntıda da bireylerin sahip oldukları eğitim ve deneyimin özel bir risk alma davranışında kişisel özelliklerden daha fazla etkili olduğunu belirtmişlerdir.[129]

Öte yandan insanlar bir durumda riskten kaçma eğilimi gösterirlerken başka bir durumda risk üstlenebilirler. Girişimcilerin ve diğer insanların tüm durumlarda aynı risk eğilimine sahip olması gerektiğini düşünmenin yanlış olduğunu söyleyen Ray'ın çalışmasından çıkan en önemli sonuç riskin bağlamsal[130] olduğudur. Yazar bunun önemli olduğunun, girişimcilerin ve diğerlerinin risk alma eğilimi hakkında yazarken dikkatli olunması gerektiğinin çünkü risk alma eğiliminin genellenebilir bir şey olmadığının altını çizmiştir. Girişimcilerin profillerinin çıkarılması gerektiğini söyleyen yazar bu profillerin sadece mevcut durumdan değil demografik faktörler olan yaş, medeni durum, gelir durumu, çocuk sayısı, çocukların yaşı, ailenin finansal

---

[127] Dikmen, a.g.e., s.40

[128] Petrakis, a.g.e., s.235-237

[129] Robert Libby, Peter C. Fishburn, "Behavioral Models of Risk Taking in Business Decisions: A Survey and Evaluation", **Journal of Accounting Research,** Vol.15, 1977, s.286-287

[130] Bir söz veya davranışa anlam kazandıran içinde bulunduğu şartlar

yükümlülüklerinden çıkarılabileceğini söylemiş ve sahip olunan kaynakların yeni bir girişim yaratma kararında kritik rol oynayabileceğini de eklemiştir. [131]

Risk ve risk davranışında zaman da kritik bir role sahiptir. Tahmin edilemez gelecekle ilgili olan risk ve risk davranışının zamana gömülü olduğunu belirten Das ve Teng, bu iddianın yani zaman kavramının risk davranışlarında etkili olduğunun araştırmacılar tarafından da gözlemlendiğini belirterek, kazançlar yakın zamanda kayıplar ise uzak gelecekte olacaksa bireylerin risk almaya eğilimli olacaklarını söylemiştir. Risklerin uzun ya da kısa dönemlerde görülmesi bireylerin risk alma davranışını etkilemektedir.[132]

Cummings, Harnett ve Stevens da risk alma eğiliminde kültürün etkili olduğunu ve kültürler arasındaki çeşitliliğin risk alma davranışını değiştirdiğini belirtmiştir.[133]

Ray yapmış olduğu çalışmada Çinli girişimciler için risk alma davranışı üzerine üç düşünce okulunun varlığından bahseder.[134]

Birinci düşünce okuluna göre yüksek risk alma, belirsiz ve düşmanca olan politik çevrede iş yapmanın gerekli bir sonucudur.

İkinci düşünce okulu Çinli girişimcileri risk taşıyıcılar olarak değil riski yöneten kişiler olarak görür. Girişimciler olabilecek ters işlerin olma ihtimalini azaltmaya çalışırlar ve bunu da sıkı çalışarak, ekonomik gruplarla iş birliği yaparak sağlarlar. Ayrıca olabilecek aksaklıkların zararlarını da azaltmaya çalışırlar. Toplum içerisinde bir bütün olarak daha yüksek ticari güven sağlayabilmek ve bu güveni sürdürebilmek için riski yayarlar.

Üçüncü düşünce okuluna göre ise Çinli girişimcilerin risk davranışları çevre faktörleri tarafından idare edilir. Bunun için de girişimcilerin davranışları ve işletme stratejileri bir ülkeden başka bir ülkeye göre değişiklik gösterir.

---

[131] Ray, a.g.e., s.157-177

[132] Das, Teng, a.g.e., s.71-77

[133] L.L. Cummings, D.L. Harnett, O.J. Stevens, "Risk, Fate, Conciliation and Trust: An International Study of Attitudinal Differences Among Executives", **Academy of Management Journal**, Vol.14, No.3, September 1971, s.285-304

[134] Ray, a.g.e., s.159-160

Yapılan literatür taramasında görülen odur ki; yazarlar risk faktörünün girişimci ve girişimcilik için vazgeçilmez bir unsur olduğunu kabul edip, girişimcilerin risk alma eğiliminin gerek doğuştan kazanılmış bir özellik olduğunu gerekse çevreden ve içinde bulunulan durumun özelliklerinden etkilenen ve değişebilen önemli bir vasıf olduğunu kabul etmişlerdir. Ancak yapılan çalışmaların bir kısmı girişimcilerin diğer insanlardan risk alma eğilimi açısından farklılık gösterdiğini bulmuşken, bazıları da farkın anlamsız olduğunu bulmuştur.

Lafuente ve Salas girişimcilerin risk alma davranışlarıyla ayrılabileceğini ancak bunun tüm girişimci tipleri için geçerli olmadığını belirtmiştir.[135] Brockhaus girişimcilerin ne yöneticilerden ne de diğer insanlardan farklılık göstermediğini söylemiş ancak kıdemli girişimcilerle yeni girişimciler arasında fark çıkabileceğini de eklemekten sakınmamıştır. [136] Masters ve Meier de ne girişimcilerle yöneticiler ne de kadınlar ve erkekler arasında bir fark bulamayan yazarlardandır.[137] Kihlstrom ve Laffont riskten kaçmayan bireylerin girişimci, kaçan bireylerin ise işçi oldukları kabul ettiğini belirterek risk almanın girişimcileri diğerlerinden ayırdığının altını çizmiştir.[138] Sexton ve Bowman ise girişimcilerin risk alma eğilimleri hakkında yaptıkları ilk çalışmalarda girişimcilerle diğer gruplar arasında bu özellik açısından fark bulamazken, başka bir test yöntemi kullandıkları zaman arada anlamlı farklılıklar çıktığını belirtmiştir.[139]

---

[135] Lafuente, Salas, a.g.e., s.17-30

[136] Brockhaus, a.g.e., s.509-520

[137] Robert Masters, Robert Meier, "Sex Differences and Risk Taking Propensity of Entrepreneurs", **Journal of Small Business Management**, January 1988, s.31-35

[138] R.E. Kihlstrom, Jean Jacques Laffont, "A General Equilibrium Entrepreneurship Theory of Firm Formation Based on Risk Aversion", **Journal of Political Economy**, Vol.87, 1979, s.719

[139] Donald L. Sexton, Nancy Bowman, "The Entrepreneur: A Capable Executive and More", **Journal of Business Venturing,** Vol.1, 1985, s.131

2.3. Yenilikçilik

Yenilikçilik özelliği girişimcilerin sahip olduğu daha doğrusu yazarların, girişimcilerin sahip olması gerektiği üzerinde fikir birliğine vardıkları diğer bir kişilik özelliğidir.

Başarılı bir girişimci çevresini izleyebilen ve çevrede meydana gelen değişiklikleri işletmesinin yararına olacak şekilde uygulamaya açık olan bireydir. J.A Schumpeter'e göre girişimci değişimin katalizatörüdür, bir fikir adamıdır, bir eylem adamıdır. Marcati ve diğerlerinin aktardığına göre, Schumpeter yenilikle girişimcilik aktiviteleri arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve girişimcilerin yenilikçi bireyler olduğunu söylemiştir.[140] Zhao ise Schumpeter'in, girişimcinin yenilik yaratan, yenilik yarattığı için de ekonominin büyümesine katkı sağlayan bireyler olduğunu söylediğini belirtmiştir. Yine Zhao'nun aktardığına göre J. Legge ve K. Hindle, takımları ve organizasyonları yenilikle tanıştıran bireylerin girişimciler olduğuna inanmaktadır.[141] Schwartz ve Malanch-Pines girişimcileri sürekli daha önce yapılmamış olanı yapan ve alışılmış örneklere uymayan değişimin katalizatörleri olarak tanımlamıştır.[142] Carland ve diğerleri girişimcilerle küçük işletme yöneticilerini birbirlerinden ayırırken yaptıkları tanımda girişimci büyümek ve kâr elde etmek amacıyla işletme kuran ve yöneten kişi olarak tanımlanırken, yazarlar bu insanların yenilikçi davranışlarla nitelendirildiklerini, yenilikçi davranışın onlar için ayırıcı bir özellik olduğunu söylemiştir.[143] Miller'a göre girişimciliğin sahip olduğu üç ana unsur vardır. Bunlar risk alma, proaktivite ve yeniliktir.[144]

Girişimciler rutin olandan hoşnut olmaya pek fazla meyilli olmadıkları için yeni fikirler üretirler ve daha yenilikçi bireyler olurlar. Hata yapmaya karşı kayıtsız

---

[140] Alberto Marcati, Gianluigi Guido, Alessandro M. Peluso, "The Role of SME Entrepreneurs' Innovativeness and Personality in the Adoption of Innovations", **Research Policy**, Vol.1, 2008, s.1

[141] Fang Zhao, "Exploring the Synergy Between Entrepreneurship and Innovation", **International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research,** Vol.11, No.1, 2005, s.28

[142] Dafna Schwatz, Alaya Malach-Pines, "High Technology Entrepreneurs Versus Small Business Owners in Israel" **Journal of Entrepreneurship,** Vol.16, No.1, 2007, s.2

[143] James W. Carland, Frank Hoy, Jo Ann C. Carland, "Differentiating Entrepreneurs From Small Business Owners", **Academy of Management Review**, Vol.9, No. 2, 1984, s.358

[144] Danny Miller, "The Correlates of Entrepreneurship in Three Types of Firms" **Management Science**, Vol.29, No.7, 1983, s.780

olmaları da yaratıcı işler yapma ve yaratıcı olma yüzünden karşılaşacakları engellerin üstesinden gelmede onlara bir avantaj sağlar.[145]

Girişimciliğin odağı olan yenilikçilik işlerin algılanış ve yapılış biçimlerinin diğerlerinden farklı yollarla yapılmasıdır.[146] Girişimcinin yeni durumlarda çözüm üretebilme yeteneği olan yenilikçilik yeni şeyler yapmak, olaylara farklı açılardan bakabilmektir. "Yaratıcılığın toplumsal yaşama aktarılmasıdır. Yaşam ile yeni bir ilişkinin meydana getirilmesidir."[147] Yenilikçilik rekabet etme gücünü arttıran bir unsurdur. Midgley ve Dowling'in aktardığına göre E.M. Rogers ve F.F. Shoemaker yenilikçiliği bir bireyin bir yeniliği sistemdeki diğer insanlardan nispeten erken benimseme derecesi olarak tanımlamıştır. Nispeten erken derken de yazarlar diğer insanlara kıyasla demekten çok yeniliğin asli benimsenme süresinden erken benimsenmesi demek istediklerini de eklemişlerdir. Bu bakış açısıyla bakıldığında yenilikçilik boyutunu insan kişiliğinin boyutlarından biri olarak düşünmek de mantıklı olmaktadır.[148] Marcati ve diğerleri yenilikçiliği iki ana gruba ayırmıştır. Bunlardan ilki genel yenilikçilik diğeri ise özel yenilikçiliktir. Genel yenilikçilik bireylerin yeni yolları izlemeye olan açıklığı ve yaratıcılığıyken özel yenilikçilik yenilikleri özel bir alanda benimsemede ilkler arasında olma eğilimidir.[149]

Johannesan ve diğerlerinin aktarımıyla Peter Drucker'a göre yenilik girişimcinin değişimi kendi çıkarı için kullandığı bir araçtır. Yenilik basit bir değişimden daha fazla bir şeydir.[150] Altyapı, sermaye ve girişimsel kapasite

---

[145] Swee Hoan Ang, Don G.P. Hong, "Entrepreneurial Spirit Among East Asian Chinese, **Thunderbird International Business Review,** Vol.42, No.3, May-June-2000, s.291

[146] Hian Chye Koh, "Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students", **Journal of Managerial Psychology**, Vol.11, No.3, s.16

[147](Çevrimiçi) http://www.isletme.biz/yonetim-ve-organizasyon/yaraticilik-yenilikcilik-ve-girisimcilik.html, 05 Ağustos 2008

[148] David F. Midgley, Grahame R. Dowling, "Innovativeness: The Concept and Its Measurement", **Journal of Consumer Research**, Vol.4, March 1978, s.230, 235

[149] Marcati, Guido, Peluso, a.g.e., s.3

[150] Jon-Arild Johannesan, Bjorn Olsen, G.T. Lupkin, "Innovation as Newness: What Is New, How New, And New To Whom?" **European Journal of Innovation Management**, Vol.4, No.1,2001, s.27

gerektiren yenilik, değişimi bir fırsat olarak kullanıp başka bir ürün veya hizmete dönüştürebilmek için girişimcilerin kullandığı özel bir araçtır.[151] Fikirlerin ticarileştirilmesi, uygulanması ve var olan ürünlerin, sistemlerin ve kaynakların modifikasyonunu içerir.[152] Yeniliğin algılanan en büyük avantajı ise firmanın imajını ve/veya ürünlerini kıymetlendirmesi, değerini arttırmasıdır.

Zhao'nun yaptığı çalışmada araştırmaya katılan bireyler girişimcilikle yeniliğin çok yakinen alakalı olduğu konusunda fikir birliğine varmışlardır. Şirketlerinde uyguladıkları girişimsel eylem ve stratejilerine yenilikçi vizyonlarını dahil ettiklerini belirtmişlerdir. Yenilik işletme performansını arttırmaktadır. Yenilik girişimciliğin kaynağıdır; girişimcilik de yeniliğin gelişmesine izin verir ve ekonomik değerinin fark edilmesine yardımcı olur. Bu nedenle yenilik ve girişimcilik birbirini tamamlar.[153]

Yenilik çok boyutludur ve en belirgin olan boyutları; [154]

- Artışlıya karşın radikal,
- Sürece karşın ürün,
- Teknolojiye karşın yönetimsel yeniliklerdir.

Radikal yenilik devrimci, orijinal, öncü, temel ve büyük yeniliklerken; artışlı yenilik kurulu bir prosesi, ürünü veya servisi genişleten küçük ilerlemelerdir.

Ürün yeniliği organizasyonlar tarafından nihai bir ürün veya hizmette yapılan değişikliklerken; süreç yeniliği firmanın ürettiği ürün veya hizmetlerin yapılışında yapılan değişikliklerdir.

Teknolojik yenilikler temel çıktı sürecini direkt etkileyen yeni bir fikrin kabullenilmesiyken; yönetimsel yenilikler politikaları, kaynak tahsisini ve organizasyonun sosyal yapısıyla alakalı diğer faktörleri etkileyen yeniliklerdir.

Yeni ürünler, yeni hizmetler, yeni üretim metotları, yeni pazarlar, yeni tedarik kaynakları, yeni yönetim şekilleri, yeni ürünlerin ve hizmetlerin kullanılma

---

[151] Zhao, a.g.e., s.28

[152] Mueller, Thomas, a.g.e., s.57

[153] Zhao, a.g.e., s.25-40

[154] Zhao, a.e., s.27

nedenindeki değişiklik (örneğin internetin iletişim kurma yanında ticaret için de kullanılması) gibi unsurlarla yapılabilecek yenilik, dört farklı yaklaşımla yani 4 farklı yenilik okuluyla katagorize edilebilir. Bunlar bireye yönelik, yapıya yönelik, karşılıklı etkileşime yönelik ve yenilik sistemlerine yönelik yeniliklerdir. **Bireye yönelik bakış açısı** kişisel faktörler olan yaş, eğitim seviyesi, yaratıcılık, kavrama/idrak biçimleri ve cinsiyeti vurgularken **yapıya yönelik bakış açısı** organizasyonel özellikler üzerine odaklanır. Organizasyon yapısının yenilikçiliği nasıl engellediği ya da ileri götürdüğü üzerinde durur. Bu bakış açısının en önem verdiği nokta organizasyonla çevre arasındaki ilişkidir. **Karşılıklı etkileşime yönelik bakış açısı** eylemlerin yapıyı ya da yapının eylemleri yenilik sürecinde nasıl etkilediği ile ilgilenir. Sonuncu araştırma okulu olan **yenilik sistemlerine yönelik bakış açısı** ise ulusal ve bölgesel yenilik sistemlerinin şirketlerin yenilik faaliyetlerini nasıl etkilediği üzerine çalışır. Bir organizasyonun asıl odağı interaktif öğrenme, bilgi yaratma, bilginin pratik kullanımı ve bilginin dağıtılmasıdır. Özellikle bilgi altyapısı, şirketler, bilgi enstitüleri, tedarikçiler, müşteriler ve diğer bireyler arasındaki ağlar bu bakış açısının vurguladığı noktalardır.[155]

Kirton bilişsel farklılıkları nedeniyle bireyleri benimseyenler ve yenilikçiler olarak ikiye ayırmıştır. Benimseyen bireylerin işleri iyi yapmaya önem verdiklerini, sorunları mevcut yöntemlerle çözme eğilimi içinde olduklarını; yaratıcı bireylerin ise işleri farklı yapma eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Benimseyenler sistematik, tedbirli, disiplinli, riskten kaçan bireylerken; yaratıcılar esnek, atılgan, diğer insanların eleştirilerinden kendilerini muaf tutan ve risk eğilimli bireyler olmaktadırlar. Problemlere farklı açılardan bakarlar, mevcut kurallara uymazlar ve radikal değişiklikler ortaya çıkarırlar. Problemleri ve sonuca götüren yolu bulurlar, rutin işleri devrederler, yapılanmamış durumlarda kontrolü ele alırlar, zaman zaman kurallarla mücadele ederler, eski alışkanlıklara riayet etmezler ve yeni fikirler üretirlerken kendilerinden şüphe duymazlar.[156] Orijinalliğe eğilimli oldukları ve yeni

---

[155] Johannesan, Olsen, Lupkin, a.g.e., s.21

[156] Michael Kirton, "Adaptors and Innovators: A Description and Measure", **Journal of Applied Psychology,** Vol.61, No.5, s.622-624

şeyleri denemeye gayret gösterdikleri için yenilikçi bireylerin dogmatik olma düzeyleri de düşüktür.[157]

Yenilikçi bireyler problemlere yeni ve alışılmamış çözümler bulabilirler. Onların sadece değişimi gönülden kabul etmeleri değil yeni ve farklı olanı da aramaları beklenir.[158] Benimseyenler verimliliği arttırmaya ve organizasyondaki mevcut kuralları yerine getirip otoriteyi sağlamaya konsantre olmuşlarken, yenilikçiler fikirler üretirler ve bu fikirleri organizasyon direncine rağmen uygulamaya çalışırlar.[159]

Yenilikçi düşünceler sınırlı bilgiyle hayata geçirileceğinden sonucun ne olacağı, toplumun, sistemin ne tepki vereceği, benimseyip benimsemeyeceği belli olmadığı için bir anlamda risk de içerir. Bu nedenle yenilikçi bireylerin risk alma eğilimlerinin de yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Welsch ve Young'un aktardığına göre C. Swayne ve W. Trucker girişimcilerin yenilik odaklı olduklarını, işletmelerini daha hızlı genişletmek veya yenilerini kurmak için daima yeni ve farklı yollar aradıklarını söylemiştir. Bu nedenle de yenilikçi girişimciler çevredeki fırsat ve değişikliklere ayak uydurabilmek için daima tüm bilgilere açıktır ve bu bilgileri elde etmeye çalışır.[160]

Girişimcilerin sahip olduğu yenilikçilik özelliği hem bireye hem de bireyin içinde bulunduğu çevreye bağlıdır. Yaşadığı ülkelerin dünya pazarında söz sahibi, imkânları geniş olan yerler olması veya en azından bu özelliklere sahip ülkelere yakın bulunması girişimcilerin yaratıcı girişimcilik faaliyetleriyle ilgilenme olasılığını da arttırmaktadır. Yaratıcı olmayan taklitçi girişimcileri insanlara ya çok az ya da hiç yeni bilgi getirmeyen, gelen ve aktivitelerini kendinden öncekiler gibi yürüten bireyler olarak tanıtan Koellinger, yenilikçi bireylerden ise sunduğu işler, sahip olduğu yetenekler ve çalışma yöntemleri ile pazardaki mevcut işletmelerden

---

[157] Ronald E.Goldsmith, "Personality Characteristics Associated With Adaption-Innovation", **Journal of Psychology,** Vol.117, 1984, s.160

[158] Goldsmith, a.e., s.161

[159] Michael J. Kirton , Steven Pender, "The Adaption-Innovation Continuum, Occupational Type, and Course Selection", **Psychological Reports**, Vol.51, 1982, s. 883

[160] Harold P. Welsch, Earl C. Young, "The Information Source Selection Decision: The Role of Entrepreneurial Personality Characteristics", **Journal of Small Business Management**, Vol.20, No.4, October 1982, s.52

anlamlı derecede farklı organizasyonlar kuran kişiler olarak bahsetmiştir. Yaptığı çalışmada ise kendine güveni yüksek, iyi eğitim almış, gelişmiş ülkelerde yaşayan bireylerin daha yenilikçi olduğu sonucunu elde etmiştir.[161]

Kültür girişimcilik ve yenilikte rol oynayan başlıca etmenlerden biridir diyen Zhao, Hofstade'in yaptığı kültürlerarası karşılaştırma çalışmasını şöyle aktarmıştır. Hofstade, yüksek bireysellik ve düşük güç mesafesi gösteren ülkelerin ekonomik gelişme hızlarının yüksek olduğunu ve yenilikçi olduklarını; merkezi hiyerarşi yapısını destekleyen yüksek güç mesafesi kültürünün yeniliği engellediğini belirtmiş, belirsizlikten kaçma eğiliminin yüksek olduğu ülkelerde değişime karşı direncin ve girişimciliğe karşı olan negatif tutumun yüksek olduğunu eklemiştir.[162]

Marcati ve diğerlerinin yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre açıklık ve dışa dönüklük yenilikçilikle pozitif korelasyona sahipken, mutabık kalma özelliği yenilikçilikle negatif korelasyona sahiptir. Bireylerden alınan cevaplara göre yeniliği benimseme davranışı üzerindeki en kuvvetli baskı tepe yönetiminden gelirken, bu davranışı engelleyen veya ilerlemesine yardım eden dış etken de teknolojik büyüme olmaktadır.[163]

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar sonucu elde edilen sonuçlara göre çabuk büyüyen firmaların kurucuları yönetim pozisyonundaki insanlardan anlamlı derecede yüksek kişisel yaratıcılığa sahiptir.[164] Büyümeyi ve kâr elde etmeyi kendine temel amaç edinerek bir işletme kuran ve yöneten girişimciler, diğer küçük işletme sahiplerinden daha yenilikçi olma tercihindedirler.[165] Girişimciler yüksek başarı güdüsü ve risk alma davranışına sahip, değişime ve yeniliğe meyilli bireylerken, küçük işletme sahipleri genellikle yeniliklerle ilgilenmemektedirler.[166] Büyük

---

[161] Philipp Koellinger, "Why Are Some Entrepreneurs More Innovative Than Others?" **Small Business Economics,** Vol.31, 2008, s.21-37

[162] Zhao, a.g.e., s.29

[163] Marcati, Guido, Peluso, a.g.e., s.1-12

[164] Mueller, Thomas, a.g.e., s.57 (Çalışmayı N.R. Smith ve J.B. Miner yapmış; Mueller ve Thomas aktarmıştır.)

[165] James W. Carland, Frank Hoy, Jo Ann C. Carland, "Who is an Entrepreneur? Is a Question Worth Asking", **American Journal of Business**, Vol.12, No.4, 1988, s.33-39

[166] James W. Carland, Frank Hoy, Jo Ann C. Carland, "Differentiating Entrepreneurs From Small Business Owners: A Conceptualisation", **Academy of Management Review**, Vol.9, No.2, s.354-359

şirketlerde ise girişimcilerin şirketin genel yöneticilerden daha yenilikçi problem çözme tarzlarına sahip oldukları sonucu elde edilmiştir.[167] Goldsmith ve Kerr girişimcilik bilgisine sahip öğrencilerin diğer işletme öğrencilerinden daha yenilikçi olduğunu bulmuştur.[168] Bir girişimi geliştirmede, büyütmede başarılı olan girişimcilerin girişimci olmayanlara nazaran daha yaratıcı olduklarını destekleyen deneysel çalışmaların varlığından bahseden Mueller ve Thomas buna örnek olarak D.L Sexton ve N.B. Bowman-Upton'ı örnek göstererek girişimcilik okuyan öğrencilerin diğer işletme öğrencilerinden daha yenilikçi olduğu sonucunu elde eden diğer bir çalışmayı göstermiştir.[169] Girişimci olan ile olmayan bireyler arasında yenilikçilik özelliği açısından fark bulan diğer bir çalışma ise Robinson ve diğerlerinin çalışmasıdır. Yazarlar girişimcilerin girişimci olmayanlardan anlamlı derecede yüksek yenilikçiliğe sahip olduğunu bulmuştur.[170] Goldsmith'in çalışmasına göre ise yenilikçilik ile dogmatizm negatif; kendine güven ile risk alma eğilimi yenilikçilik ile pozitif ilişki içindedir.[171]

2.4. Belirsizliğe Tolerans

Webster's New Collage Dictionary'e göre belirsiz; kesin olmayan, açıklanamaz, anlatılması ve açıklaması güç durumları ifade eden bir sıfattır.[172] Norton yapmış olduğu literatür çalışmasında belirsizlik için kullanılan tanımların ise çok anlamlılık, tamamlanmamışlık veya bölünmüşlük, muhtemellik, yapısal olmama, bilgi eksikliği, kesin olmama, çelişki-tutarsızlık, açık olmama şeklinde sıralandığını

---

[167] E. Holly Buttner, Nur Gryskiewicz, "Entrepreneurs' Problem Solving Sytles: An Empirical Study Using The Kırton Adaptation/Innovation Theory" **Journal of Small Business Management**, Vol.31, No.1, 1993, s.22-31

[168] Ronald E. Goldsmith, John R. Kerr, "Entrepreneurship and Adaption-Innovation Theory", **Technovation**, Vol.11, No.6, 1991, s.373-382

[169] Mueller, Thomas, a.g.e., s.57

[170] Peter B. Robinson, David V. Stimpson, Jonathan C. Huefner, H. Keith Hunt, "An Attitude Approach To The Prediction of Entrepreneurship" **Entrepreneurship Theory and Practice,** Summer 1991, s.13-31

[171] Goldsmith, a.g.e., s.159-165

[172]William Owen, "Ambiguity Tolerance, Performance, Learning, and Satisfaction: A Research Direction", (Çevrimiçi) http://isedj.org/isecon/2002/242c/ISECON.2002.Owen.pdf , 24 Ağustos 2008

belirtmiştir.[173] Yeterli durum bilgisinin olmamasından dolayı bireyler tarafından yapılandırılamayan veya sınıflandırılamayan durumlar olarak da tanımlanabilen belirsiz durumlar üç muhtemel şekilde tanımlanabilir. Daha önceden benzerine rastlanmayan tamamen yeni durumlar, göz önünde bulundurulması gereken birçok hususun söz konusu olduğu karmaşık durumlar ve farklı unsurların öne sürüldüğü değişik durumlar. Yani özetlemek gerekirse yenilik, karmaşıklık veya içinden çıkılmazlık.[174]

"H. Hofstede'e göre risk bir olayın meydana gelme olasılığının oranı iken, belirsizlik bir olasılığa bağlı kalmadan, herhangi bir şeyin olabileceğine yönelik beklentidir ve kaygı yaratır. Eğer belirsizlik risk olarak açıklanabiliyorsa bir kaygı kaynağı olmaktan çıkar"[175]

İstenmeyen, stresli ve tehlike arz eden bir şey olarak algılanan belirsizlik durumları bireylerin olayları yorumlamasını etkiler.

"Belirsizlik toleransı ise belirsiz durumlara olumlu tepki verebilme yeteneğidir. Birey belirsiz bir çevrede aldığı karara daha fazla bilgi aramaya kalkışmaksızın halen daha güvenebiliyorsa yüksek belirsizlik toleransına sahiptir demektir."[176] "Belirsizliğe toleranssızlık (tahammülsüzlük) belirsiz durumları tehdit olarak anlama eğilimiyken, belirsizliğe tolerans ise belirsiz durumları arzu edilir durumlar olarak görme eğilimidir."[177] Budner belirsizliğe toleransı bir kişilik özelliği olarak görürken[178] Brice da bu özelliği girişimcileri diğer insanlardan ayıran psikolojik özelliklerden biri olarak kabul eder.[179] "Psikologlar ise belirsizliğe

---

[173] Robert W. Norton, "Measurement of Ambiguity Tolerance", **Journal of Personality Assessment**, Vol.39, No.6, 1975, s.608

[174] Stanley Budner, "Intolerance of Ambiguity as a Personality Veriable", **Journal of Personality**, Vol.30, No.1, 1962, s.30

[175] Erdem, a.g.e., s. 44

[176] Hai Yap Teoh, See Liang Foo, "Moderating Effects of Tolerance For Ambiguity and Risk Taking Propensity on The Role Conflict-Perceived Performance Relationship: Evidence From Singaporean Entrepreneurs", **Journal of Business Venturing**, Vol.12, No.1, 1997, s.72

[177] Budner, a.g.e., s.29

[178] Budner, a.e. s.29-50

[179] Jeff Brice, "The Role of Personality Dimensions and Occupational Preferences On The Formation of Entrepreneurial Intentions", Doctorate Thesis, Mississipi State University, Mississipi, May 2002, s.40

toleransı bireyin belirsiz, tanımlanmamış, yapılandırılmamış, kesin ve net olmayan durum ve bilgiler karşısında psikolojik olarak rahatsızlık veya tehdit yaşamadan etkin bir şekilde iş yapabilme yeteneği olarak tanımlamaktadırlar."[180]

Belirsiz bir durumun varlığından söz edebilmek için mevcut durumla ilgili sahip olunan bilginin yetersiz olması gerekir. Yüksek belirsizlik toleransına sahip bireyler belirsiz durumları kamçılayıcı, ilgi çekici, mücadele ettirici bulurlar ve işleri iyi yapabilmek adına daha önceden tahmin edilemeyen, istikrarlı olmayan durumların üstesinden gelmek için uğraşırlar.[181] Belirsizlik ararlar, belirsizlikten hoşlanırlar ve belirsizlik içeren görevleri yerine getirmede çok iyidirler.[182] "Belirsizliğe toleransı düşük olan bireyler ise stres yaşarlar, olaylara vakitsiz tepki verirler ve belirsiz durumlardan kaçarlar."[183] Bir birey ihtimallere göre düşünmeyi sevmiyorsa ve kesin olarak görünen durumlara doğru yönelmeyi tercih ediyorsa, o kişinin belirsizliğe tahammülü olmadığını söyleyebiliriz.[184]

Belirsizlikten kaçma eğiliminin yüksek olduğu toplumlarda insanlar değişime ve farklılıklara sıcak bakmazlar. Chabassol ve Thomas'ın yaptıkları çalışmanın sonuçları da bu görüşü doğrulamaktadır. Araştırmaya göre belirsizliğe tolerans ile dogmatiklik negatif korelasyon ilişkisine sahiptir.[185] "Başarı ihtiyacının tatmin edilmesi bireylerin hırslı olup riskleri göze alabilmesini gerektirir ki, belirsizlikten kaçma eğilimi gösteren kültürlerde bu tür davranışlara sıklıkla rastlanmaz." Kaçınma eğilimi düşük olan toplumlarda ise farklılık ve değişiklikler yaşamın bir parçasıdır, tehdit olarak algılanıp kaçılmaz. Bu tür toplumlarda bireyler risk alırlar ve insiyatif kullanmaktan kaçınmazlar.[186]

---

[180] Jean L. Shere, "Tolerance of Ambiguity as a Discriminating Veriable Between Entrepreneurs and Managers", **Proceedings of the Academy of Management**, Vol.42, 1982, s.404

[181] Koh, a.g.e., s. 15

[182] A. P. MacDonald, "Revised Scale For Ambiguity Tolerance Reliability And Validity", **Psychological Reports,** Vol.26, 1970, s.791

[183] Adrian Furnham, Tracy Ribchester, "Tolerance of Ambiguity: A Review of the Concept, Its Measurement and Applications", **Current Psychology**, Vol.14, No.3, 1995, s.1

[184] Norton, a.g.e., s.607

[185] David J. Chabassol, David Thomas, "Needs For Structure, Tolerance Of Ambiguity And Dogmatism in Adolescents" **Psychological Reports**, Vol.37, 1975, s.507-510

[186] Demir, a.g.e., s.81-82

"Belirsizlikten kaçınmayı bir kültürel değer olarak gören H. Hofstede'e göre yüksek belirsizlikten kaçınma değerlerine sahip toplumlarda, gerek kurumlarda gerekse insan ilişkilerinde yapılandırılmış durumlar tercih edilir. Muğlâklık korku yaratır, tahmin edilebilirlik aranır, güvenlik ihtiyacı önemlidir, belirsizliğin yarattığı stres ve kaygı yüksektir. Ancak paradoksal olarak bireyler, belirsizliği azaltmak için yüksek risk içeren davranışlar da gösterebilirler."[187]

Risk ve belirsizlik girişimsel dünyanın bir parçasıdır ve girişimciler kararlarını çoğunlukla eksik bilgiye rağmen vermektedirler.[188] Bu nedenle de belirsizliği üstlenme görevi girişimcinin mecburen sahip olması gereken bir görevdir. Çünkü açık ekonomilerde bir işletmenin kurulması veya işletilmesi belirsizliklerle çevrilidir.[189] Keza Dollinger de karmaşık, kompleks ve düzensiz bir dünyada belirsizliklerle başa çıkmak zorunda olan bireyler oldukları için girişimcilerin belirsizliğe tolerans düzeylerinin yüksek olduğuna inanmaktadır.[190] Girişimciler de zaten bilinmeyeni üstlenmeye isteklidirler ve belirsizliği yönetmeyi arzularlar.[191] Bu nedenle de belirsizliğe tolerans girişimcilerin karakteristik özelliklerinden biri olarak görülür ve girişimci olmaya meyletmiş bir insanın diğerlerinden daha fazla belirsizliğe tolerans göstermesi beklenir.[192] Yüksek belirsizliğe toleransın girişimci kişiliğinin eşsiz bir bileşeni olduğunu söyleyen Sexton ve Bowman, 1984 yılında yapmış oldukları iki çalışmada da aynı sonuca ulaştıklarını ve girişimcilerin yöneticilerden anlamlı derecede yüksek toleransa sahip olduklarını belirtmişlerdir.[193] Begley ve Boyd'un çalışmasının sonucu da Sexton ve Bowman'ı destekler niteliktedir. Bu çalışmaya göre de kendi işletmelerini kurmuş girişimcilerin

---

[187] Erdem, a.g.e., s.46

[188] Stanley Cromie, "Assessing Entrepreneurial Inclinations: Some Approaches and Empirical Evidence", **European Journal of Work and Organizational Psychology**, Vol.9, No.1, 2000, s.20

[189] Shere, a.g.e., s.404

[190] Marc J. Dollinger, "Use Of Budner's Intolerance of Ambiguity Measure For Entrepreneurial Research", **Psychological Reports**, Vol.53, 1983, s.1019

[191] Daryl G. Mitton, "The Compleat Entrepreneur", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Vol.13, Spring 1989, s.15

[192] Koh, a.g.e., s. 15

[193] Sexton, Bowman, a.g.e., s.131

belirsizliğe tolerans düzeyleri işletme kurmamış küçük işletme yöneticilerinden anlamlı derecede fazladır.[194]

2.5. Kendine Güven Duyma ve Öz Yeterlilik[195]

"Kendine güven; kişinin kendi davranışlarını, yeteneklerini, fiziksel özelliklerini bir bütün olarak kendi ile ilgili değerlemeleri kapsar."[196] Kendine güvenmek, kendine saygı duymanın, değer vermenin yoğun halidir. Kendine değer vermek bir insanın ihtiyacıdır ve yaşam süresince bireye önemli katkılar sağlar. Normal ve sağlıklı bir bireysel gelişim için vazgeçilmez bir unsurdur ve hayata bağlanabilmek için gereklidir.[197]

Maslow kendine güven terimini diğer nesnelerle, konularla uğraşırken bireyin hissettiği baskın duygular, bir çeşit kesinlik, eminlik, hakimiyet veya üstünlük hissi olarak tanımlamaktadır.[198]

"Kendine güveni olan kişiler başkalarını memnun etmek isteyen, başarı için yeteneklerinin varlığına inanan, yaptıkları işten tatmin olan insanlardır. Risk almayı severler. Güveni düşük olanlar ise etrafına karşı şüpheci, başkalarına bağımlı olan,

---

[194] Thomas M. Begley, David P. Boyd, "Psychological Characteristics Associated With Performance In Entrepreneurial Firms and Small Businesses", **Journal of Business Venturing,** Vol.2, 1987, s.79-93

[195] Yapılan literatür taramasında karşımıza self-confidence (kendine güven) ve self-efficacy (öz etkinlik, öz yeterlilik) olarak iki kavram çıkmaktadır. Bunlar her ne kadar ayrı kavramlar olsalar da, birbirleriyle alakalı, ilişkili kavramlardır. Self-efficacy ile self-confidence arasındaki ilişki şu şekilde kurulmuştur. Self-efficacy bireyin bir işi, bir görevi başarıyla yerine getirebilme yeteneğine güvenmesidir. Self-confidence ise bireyin kendine güvenmesidir. Yani self-confidence biraz daha geniş bir kavram olarak bireyin bir bütün olarak tüm mevcut özelliklerini hesaba katarak yaptığı zihinsel bir değerlendirmeyken, self-efficacy bireyin daha çok özel bir görevi, spesifik bir işi yapabilmek için sahip olduğu yeteneklere güvenmesidir. Bir bireyin öz etkinliğe sahip olabilmesinin yolu kendisine güvenmesinden geçmektedir.

Ancak literatür confidence başlığı altında efficacy kaynaklarına da atıf yapmış (Bkz. Becherer, Mendenhall, Eickhoff, 2008), confidence'dan çok efficacy kavramı işlenmiştir. Ben ise gerek confidence ile ilgili mevcut literatür çalışmasının azlığı gerekse yazarların confidence başlığı altında efficacy makalelerine atıf yapmasından ötürü confidence ve efficacy konularını beraber işledim. Confidence ile ilgili kavramlar kendine güven; efficacy ile ilgili kavramlar ise öz etkinlik olarak belirtilmiştir.

[196] Demir, a.g.e., s.80

[197] (Çevrimiçi) http://en.wikipedia.org/wiki/Self-esteem , 15 Ağustos 2008

[198] Welsch, Young, a.g.e., s.51

tatmin düzeyi son derece düşük insanlardır."[199] "Kendilerine güveni yüksek olan kişiler kendilerini birçok farklı durumla baş edebilecek kadar değerli ve yetenekli görürler. …Kendine güveni düşük insanlara oranla rekabet gerektiren işlerde çalışmayı tercih ederler."[200]

Başarılı girişimcilerin yüksek düzeyde kendilerine güvenlerinin olduğu konusunda fikir birliği mevcuttur. Girişimciler önlerine koydukları hedefleri başarma yeteneklerine güvenirler. Finansal çevreler ve kapitalistler paralarını yatıracakları girişimcilerde bu özelliğin yüksek olmasını ararlar.[201] Girişimcilikle ilgili olarak bireyin kendine ve yeteneklerine olan güveni bir işletmeyi yürütmede ve onu başarılı bir hale getirmede girişimcinin sahip olması gereken önemli bir özellik olarak büyük rol oynamaktadır. Çünkü kendine aşırı güven rasyonel düşünen insanların üstlenemeyeceği girişimleri üstlenmeye bireyleri ikna eder.[202] Kendine güven duyan insanlar iş sahibi olma yolunda doğal eğilimlere sahiptirler.[203] Çünkü bu tip insanlar yeni bir iş kurmada, yeni bir girişimde bulunmada diğer insanların algıladıklarından daha az risk algılamaktadırlar.[204] Welsh ve Young'un aktardığına göre C. Swayne ve W.Tucker da başarılı bir girişimcinin kişilik olarak sahip olması gereken bir özellik olan kendine güven duymanın önemini vurgulamıştır.[205]

Girişimci olma olasılığının kendine güvenmekle bağlantılı olduğunu belirten Kollinger ve diğerlerinin yaptığı çalışmaya göre daha yeni yeni gelişmeye başlayan (nescent) girişimcilerin yeteneklerine olan güvenleri, birkaç kez başarılı şekilde işletme kuran insanlardan daha fazladır. Yani işletme sonuçlarının umutlara bağlı olduğu girişimcilik sürecinin ilk dönemlerinde bireylerin kendine olan güveni,

---

[199] Demir, a.g.e., s. 80

[200] Demir, a.e., s. 81

[201] Jeffry A. Timmons, "Characteristics and Role Demands of Entrepreneurship", **American Journal of Small Business,** Vol.3, No.1, July 1978, s.7

[202] Antonio E. Bernardo, Ivo Welch, "On The Evolution of Overconfidence and Entrepreneurs", **Journal of Economics and Management Strategy**, Vol.10, No.3, Fall 2001, s.301

[203] Dikmen, a.g.e., s.41

[204] Robert P. Vecchio, "Entrepreneurship and Leadership: Common Trends and Common Threads", **Human Resource Management Review,** Vol.13, 2003, s.313

[205] Welsch, Young, a.g.e., s.51

yetenekleri pazar tarafından test edilmiş girişimcilerin kendilerine olan güvenlerinden daha fazladır. Girişimcileri üç sınıfa ayıran yazarlar güven düzeylerinin yeni gelişmeye başlayan (nescent) girişimcilerin kendine duydukları güven > kökleşmiş, yerleşik (established) girişimcilerin kendilerine duydukları güven > yeni (new) girişimcilerin kendilerine duydukları güven olarak sıralandığını bulmuşlardır. Girişimcilerindeki güven seviyesi yüksek olan ülkelerde ise işletme kurma oranı diğer ülkelere kıyasla daha fazladır.[206]

Kendine güven duyma özelliği büyük işletmelerde girişimcilerle yöneticileri anlamlı derecede birbirinden ayıran bir özelliktir. Girişimcilerin kendine olan güvenleri yöneticilerinkinden anlamlı derecede yüksektir. [207] Bu özellik yöneticilere kıyasla büyük işletmelerde girişimciler tarafından alınan kararlarda daha çok kendini göstermektedir. Girişimciler karar alırken kendilerine olan güvenlerine güvenirlerken, yöneticiler kendilerine olan güvenden çok karar verme araçlarına, geçmiş performanslara güvenirler. Girişimcilerin kendilerine olan güvenleri arttıkça iş yapma, eylemde bulunma şevkleri de artmaktadır.[208] Artan bu şevk spesifik bir kararı yerine getirmede ve diğer insanları da şevklendirerek ikna etmede yararlı olabilmektedir. Girişimciler yaptıkları işlerin onları elde edilebilir sonuçlara ulaştıracağına inandıkları zaman, bir şeyler yapma güdüleri de fazla olduğu için yüksek öz güven başarılı girişimsel davranışların çıkmasında önemli bir etken olmaktadır. Çünkü yeni bir girişim yaratma yeteneği yüksek, sağlam ve içten bir inanç gerektirir ve bireysel başarı önemli bir dereceye kadar da bireyin kendisine olan öz güveni tarafından belirlenir.[209]

1970'lerden 1990'lara kadar Amerikalılar kendine güven duyma özelliğinin öğrencilerin okullarında yükselmelerinde, eşleriyle, arkadaşlarıyla ilişkilerinde ve

---

[206] Philipp Koellinger, Maria Minniti, Christian Schade, "I Think I Can, I Think I Can: Overconfidence and Entrepreneurial Behaviour", **Journal of Economic Psychology,** Vol.28, 2007, s.502-527

[207] Lowell W. Busenitz, Jay B. Barney, "Differences Between Entrepreneurs and Managers In Large Organizations: Biases and Heuristics In Strategic Decision-Making", **Journal of Business Venturing,** Vol.12, 1997, s.9-30

[208] A.e., s.15

[209] Gideon D. Markman, Robert A. Baron, "Person-Entrepreneurship Fit: Why Some People Are More Successful as Entrepreneurs Than Others", **Human Resource Management Review,** Vol.13, No.2, 2003, s.288

hayatlarının ileriki zamanlarındaki başarılarında önemli bir özellik olduğunu belirtmiş; rütbelerinin yükseleceği, çatışmaların azalacağı, daha mutlu ve başarılı bir yaşam sürecekleri umuduyla öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırmak için çalışmalar yapmışlardır.[210]

Sexton ve Bowman'ın aktardığına göre R.Ryckman ve W.Rodda'nın yaptığı çalışmaya göre de kendilerine güveni yüksek olan bireyler bir başarısızlık yaşadıktan sonra gelecekle alakalı başarı umutlarını diğerlerine nazaran daha yavaş kaybetmektedirler.[211]

İnsanın kendisi hakkında olumlu ancak gerçekçi bir tutumda olması anlamına gelen kendine güven, bireye "yaşamım denetimimde" duygusu verir. Her ne kadar ana-baba tutumları bireyin kendine güven duygusu üzerinde çok önemli rol oynasa da, kendine güvensizlik duygusu değişmez diye bir şey yoktur. Birey iyi yanlarını görerek, içsel değerlendirmeler yaparak, risk alarak ve kendisiyle içsel konuşmalar yaparak kendine olan güvenini arttırabilir.[212]

Öz etkinlik bireyin bir işi, bir görevi başarıyla yerine getirebilme yeteneğine güvenmesidir. Çeşitli rollerde bulunabileceğine ve farklı görevleri yapabileceğine dair yeteneği olduğuna inanmasıdır.[213] Spesifik bir görevi yerine getirmek için algılanan yeteneklerden söz eden öz etkinlik, bir davranışta bulunup bulunmamasının mümkün olup olmayacağı konusunda bireyin kararlarını etkiler.[214] Bireylerin karar vermelerinde önemli bir etkendir çünkü mevcut çevresel koşullar öz etkinliği olan bireyler tarafından fırsatlarla dolu olan bir yer olarak değerlendirilirken, öz etkinliği düşük olan bireyler tarafından risk ve maliyet dolu bir yer olarak algılanabilir. İkinci olarak, mevcut şartlar her iki tip birey tarafından belirsizlik, risk ve sıkıntı içeren bir

---

[210] (Çevrimiçi), http://en.wikipedia.org/wiki/Self-esteem , 15 Ağustos 2008

[211] Sexton,Bowman, a.g.e., s.138

[212] (Çevrimiçi) http://www.healthsystem.virginia.edu/internet/feap/newsletters/Self-Confidence.pdf 24 Ağustos 2008

[213] Chao C. Chen, Patricia Gene Grene, Ann Crick, , "Does Entrepreneurial Self-Efficacy Distinguish Entrepreneurs From Managers?" **Journal of Business Venturing,** Vol.13, 1998, s.295

[214] Norris F. Krueger, Peter R. Dickson, "Perceived Self-Efficacy and Perceptions of Opportunity and Threat", **Psychological Reports**, Vol.72, 1993, s.1235

çevre olarak algılansa bile yüksek öz etkinliği olan bireyler düşük öz etkinliği olanlara nazaran bu gerçekle uğraşmada daha yetenekli olacaklardır. Son olarak ise yüksek öz etkinliği yüksek olan bireylerin bekledikleri sonuçlar öz etkinliği düşük olan bireylerden farklı olacaktır. Yüksek olanlar mücadele gerektiren durumları kâr, tanınma gibi ödüllerle bütünleştirirken, düşük olanlar mücadele gerektiren durumları iflas, psikolojik stres ve gözden düşmek gibi başarısızlık unsurlarıyla bütünleştirme eğilimindedirler. Bu nedenle de öz etkinliği yüksek olan bireylerin girişimsel eylemlerde bulunmaları daha muhtemel olmaktadır.[215]

Öz etkinlik bireyin hayatındaki olayları kontrol altına alabilmek için, sahip olduğu motivasyonu, bilişsel kaynakları ve hareket tarzlarını seferber edebilme yeteneği olan bilişsel bir değerlendirmedir. Bir bakıma bireyin kendine olan güvenidir. Öz etkinliğin birey üzerindeki en önemli etkilerinden biri, mevcut davranış seçenekleri arasında hangisinin seçileceğine etki etmesidir. Girişimci olma kararında her ne kadar kişisel faktörler etki etse de öz etkinliğin anahtar rol oynadığını vurgulayan yazarlar yaptıkları çalışmada bu özelliğin bir bireyin işletme kurma niyetiyle pozitif ve anlamlı bir ilişki içinde olduğunu da kanıtlamışlardır.[216]

Krueger ve Brazeal çalışmalarında kurdukları girişimsel potansiyel modeline öz etkinliği de dahil etmiş ve bu özelliğin girişimci olma niyetindeki potansiyel girişimciler için gereksinim duyulan bir özellik olduğunu söylemişlerdir.[217]

Öz etkinliğin girişimde bulunma adına risk alma eğiliminde bir arabuluculuk yaptığını söyleyen Zhao, Seibert ve Hills, girişimcinin kendine, yeteneklerine, işlerin üstesinden gelebilme gücüne güvendiğini ve bu nedenle de risk alabildiğini belirtmiştir. Öz etkinlikle girişimci olma eğiliminin pozitif ilişkili olduğunu belirten yazarlar yaptıkları çalışmayla da bunu ispat etmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre yüksek girişimcilik eğitimi alan, girişimcilikle ilgili fazla iş deneyimine sahip bireylerin öz etkinlikleri daha fazladır. Ayrıca yüksek risk alma eğilimine sahip bireyler kendilerini girişimcilikle ilgili görevleri yerine getirmede daha yetenekli

---

[215] Chen, Grene, Crick, a.g.e., s. 301

[216] A.e., s.295-297

[217] Norris F. Krueger, Deborah V. Brazeal, "Entrepreneurial Potential and Potential Entrepreneurs", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Spring 1994, s.95–98

görmektedirler. Yani risk alma eğilimiyle öz etkinlik özelliği pozitif ilişki içindedir. Öz etkinlikle cinsiyet arasındaki ilişki ise anlamsızdır.[218]

Öz etkinlik performansla da yakıdan alakalıdır ve performansın etkili bir tahmin edicisidir. Aynı yeteneklere sahip olan bireyler sahip oldukları öz etkinliğin motivasyonlarını ve problem çözme güçlerini azaltması veya arttırmasına bağlı olarak düşük, olağanüstü veya orta düzeyde performanslar gösterebilirler.[219] Yüksek öz etkinliği olan bireyler görevleri yerine getirmede güç sarf etmeye, engeller karşısında daha çok sabır göstermeye isteklidir. Bunun sonucunda da mevcut görev en iyi şekilde yerine getirilir. Performans ve performans çıktıları ile öz etkinlik arasındaki ilişki tek taraflı olarak düşünülmemelidir. Her ne kadar performans öz etkinliğin bir çıktısıysa, yani öz etkinlik her ne kadar performansı etkiliyorsa, performans da öz etkinliğin şekillenmesinde bir o kadar etkili bir unsurdur. Öz etkinlik performansa motivasyon, sabır ve ilgi sağlarken, performans da öz etkinliğin değerlendirilebilmesi için geribildirim sağlar.[220]

Öz etkinlik bir bireyin yapacağı işleri ve çevre seçimini etkiler. Kariyer planlarında büyük etkisi vardır. Şöyle ki öz etkinliği yüksek olan bireyler mevcut seçeneklerin yapılabilmesinin daha mümkün olacağını düşünüp farklı işlerin peşinden koşmaya hazırlıklı olurlarken, öz etkinliği düşük olan bireyler yeteneklerinin o iş için eksik olduğuna inanarak kendilerini sınırlarlar. Bireylerin öz etkinlikleri, yapacakları iş için gösterecekleri sabır ve azim ile harcayacakları güç miktarını belirleyen motivasyon derecelerini de etkiler. Bireylerin sahip oldukları öz etkinlik ne kadar yüksekse birey o derecede fazla sabır gösterip emek sarf edecektir diyen Bandura, yeteneklerine güvenmeyen bireylerin zorluklarla karşılaştıkları zaman vasat çözüm yollarına başvuracaklarını söylemiştir. [221] Becherer ve diğerleri de girişimcilerin özellikle kontrolü ellerinde bulundurdukları zaman kendilerine

---

[218] Hao Zhao, Scott E. Seibert, Gerald E. Hills, "The Mediating Role of Self Efficacy in the Development of Entrepreneurial Intentions", **Journal of Applied Psychology**, Vol.90, No.6, 2005, s.1265-1272

[219] Robert Wood, Albert Bandura, "Social Cognitive Theory of Organizational Management", **Academy of Management Review**, Vol.14, No.3, 1989, s.364

[220] Chen, Grene, Crick, a.g.e., s.298

[221] Wood, Bandura, a.g.e. s.365

güvendiklerini, kazanç veya kayıplarda kontrol ellerinden çıktığı zaman kendilerine olan güvenlerinde de biraz azalış olduğunu belirtmiştir.[222]

Öz etkinlik bireylerin tehdit edici bir durumla karşılaştıkları zaman ne kadar stres ve depresyon yaşayacaklarını da belirleyen bir etkendir. Olaylar karşısında kontrol olanaklarının mevcut olduğunu düşünen bireyleri bu duygular kaygılandırmazken, bu zorlukların üstesinden gelemeyeceğini düşünen bireyler yüksek stres yaşamaktadırlar.[223]

Bireyin yapacağı işteki hedeflerini, sabrını, performansını etkileyen motive edici bir özellik olan öz etkinlik duygusu dört yolla geliştirilir ve güçlendirilir. Bunlar bireyin kendi deneyimleri, rol modelleri (görsel öğrenme), sosyal ikna ve son olarak bireyin kendi psikolojik durumu hakkındaki yargısıdır.[224]

Bireyin deneyimleri ileride göstereceği performanslar için kendisine pozitif bir katkı sağlayacak; gözlem yapmak ve başarı yollarını daha iyi öğrenmek için büyük bir şans olan geçmiş deneyimler girişimcinin öz etkinliğini arttıracaktır. Ancak iyi bir öz etkinliğin oluşabilmesi için kolay başarılar elde etmek yerine üstesinden gelinmesi için emek harcanan, sabır gösterilen başarılar elde edilmeye çalışılmalıdır. Çünkü kolaylıkla elde edilen başarılarda başarısızlık baş gösterdiği zaman birey çok kolay demotive olabilmektedir. Eğer birey kendine güvenini başarılardan elde ettiği deneyimler sonucu geliştiriyorsa başarısızlıkları ve engelleri yönetmede daha etkili olabilmektedir.

İkinci yol **rol modelleri**dir. Birey yetenekleri hakkındaki yargılarını çevresini izleyerek, çevresiyle kendisini mukayese ederek oluşturur. Bir görevi yerine getirmek için ne gibi yeteneklere ve davranış kalıplarına gerek olduğunu, bu yeteneklerin ne kadarının kendisiyle benzer olduğunu, aynı sonucu elde etmek için

---

[222] Richard C. Becherer, Mark E. Mendenhall, Karen Ford Eickhoff, "Separated at Birth: An Inquiry on the Conceptual Independece of the Entrepreneurship and the Leadership Constructs", **New England Journal of Entrepreneurship,** Vol.11, No.2, Fall 2008, s.18

[223] Wood, Bandura, a.g.e., s.366

[224] Zhao, Seibert, Hills, a.g.e., s.1266;
Nancy G. Boyd, George S. Vozikis, "The Influence of Self-Efficacy on the Development of Entrepreneurial Intentions and Actions", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Summer 1994, s.67-68

yeteneklerinin ne kadarının gerekli olduğunu veya ne kadar yeteneğinin olması gerektiğini gözlemleri sonucu elde eder.

Öz etkinliğin güçlendirilebileceği üçüncü yol **sosyal iknadır.** Eğer diğer bireyler kişiye mevcut görevi yapabileceğine dair olumlu geribildirim verir, gerçekçi teşviklerde bulunurlarsa, kişi görevi yerine getirebilmek için daha büyük bir çaba sarf edebilir. Yani bireyler arasındaki ilişkinin bir sonucu olan sosyal destekle elde edilen sosyal ikna arttıkça girişimsel öz etkinlik de artar. Ancak burada önemli olan bireyin kendine olan güveninin gerçeğe uygun olmayan aşırı uçlara ulaşmasını önlemek ve gerçekçi boyutlarda kalmasını sağlamaktır.

Bireyin kendi **psikolojik durumu hakkındaki yargısı** öz etkinliği etkileyen son unsurdur. Yazarlar bu duruma örnek olarak kaygıyı vermektedirler. Kaygının başarısızlık olasılığını arttıran ve öz etkinliği azaltan önemli bir etken olduğunu belirtmektedirler. 'Kuvvet ve dayanma gücü gerektiren durumlarda bireyler yorgunluklarını, ağrılarını ve fiziksel yetersizliğin işaretleri olan diğer belirtileri de değerlendirirler. Onların fiziksel durumları geliştirilerek öz etkinlikleri arttırılmak isteniyorsa stres seviyeleri düşürülmelidir.'[225]

Öz etkinliği yüksek olan bireyler sadece mücadele gerektiren işlerde çalışmayı tercih etmeyip bunun yanında işlerinde yüksek enerji de harcarlar.[226] Öz etkinliği düşük olan bireyler kararlarının sonuçları olan durumların kontrolleri dışında olacağına inanırlarken, öz etkinliği yüksek olanlar için bu kontrol edilebilir bir durumdur.[227] Girişimciler öz etkinliği yüksek bireyler olarak arkadaşlarını daha az taklit eden ve çevrelerini daha çok araştıran bireylerdir. Bu nedenle de girişimsel aktiviteler, içinde bulunulan sosyal gruba değerli ek bilgiler kazandırır.[228]

Yüksek belirsizlik, yüksek hedefler, artan tehdit ve öğrenilmiş çaresizlik koşulları altında bir davranışa başlama ve azimle devam ettirme ile bağıntılı olan öz

---

[225] Wood, Bandura, a.g.e., s.364–365

[226] Markman, Baron, a.g.e., s.288

[227] Krueger, Dickson, a.g.e., s.1236

[228] Bernardo, Welch, a.g.e., s.302,325

etkinlik[229], girişimci olma niyetinin gücünü ve bu niyetin girişimsel bir eylemle sonuçlanma olasılığını belirlemede önemli bir açıklayıcı değişkendir.[230] Çoğu insan fonksiyonlarında, basitlikten kaçmada, yüksek akademik başarı göstermede, sosyal etkide, organizasyonel başarıda ve eğitimsel görevleri öğrenmede temel bir özellik olan öz etkinlik[231] iç kontrol odaklılığıyla pozitif, dış kontrol odaklılığıyla negatif ilişki içinde olan, yöneticileri girişimcilerden ayıran bir özelliktir.[232] Özgüven bireylerin kendilerini iyi hissetmelerini sağlar ve bu özellikten yüksek derecelerde bulunmadığı taktirde insanların yapamayacakları işleri yapmaları için bireyleri harekete geçirir.[233]

2.6. Kontrol Odaklılığı

Girişimcilik literatüründe karşılaşılan diğer bir kişilik özelliği kontrol odaklılıktır. Kontrol odaklılık iç kontrol ve dış kontrol odaklılığı olarak iki farklı şekilde olmaktadır. Bireyler olayların sonuçlarının ya kendi kontrolleri dahilinde ya da kendi kontrolleri dışında olduğunu algılarlar. İç kontrol odaklı bireyler davranışlarıyla alakalı olayların kendi kontrolleri altında olduğuna, kendi kaderlerini kendilerinin kontrol ettiklerine, sonuçları kendi yetenekleri, kendi güçleri vasıtasıyla etkilediklerine inanırlarken; dış kontrol odaklı bireyler hayatlarının gidişatında, olayların meydana gelmesinde ve karşılaşılan sonuçlarda kendi güçlerinden çok talih, şans, diğer güçlü bireyler, kader gibi dış faktörlerin etkili olduğuna inanmaktadırlar.

Rotter'ın sosyal öğrenme teorisine göre bir bireyin belli bir görevi yerine getirmesinde iki önemli etken vardır. Bunlardan ilki sonuçların şans veya yetenekle kontrol edilmesine dair sahip olunan beklentiler; diğeri ise bu sonuçların değer kaydedip kaydetmediğidir. Ancak Rotter bunlardan ilkinin öneminin daha fazla

---

[229] Krueger, Brazeal, a.g.e., s.94

[230] Boyd, Vozikis, a.g.e., s.66

[231] Markman, Baron, a.g.e., s.288

[232] Chen, Grene, Crick, a.g.e., s.295-316

[233] Dale Griffin, Amos Tversky, "The Weighing of Evidence and The Determinants of Confidence" **Cognitive Psychology,** Vol.24, 1992, s.432

olduğunu belirtmiştir. Aslında çıktıların birey için bir önem arz etmesi de bu çıktıların yetenek veya şans tarafından kontrol edilip edilmeme algısına bağlıdır.[234] Phares de bireyin hayatının kontrolünün kendi yeteneklerinde veya şansta olup olmadığını algılamasının beklentilerini etkileyeceğini söylemiştir.[235] Shapero'ya göre ise bir fırsat elde edildiğinde eylemde bulunup bulunmama eğilimi kişinin kontrol algısına bağlıdır[236]

İç kontrol özelliğine sahip bireyler özgürlüklerine düşkün[237], çevreyi yönetmede ve değiştirmede daha fazla yeteneğe sahip[238] bireylerdir. İç kontrol odaklı bireyler dış kontrol odaklılara nazaran insanlar üzerinde daha fazla etkiye sahiptirler. Diğer insanların tutumlarını etkilemede, onları tutumlarını değiştirmeye ikna etmede anlamlı derecede daha etkilidirler.[239]

İç kontrol odaklı insanlar, karşıdaki insan mevcut görev hakkında her ne kadar kendisinden yetenekli olsa da kendi yargılarını kendi verme tercihindedir. Dış kontrol odaklı bireylere kıyasla bir işi yapmada, stratejileri belirlemede kendi bilgilerine daha çok güvenirler.[240]

İç kontrol odaklı bireyler için bilgi toplama süreci önemli bir başarı etkenidir. Onlar bu süreçle yakından ilgilidirler çünkü bilginin belirsizliği, güçsüzlüğü azaltacağını bilirler ve bilgiyle iyi donanımlı hale gelmiş bir bireyin çevresini kontrol edebileceğinin ya da değiştirebileceğinin farkındadırlar.[241]

Kontrol odaklılığı öğrenilebilir bir şeydir. Çocuklarına destekleyici bir tutumla yaklaşan ebeveynler onların iç kontrol odaklılığının gelişmesine önderlik ederlerken;

---

[234] James W. Julian, Stuart B. Katz, "Internal Versus External Control And The Value Of Reinforcement**, Journal of Personality and Social Psychology**, Vol.8, No.1, 1968, s.89 (Julian ve Katz aktarıyor)

[235] E. Jerry Phares, "Internal-External Control As A Determinant Of Amount Of Social Influence Exerted", **Journal of Personality And Social Psychology**, Vol.2, No.5, 1965, s. 642

[236] Mueller, Thomas, a.g.e., s.57 (Mueller, Thomas aktarıyor)

[237] Julian B. Rotter, Ray C. Mulry, "Internal Versus External Control Of Reinforcement And Decision Time", **Journal of Personality and Social Psychology**, Vol.2, No.4, 1965, s.598

[238] Janak Pandey, N.B. Tewary, "Locus Of Control And Achievement Values Of Entrepreneurs", **Journal of Occupational Psychology**, Vol.52, 1979, s.110

[239] Phares, a.g.e., s.642-647

[240] Julian, Katz, a.g.e., s.89-94

[241] Sexton, Bowman, a.g.e., s.132

aşırı korumacı, kontrol edici ebeveynler çocuklarda dış kontrol odaklı bir yapıya sahip olmayı teşvik etmektedirler.[242] Rotter'a göre de kontrol beklentisi öğrenilebilen bir şeydir. Chen ve diğerlerinin aktardığına göre kontrol odaklılık yaşamdaki tecrübelerden etkilenen bir özelliktir.[243]

İç kontrol beklentisi aktif çalışmayı motive edip desteklerken; dış kontrol beklentisi öğrenmeyi engeller ve pasifliği özendirir.[244] Durand'ın çalışması da bu söylenenleri destekler niteliktedir. Çalışmanın sonucuna göre iç kontrol odaklı iş adamları dış kontrol odaklı iş adamlarından daha aktiftir. Ayrıca öğrenmeyle alakalı olarak motivasyon eğitimleri; bunun yanında verilen pazarlama, finans, muhasebe ve yönetim eğitimleri dış kontrol odaklılığını düşürmekte ve bu da işletmecinin aktivitesini arttırmaktadır.[245]

Kontrol odaklılık işe olan ilgiyle yakinen alakalıdır. İç kontrol odaklı bireyler dış kontrol odaklılara nazaran işleriyle daha çok alakâdar olmaktadırlar.[246]

Pandey ve Tewary'nin aktardığına göre Shapero iç kontrol odaklı bireylerin hayatlarındaki olayların akışına kendilerinin yön verdiğini hissettiklerini, kaderlerinin kendilerinden kaynaklandığına inandıklarını, bu nedenle de daha fazla özgüvene sahip bağımsız bireyler olduklarını söylemiştir. Bireyin sahip olduğu bu doğal özellikler ise onları başarılı bir girişimci olmaya daha uygun kılmaktadır. Yazarlar yaptıkları çalışmaya göre iç kontrol odaklılığının girişimciliğin karakteristiklerinden biri olduğunu, başarı ile iç kontrol odaklılığının ise pozitif ilişki içinde olduğunu bulmuşlardır.[247] Mueller ve Thomas'a göre iç kontrol odaklılık potansiyel girişimcinin planlarını gerçekleştirme olasılığını arttıran bir özelliktir.[248]

---

[242] Emmeline de Pillis, "Predicting Entrepreneurial Intention: A Cross-Cultural Study", s.35 (Çevrimiçi) http://www.alliedacademies.org/public/proceedings/proceedings1/pae.pdf, 1 Eylül 2008,

[243] Chen, Grene, Crick, a.g.e., s.299

[244] Littunen, a.g.e., s.301

[245] Douglas E. Durand, "Effects of Achievement Motivation and Skill Training on the Entrepreneurial Behaviour of Black Businessmen", **Organizational Behaviour and Human Performance**, Vol.14, 1975, s.88

[246] H. Joseph Reitz, Linda N. Jewell, "Sex, Locus of Control and Job Involvement: A Six Country Investigation", **Academy of Management Journal**, Vol.22, No.1, 1979, s.72-80

[247] Pandey, Tewary, a.g.e., s.107-111

[248] Mueller, Thomas, a.g.e., s.57

Anderson ve Scheier liderlerin daha çok iç kontrol odaklı bireylerden çıktıklarını, grup içerisinden lider olarak sıyrılan kişilerin iç kontrol odaklı olduğunu, üstün başarıların gerek bireysel gerekse grup dahilinde iç kontrol odağına sahip liderler tarafından gerçekleştirildiğini bulmuştur.[249]

İç kontrol odaklı bireyler içsel; dış kontrol odaklı bireyler ise dışsal ödüllerle daha iyi performans göstermektedirler. Dış kontrol odaklılar yaptıkları başarılı bir işin geribildirimini sadece kendi gözlemleri sayesinde elde ederlerse bu onların performanslarında bir düşüşe neden olmaktadır. Yani dış kontrol odaklı bireylerin performansları arttırılmak isteniyorsa dış desteklere ihtiyaç duyulmaktadır. İç kontrol odaklı bireyler için ise geribildirim olarak sadece dış şartların olması performanslarında anlamlı derecede düşüklük ortaya çıkarmaktadır. İç kontrol odaklılar için içsel (bireyin kendi kişiliğini keşfetmesi); dış kontrol odaklılar için ise dışsal (sözlü övgü) destekleyiciler gerekmektedir.[250]

Kontrol odaklılığıyla ilgili bir başka çalışma da Mitchell ve diğerleri tarafından yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre iç kontrol odaklı ikinci derece memurlar paylaşımcı denetçilerden tatmin olurken; dış kontrol odaklılar ise yönlendirici denetçilerle tatmin olmaktadır.[251] Brockhous ise kontrol odaklılığının girişimci olma niyetinde olanlar ile girişimci olma niyetinde olmayan bireyleri birbirinden ayırdığını bulmuştur.[252] Thomas ve Mueller da iç kontrol odaklılığının yeni işletme kuracak girişimcileri diğer bireylerden ayıran bir özellik olduğunu belirtmiştir.[253] Cromie ve Johns, İrlandalı girişimci ve yöneticiler üzerinde yaptığı çalışmanın sonucuna göre iç

---

[249] Carl R. Anderson, Craig Eric Schneier, "Locus of Control, Leader Behaviour and Leader Performance Among Management Students", **Academy of Management Journal**, Vol.21, No.4, 1978, s.690-698

[250] Reuben M. Baron, Richard L. Ganz, "Effects of Locus of Control and Type of Feedback on the Task Performance of Lower-Class Black Children", **Journal of Personality and Social Psychology,** Vol.21, No.1, 1972, s.124-130

[251] T.R. Mitchell, C.M. Smyser, S.E. Weed, "Locus of Control: Supervision and Work Satisfaction", **Academy of Management Journal**, Vol.18, 1975, s.623-630

[252] Robert H. Brockhous, "I-E Locus of Control Scores as Predictors of Entrepreneurial Intentions", **Proceedings of the Academy of Management,** Vol.35, 1975, s.433-435

[253] Anisya S. Thomas, Stepheh L. Mueller, "A Case For Comparative Entrepreneurship: Assessing The Relevance of Culture", **Journal of International Business Studies**, Vol.31, No.2, 2000, s.292

kontrol odaklılığının bir girişimci özelliği olduğunu, girişimcilerin yöneticilerden daha fazla iç kontrol odaklı bireyler olduğunu söylemiştir.[254]

2.7. Başarı İhtiyacı

İnsanların önlerine koydukları hedefler ve bu hedeflere ulaşma arzusuyla alakalı olan yüksek başarı ihtiyacı bireylerin yaptıkları işlerin sonuçlarını daha iyi hale getirme ve bu sonuçlardan kendilerini sorumlu hissedebilme arzusudur.[255] "Başarı ihtiyacı, makul başarı sansı veya büyük bir başarısızlık riski olmaksızın maksimum bireysel başarı tatmini içeren işleri yapmayı seçme ve o işten vazgeçmeme eğilimidir."[256] Shaver ve Scott'un aktardığına göre H.A. Murray başarı ihtiyacını şu şeklide tanımlamıştır. "Başarı ihtiyacı zor şeyleri başarmaktır. Psikolojik objeleri, insanları veya fikirleri denetimi altına almak, değiştirmek veya organize etmektir. Bunu olabildiğince süratli ve bağımsız bir şekilde yapmaktır. Engellerin üstesinden gelmek ve yüksek bir standart elde etmektir. Bireyin kendi kendisinden üstün olmasıdır. Diğer insanlarla rekabet etmek ve onlardan üstün olmaktır. Sahip olunan doğal yeteneğin başarısıyla kendine duyduğu saygıyı arttırmaktır."[257]

Kültürel yolla elde edilen başarı ihtiyacı, girişimcinin temel psikolojik özelliklerinden biridir.[258] Bireye daha iyi iş yapabilmesi için enerji verir. Yüksek başarı ihtiyacına sahip bireyler davranışlarının sonuçlarına katlanma ve sorunları çözme sorumluluğuna sahiptir. Bu bireyler amaçlarına yönelik riskler taşıyan işleri tercih ederler ve bu işlerde daha çok çalışırlar.[259] Bir işin nasıl daha iyi yapılacağı ve

---

[254] Stanley Cromie, Sandra Johns, "Irish Entrepreneurs: Some Personal Characteristics", **Journal of Occupational Behaviour,** Vol.4, 1983, s.317-324

[255] Montserrat Entrialgo, Esteban Fernandez, Camilo Vazguez, "Psychological Characteristics and Process: The Role of Entrepreneurship in Spanish SMEs", **European Journal of Innovation Management,** Vol.3, No.3, 2000, s.138

[256] Brice, a.g.e., s.30

[257] Kelly G. Shaver, Linda R. Scott, "Person, Process, Choice: The Psychology of New Venture Creation", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Vol.16, No.2, Winter 1991, s.31

[258] Low, MacMillan, a.g.e., p.147

[259] Dikmen, a.g.e., s.41

önemli işlerin nasıl başarılabileceği konusunda çok uzun süre düşünürler. Aslında bu "bireyle, bireyin kendine yüklediği standartlar arasında olan sürekli bir mücadeledir."[260]

Low ve Millan, kişilik temelli girişimcilik araştırmalarının McCleeland'ın başarı ihtiyacı üzerine yaptığı çalışma ve Collins, Moore ve Unwalla'nın yüz elli başarılı Michigan'lı girişimci üzerine yaptığı çalışmayla başladığını ve günümüze kadar geldiğini belirtmiştir.[261]

McClelland'a göre yüksek başarı ihtiyacı ile girişimsel başarı yakinen alakalıdır. Bu özellik bireyleri girişimci olmaya hazırlar ve ekonomik büyümenin anahtarı olan girişimciliği destekleyerek bireylerin girişimci davranışlarda bulunmasına neden olur.[262] Yazarın aktarımıyla, McClelland'ın on dört yıllık bir süre içinde yaptığı çalışmaya göre girişimci olan öğrencilerin girişimci olmayan öğrencilere nazaran başarı güdüleri hep daha yüksek olmaktadır.[263]

Sexton ve Bowman'ın aktardığına göre McClelland bazı toplumların daha fazla girişimci çıkardıklarını, bunun nedeninin de toplum içinde bulunan sosyalizasyon sürecinin yüksek başarı ihtiyacı doğurması olduğunu belirtmiştir. Başarı ihtiyacı psikolojik bir faktördür ve üç davranışsal yolla kendini belli eder:[264]

- Verilecek olan kararlar için kişisel sorumluluk yüklenmek
- Hedefler koymak ve bu hedefleri kendi çabasıyla yerine getirmek
- Geribildirim almayı arzu etmek

Yüksek başarı ihtiyacının genç bir insanın meslek olarak kendisine girişimciliği seçmesinde etkisi olduğunu belirten McClelland konuyla ilgili araştırmasını şu şekilde anlatmıştır. 1947 yılında üniversite ikinci sınıf öğrencilerinin başarı ihtiyaçları ölçülmüştür. 1961 yılına gelindiği zaman mevcut bireylere tekrar ulaşılarak çalışma devam ettirilmiştir. 1947 yılında çalışmaya katılan bireylerin on

---

[260] Entrialgo, Fernandez, Vazguez, a.g.e., s.138 (Yazarlar J.A. Timmons'dan alıntı yapmışlardır.)

[261] Low, MacMillan, a.g.e., s.147

[262] Pandey, Tewary, a.g.e., s.107

[263] Durand, a.g.e., s.77

[264] Sexton, Bowman, a.g.e., s.130-131

dört yıl aradan sonra sahip oldukları meslekler bağımsız iki yargıç tarafından girişimcilikle alakalı olan ve olmayan olarak ikiye ayrılmıştır. Sonuç çok çarpıcıdır. 1947 yılında başarı ihtiyacı yüksek çıkan bireylerin %83'ü girişimci olmuşken, başarı ihtiyacı düşük çıkan bireylerin %79'u girişimcilikle alakalı olmayan bir meslek edinmiştir. Yüksek başarı ihtiyacı, bireyleri, bu ihtiyaçlarını ve başarı tutkularını tatmin edebileceklerini düşündükleri girişimciliğe yönlendirmiştir. Yani başarı ihtiyacı girişimci olma yolunda bireye önderlik etmiştir.[265]

Yine McClelland'ın teorisine göre kuvvetli bir başarma ihtiyacı olan bireyler problemleri kendi kendilerine çözmeyi isteyen, önlerine hedefler koyan ve bu hedefleri kendi güçleriyle elde etmeye çalışan kişiler arasından çıkar. Bu nedenle de yüksek başarı ihtiyacına sahip bireyler yollarını girişimcilikte bulurlar ve girişimci olarak diğerlerinden daha başarılı olurlar.[266]

McClelland'ın başarı ihtiyacı üzerine yaptığı bir diğer araştırmadan bahseden Dikmen konu ile ilgili şöyle yazmıştır.[267]

> Beş altı yaş grubu çocuklara oynatılan halka atma oyununda yüksek başarı güdüsüne sahip çocukların büyük çoğunluğunun halkanın geçirileceği yere orta mesafede durmayı yeğledikleri, diğer çocukların ise belirli bir tercih göstermedikleri gözlenmiştir. Bir başka deyişle yüksek başarı güdüsüne sahip çocuklar makul riskleri göze almakta ve kişisel başarı duygularına göre becerilerinin karşılığını almanın en olası olduğu yerde durmaktadırlar. Aslında çocuklar ne risksiz, ne de çok fazla riskli şekli seçerek makul riski seçen işadamı gibi davranmaktadırlar. Bunun nedeni yüksek başarı güdüsüne sahip kişilerin başarının çok kolay olduğu ya da tamamen şansa bağlı olan işlerden doyum sağlayamadıkları, ancak çok zor ve başarı olasılığının çok düşük olduğu işlerin ise bu kişileri güdüleyememesi ile açıklanabilir.

Başarı ihtiyacı bir işi diğerlerinin yaptığından daha iyi ve hızlı yapma beklentisi gerektirir. Öğrenilebilir veya bireyin başarılı olma arzusuna bağlı olarak geliştirilebilir.[268] Samimi ve tarafsız bir geribildirim değerlendirmesi varsa, algılanan

---

[265] David C. McClelland, "N Achievement and Entrepreneurship: A Longitudinal Study", **Journal of Personality and Social Psychology,** Vol.1, No.4, 1965, s.389-392

[266] Littunen, a.g.e., s.296

[267] Dikmen, a.g.e., s.40-41

[268] Ove C. Hansemark, "Need For Achievement, Locus of Control and The Prediction of Business Start-ups: A Longitudinal Study", **Journal of Economic Psychology**, Vol.24, 2003, s.302

makul bir risk varsa, birey elde edeceği başarının kendi yetenek ve çabasıyla elde edileceğini biliyorsa ve yapılacak eylemin sonucu özel bir nedene bağlanıyorsa bireylerin başarı ihtiyaçları uyarılır, kamçılanır.[269] M. Odell'in çalışmasına göre başarı güdüsü dış kontrol odaklılığıyla negatif korelasyon ilişkisine sahiptir.[270] Durand'ın yaptığı çalışmaya göre ise alınan motivasyon eğitimleri, finans, muhasebe, yönetim pazarlama eğitimleri bireyin başarı güdüsünü yükseltmektedir.[271] Begley ve Boyd'un çalışmasına göre girişimci olan bireylerin başarı ihtiyacı girişimci olmayanlara nazaran daha yüksektir.[272] Cromie ve Johns da girişimcilerin yüksek başarı ihtiyaçları olduğunu ancak bu özelliğin girişimcilerle yöneticileri birbirinden ayırmadığını belirtmiştir.[273]

[269] Brice, a.g.e., s.30

[270] Durand, a.g.e., s.78 (Durand aktarıyor)

[271] Durand, a.e., s.87

[272] Begley, Boyd, a.g.e., s.79-93

[273] Cromie, Johns, a.g.e., s.317-324

3. GİRİŞİMCİ OLMA NİYETİ İLE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

21. yüzyıl dünyasında ekonomik, politik ve sosyal anlamda söz sahibi olabilmenin yolunun iyi yetişmiş, teknolojinin olanaklarına sahip, her bakımdan donanımlı, mevcut eksiklikleri giderilerek her bakımdan güçlendirilmiş girişimci bir sınıfa sahip olmak olduğunun bilincine varılmıştır. Önemli olan, sıkı rekabet koşullarında ve küreselleşen dünya pazarında söz sahibi olabilecek girişimciler yetiştirmek ve bunların kuracakları uzun soluklu işletmelere sahip olmaktır. İşte bu uzun soluklu işletmelerin varlığı için uygun kişiliğe sahip girişimcilerin eğitilmesi gerekmektedir. Çünkü kişiliği girişimcilik için uygun olmayan bireylerin birtakım hedefler uğruna kurduğu işletmeler belli bir süre sonra ticaret hayatlarına son vermek zorunda kalmaktadırlar. Thampson, yetenek ve kişilik baş sırada yer almadığı takdirde bir kişi başarılı bir girişimci olamayacaktır demektedir.[274]

Girişimci olma yolunun ilk adımı sahip olunan girişimcilik niyetidir. Girişimci olma niyeti tüm girişimcilik sürecini anlamak için gereklidir. Çünkü niyet yeni organizasyon yaratmanın temel anahtarıdır. Niyet bir davranışı tahmin eder ve açıklar.[275]

Öte yandan araştırmacılar bazı insanların çok başarılı girişimler kurarken neden diğerlerinin yeni girişimler yaratmada başarısız olduklarını araştırmışlar ve yeni girişim oluşturma niyetine etki eden faktörleri saptamaya çalışmışlardır. Çalışmalar sonucu elde edilen bulgulara göre, kişilik mevcut faktörler arasında önemli bir yer almıştır. Çünkü kişilik girişimci olma niyetini etkilemekte, yeni ve başarılı bir girişim oluşturmada katalizör görevi görmektedir.

---

[274] John L. Thampson, "The Facets Of The Entrepreneur: Identifying Entrepreneurial Potential", **Management Decision**, V.42, 2004, s.246

[275] Norris Krueger, "The Impact of Prior Entrepreneurial Exposure on Perceptions of New Venture Feasibility and Desirability", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Fall 1993, s.6

Yapılan literatür çalışmasında mevcut kurulu modellerin hemen hemen hepsinde de kişiliğin girişimci olma niyetin üzerinde doğrudan etkisinin olduğu, görülmüştür.

Bu çalışmanın amacı ise bireyin sahip olduğu kişilik özellikleri ile girişimci olma niyeti arasındaki ilişkinin ne olduğunu belirlemek; kişiliğin girişimcilik niyeti üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu, girişimci olma niyetinde olan ve olmayan bireylerin kişilik özelliklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Elde edilen sonuçların girişimci olmak isteyen bireylerin sahip olması gereken kişilik özelliklerinin ne olduğunu tespit ederek, girişimde bulunmak isteyen bireylerin bu özellikler açısından değerlendirilmesine imkân tanıyacağı, dolayısıyla başarısız girişim ve girişimcinin önüne geçilmesine katkı sağlaması bakımından birtakım sonuçlar vererek literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Araştırma İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama öğrencilerin girişimci olma niyetlerinin ve sahip oldukları kişilik özeliklerinin ne olduğunu belirlemeye ve aradaki ilişkiyi saptamaya yöneliktir.

Araştırmanın sadece İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde ve sadece son sınıf öğrencilerine uygulanması bu çalışmanın kısıtıdır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama amacıyla anket uygulaması kullanılmıştır. Kullanılan soru formu EK1'de gösterilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde girişimci olma niyeti ölçülmeye çalışılmış ve bunun için 17 ifadeden oluşan bir ölçek hazırlanmıştır. İfadeler 5'li likert ile ölçülmüştür.

İkinci bölümde bireylerin kişilik özellikleri ölçülmeye çalışılmış ve bunun için 36 sorudan oluşan bir kişilik anketi kullanılmıştır. Ölçek Hian Chye Koh'un Hong

Kong'daki MBA öğrencilerine uyguladığı "Girişimcilik Karakterinin Testi" [276] adlı anketin uyarlanmasıdır. Ölçekteki 36 soruyla 6 girişimci kişilik özelliği olan başarı ihtiyacı (6 ifade), kontrol odaklılığı (7 ifade), risk alma eğilimi (6 ifade), belirsizliğe tolerans (6 ifade), kendine güven duyma (6 ifade) ve yenilikçilik (5 ifade) özellikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu ölçek de 5'li likerttir. Buradan elde edilen yüksek ortalamalar bireyin yüksek başarı güdüsüne sahip olduğuna, yeniliklere açık olduğuna, iç kontrol odaklılığına sahip olduğuna, risk alma eğiliminin, belirsizliğe toleransının ve kendine duyduğu güvenin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Anketin üçüncü bölümünde ise katılımcıların demografik bilgileri olan cinsiyetleri, ailenin kaçıncı çocuk oldukları, iş deneyimleri, ailede kendi işini kuran akraba olup olmadığı, varsa kim olduğu, doğum yerleri ve iş kurmayı deneyip denemedikleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

3.4. Örneklem

Anket İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Son sınıf öğrencilerinin ve İşletme Fakültesi öğrencilerinin tercih edilmesinin sebebi, işletme öğrencilerinin potansiyel girişimci kategorisinde önemli bir yüzdeye sahip olmaları, girişimcilik hakkında daha fazla bilgiye sahip olmaları ve iş dünyasıyla daha fazla ilgili olup iş dünyasından haberdar olduklarının düşünülmesidir.. Keza "kurumlar, akademik topluluklar ve politikacılar bugünün işletme öğrencilerinin geleceğin girişimcileri olacağını düşünmekte ve umut etmektedirler."[277]

Son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin sebebi ise bu bireylerin gelecekte ne yapmak istedikleri hakkındaki kararlarının, planlarının ve gelecekle ilgili hedeflerinin diğer alt sınıf öğrencilerine nazaran daha fazla kesinlik kazanmış olabileceğinin düşünülmesidir.

---

[276] Hian Chye Koh, "Testing Hypothesis of Entrepreneurial Characteristics. A Study of Hong Kong MBA Students", **Journal of Managerial Psychology**, Vol. 11, No.3, s.12-25

[277] Vishal K. Gupta, Nachiket M. Bhawe, "The Influence of Proactive Personality and Stereotype Threat on Women's Entrepreneurial Intentions", **Journal of Leadership and Organizational Studies**, Vol.13, No.4, 2007, s.78

302 anket elden dağıtılmış ancak bunlardan 220 tanesinden sağlıklı veri elde edilmiştir.

3.5. Uygulanan İstatistikî Analizler

Veriler SPSS 11.5 programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda niyet ölçeğinin Cronbach ∝ değeri 0.852, kişilik ölçeğinin Cronbach ∝ değeri 0.762 olarak ölçülmüştür. 0.70'in üzerinde oldukları için ölçekler yeterince güvenilir kabul edilebilir.

Demografik faktörlerle niyet ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla t-test ve anova analizleri kullanılmıştır.

Niyet ile kişilik boyutları arasındaki ilişkiyi görebilmek için korelasyon, t-test ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır.

Niyet ölçeği iki türlü analize sokulmuştur. İlk aşamada ölçek 5'li likert olarak değerlendirilerek kişilik özellikleriyle korelasyon ve regresyon, demografik özelliklerle T-test ve anova analizleri yapılmıştır. Daha sonra 220 kişinin niyet ortalaması alınmış, ortalamanın üzerinde kalanlar girişimci niyeti yüksek kişiler, ortalamanın altında kalanlar ise girişimci olma niyeti düşük kişiler olarak ayrılıp iki grup elde edilmiş ve bu iki grup kişilik özellikleriyle T-test analizine sokulmuştur.

Demografik sorulardan ailede kimin girişimci olduğuna yönelik soruda anne, baba ve kardeş cevapları birinci derece yakın; hala, teyze, dayı, amca, dede, nene ve kuzen ise ikinci derece yakın olarak alınmış ve gruplanmıştır. Doğum yerlerine göre verilen cevaplar ise bölgelere göre yedi gruba ayrılmıştır. Güneydoğu ve doğu Anadolu bölgelerinin frekansları çok düşük olduğu için iki bölge birleştirilerek analize sokulmuştur.

3.6. Araştırma Bulguları

3.6.1. Frekans Dağılımları

Araştırmaya katılan 220 öğrencinin 90'nı kadın (%40.9), 130'u erkektir (%59.1). 104 kişi (%47.3) ailenin ilk, 82 kişi (%37.3) son, 34 kişi ise (%15.5) ailenin

ortanca çocuğudur. Hiç iş deneyimi olmayan 58 (%26.4) kişi varken en fazla deneyim 1 yıldan az olarak 79 kişi (%35.9) sonra 1-2 yıl arası 45 kişi (%20.5) ve 2 yıldan fazla olarak da 38 (%17.3) kişidir. 133 kişinin (%60.9) ailesinde girişimci varken bunların 101'ini (%45.9) birinci derece yakınlar, 32'sini (%14.5) ikinci derece yakınlar oluşturmaktadır. 87 kişinin ise ailesinde girişimci yoktur. Öğrencilerin sadece 21'i (%9.5) kendi işini kurmayı denemişken 199 kişi (%90.5) henüz bir teşebbüste bulunmamıştır. Öğrencilerin 114 kişi ile yarısından fazlası (%51.8) Marmara Bölgesi doğumluyken bunu 28 kişi ile (%12.7) İç Anadolu, 22 kişi ile (%10) Karadeniz, 18 kişi ile (%8.2) Akdeniz, 10 kişi ile (%4.5) Ege, 10 kişi ile (%4.5) Güneydoğu Anadolu ve 5 kişi ile (%2.3) Doğu Anadolu Bölgesi izlemiştir. 13 kişi ise (%5.9) yurtdışı doğumludur.

96 kişi (%43.64) girişimci olma niyeti ortalamasının altında; 124 kişi (%56.36) de ortalamanın üstünde yer almaktadır.

3.6.2. Hipotezlerin Test Edilmesi

3.6.2.1. Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki Korelasyona İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi

H1: Niyet ile yenilikçilik özelliği arasında ilişki vardır.

H2: Niyet ile kendine güven duyma özelliği arasında ilişki vardır.

H3: Niyet ile başarı ihtiyacı özelliği arasında ilişki vardır.

H4: Niyet ile risk alma eğilimi özelliği arasında ilişki vardır.

H5: Niyet ile belirsizliğe tolerans özelliği arasında ilişki vardır.

H6: Niyet ile kontrol odaklılığı özelliği arasında ilişki vardır.

Niyet ile kişilik arasındaki ilişkiyi görebilmek için korelasyon analizi yapılmış ve aşağıdaki tablo elde edilmiştir.

Tablo 3: Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki Korelasyon Tablosu

		YENİLİKÇİLİK	KENDİNE GÜVEN	BAŞARI İHTİYACI	RİSK ALMA EĞİLİMİ	BELİRSİZLİĞE TOLERANS	KONTROL ODAKLILIK	NIYET ORTALAMASI
NİYET ORTALAMASI	**Pearson Korelasyonu**	,443(**)	,391(**)	,338(**)	,343(**)	,218(**)	,299(**)	1
	Anlamlılık	,000	,000	,000	,000	,001	,000	.
	N	220	220	220	220	220	220	220

** Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı (2-tailed).
* Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı (2-tailed).

Test sonucuna göre girişimci olma niyeti ile tüm kişilik faktörleri arasında %95 güven sınırında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Buna göre girişimci olma niyeti ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla geliştirilen H1, H2, H3, H4, H5 ve H6 hipotezleri kabuldür.

Niyetle en fazla ilişki 0.000 anlamlılık seviyesiyle yenilikçilik faktörü arasında çıkmıştır. Arada 0.443 düzeyinde pozitif bir ilişki mevcuttur. H1 kabuldür.

Sahip olunan girişimcilik niyeti ile kendine güven duyma arasında da 0.000 anlamlılık seviyesinde 0.391 düzeyinde pozitif bir ilişki vardır. H2 kabuldür.

Niyet ile başarı ihtiyacı arasında 0.338 düzeyinde pozitif bir ilişki söz konusudur. Anlamlılık 0.000 olduğu için H3 kabuldür.

Niyet ile risk alma eğilimi arasındaki ilişki düzeyi 0.343'dür. 0.000 anlamlılık düzeyi ile H4 kabuldür.

Niyet ile belirsizliğe tolerans düzeyi arasındaki ilişki 0.001 anlamlılık düzeyinde 0.218 dir. İlişki pozitif olup H5 kabuldür.

Niyet ile kontrol odaklılık arasındaki ilişki de anlamlıdır. Arada 0.299 düzeyinde pozitif bir ilişki söz konusudur. H6 da kabuldür.

Niyet ile 6 kişilik faktörü arasındaki en güçlü ilişki 0.443 ile yenilikçilik; en düşük ilişki ise 0.218 ile belirsizliğe tolerans arasındadır. Pozitif bir ilişki vardır yani biri arttıkça diğeri de artacaktır. Ancak aradaki ilişkiler her ne kadar 0.000 düzeyinde anlamlıysa da mevcut ilişkiler zayıf ilişkilerdir.

3.6.2.2. Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki Regresyon Analizine İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi

Mevcut 6 kişilik özelliğinin girişimci olma niyetinin ne kadarını açıkladığını, niyet değişkeninin kişilik boyutlarıyla tahmin edilip edilemeyeceğini görebilmek için regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 4: Regresyon Analizinin Anova (b) Tablosu

Model		Kareler Toplamı	Değişim Aralığı	Ortalama Karesi	F	Anlamlılık
1	Regresyon	19,723	6	3,287	14,985	,000(a)
	Kalan	46,726	213	,219		
	Toplam	66,449	219			

a Tahmin Ediciler: KONTROL, TOLERANS, RISK, BAŞARı, GÜVEN, YENILIK
b Bağımlı Değişken: NIYET

Anova tablosunun anlamlılık düzeyinin 0.000 olması niyet değişkeninin kişilik özellikleriyle tahmin edilebileceğini gösterir.

Tablo 5: Regresyon Analizinin Model Özet Tablosu

Model	R	R Kare	Düzeltilmiş R Kare	Tahminin Standart Hatası
1	,545(a)	,297	,277	,46837

R kare değeri 0.297'dir. Kurulan regresyon modelinin açıklama gücü 0.297 olup niyet bağımsız değişkeninin %29.7'si kişilik bağımsız değişkenleriyle açıklanabilmektedir.

Bağımsız değişkenlerden her birinin bağımlı değişken üzerindeki etkisini belirleyebilmek için regresyon analizinin bağımsız değişkenlere ait katsayılar tablosu incelendiğinde, niyetin yenilikçilik, başarı ihtiyacı ve risk alma eğilimi kişilik boyutlarından etkilendiği görülmektedir.

Tablo 6: Katsayılar Tablosu

Model		Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Anlamlılık
		B	Standart hata	Beta		
1	(Sabit)	,872	,321		2,722	,007
	YENİLİKÇİLİK	,217	,068	,234	3,208	,002
	KENDİNE GÜVEN	,099	,077	,094	1,287	,199
	BAŞARI İHTİYACI	,157	,064	,163	2,458	,015
	RİSK ALMA EĞİLİMİ	,215	,071	,195	3,033	,003
	BELİRSİZLİĞE TOLERANS	,073	,054	,081	1,340	,182
	KONTROL ODAKLILIK	,067	,077	,057	,867	,387

Kendine güven duyma, belirsizliğe tolerans ve kontrol odaklılık niyet bağımlı değişkenini 0.05 ve 0.10 güvenilirlik seviyelerinde açıklayamadığı için regresyon denklemine alınmamıştır.

Kurulan hipotezler şu şekildedir:

H7: Yenilikçilik bağımsız değişkeni niyet bağımlı değişkenini açıklamada istatistiksel olarak anlamlıdır.

H8: Kendine güven duyma bağımsız değişkeni niyet bağımlı değişkenini açıklamada istatistiksel olarak anlamlıdır.

H9: Başarı ihtiyacı bağımsız değişkeni niyet bağımlı değişkenini açıklamada istatistiksel olarak anlamlıdır.

H10: Risk alma eğilimi bağımsız değişkeni niyet bağımlı değişkenini açıklamada istatistiksel olarak anlamlıdır.

H11: Belirsizliğe tolerans bağımsız değişkeni niyet bağımlı değişkenini açıklamada istatistiksel olarak anlamlıdır.

H12: Kontrol odaklılığı bağımsız değişkeni niyet bağımlı değişkenini açıklamada istatistiksel olarak anlamlıdır.

Denklemde yer alacak değişkenlerin neler olacağını görmek için katsayılar tablosunu incelediğimizde kendine güven duyma, belirsizliğe tolerans ve kontrol odaklılığın anlamlılık seviyelerinin 0.05 ve 0.10 anlamlılık düzeylerinde anlamlı

olmadığını; yenilikçilik boyutunun 0.002, başarı ihtiyacının 0.015 ve risk alma eğiliminin ise 0.003 düzeyinde anlamlı olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle H_8, H_{11} ve H_{12} red, H_7, H_9 ve H_{10} kabuldür. Niyeti açıklayamayan üç boyut formülde yer almayacaktır.

Böylelikle;

NİYET = 0.872 + 0,217. Yenilik + 0,157. Başarı İhtiyacı + 0,215. Risk Alma Eğilimi'dir.

Bireyin risk alma eğilimi, değişikliklere, yeniliklere gösterdiği hassasiyet ve başarılı olmak için sahip olduğu istek arttıkça girişimci olma niyeti de o derece artacaktır. Tüm boyutlar niyetle pozitif ilişkilidir yani bu üç kişilik değişkenindeki artışlar girişimci olma niyetini de arttıracaktır.

3.6.2.3. Niyet ile Kişilik Özellikleri Arasındaki T-Testine İlişkin Hipotezlerin Test Edilmesi

Bundan önceki analizler 5'li likert aralıklı ölçeğiyle ölçülmüş olan niyet ölçeğindeki ifadelerin ortalamaları alınıp oluşturulan boyut üzerinden yapılmıştı. Burada ise 220 kişinin ortalamalarının ortalaması alınmıştır. Çıkan değer 3.68'dir. 5'li likert ölçeğine göre orta nokta 3'tür ancak grup baz alınarak orta nokta 3.68 alınmış; 3.68'in yani ortalamanın üzerinde olan kişiler girişimci olma niyeti yüksek; 3.68'in altında kalan kişiler ise girişimci olma niyeti düşük bireyler olarak kabul edilerek örnek kütle iki gruba ayrılmıştır. Mevcut bağımsız iki grubun kişilik özelliklerinin ortalamalar açısından birbirinden farklı olup olmadığını anlamak için ise t-test yapılmıştır.

Kurulan hipotezler şu şekildedir:

H_{13}: Girişimci niyeti yüksek olanlarla girişimci olma niyeti düşük olanların yenilikçilik kişilik boyutu ortalamaları birbirinden farklıdır.

H_{14}: Girişimci niyeti yüksek olanlarla girişimci olma niyeti düşük olanların kendine güven duyma kişilik boyutu ortalamaları birbirinden farklıdır.

H15: Girişimci niyeti yüksek olanlarla girişimci olma niyeti düşük olanların başarı ihtiyacı kişilik boyutu ortalamaları birbirinden farklıdır.

H16: Girişimci niyeti yüksek olanlarla girişimci olma niyeti düşük olanların risk alma eğilimi kişilik boyutu ortalamaları birbirinden farklıdır.

H17: Girişimci niyeti yüksek olanlarla girişimci olma niyeti düşük olanların belirsizliğe tolerans kişilik boyutu ortalamaları birbirinden farklıdır.

H18: Girişimci niyeti yüksek olanlarla girişimci olma niyeti düşük olanların kontrol odaklılığı kişilik boyutu ortalamaları birbirinden farklıdır.

Tablo 7: Girişimci Olma Niyeti Ortalamasının Altında ve Üstünde Kalan Grupların Kişilik Özellikleri Bakımından İstatistikleri

	Gruplanmış NIYET	N	Ortalama	Standart sapma	Standart hata ortalaması
YENİLİKÇİLİK	**Ortalamanın Altında Kalanlar**	96	3,3604	,60567	,06182
	Ortalamanın Üstünde Kalanlar	124	3,8242	,50014	,04491
KENDİNE GÜVEN	**Ortalamanın Altında Kalanlar**	96	3,2847	,47899	,04889
	Ortalamanın Üstünde Kalanlar	124	3,5649	,52084	,04677
BAŞARI İHTİYACI	**Ortalamanın Altında Kalanlar**	96	3,2621	,55180	,05632
	Ortalamanın Üstünde Kalanlar	124	3,5176	,56222	,05049
RİSK ALMA EĞİLİMİ	**Ortalamanın Altında Kalanlar**	96	3,0521	,53054	,05415
	Ortalamanın Üstünde Kalanlar	124	3,2964	,44558	,04001
BELİRSİZLİĞE TOLERANS	**Ortalamanın Altında Kalanlar**	96	3,1043	,58134	,05933
	Ortalamanın Üstünde Kalanlar	124	3,2632	,62929	,05651
KONTROL ODAKLILIK	**Ortalamanın Altında Kalanlar**	96	3,2739	,45396	,04633
	Ortalamanın Üstünde Kalanlar	124	3,4507	,46879	,04210

Tablo 8: Girişimci Olma Niyeti Ortalamasının Altında ve Üstünde Kalan Grupların Kişilik Özellikleri Bakımından Karşılaştırılması

		Varyansların Denkliği İçin Levene Testi						
		F	Anlamlılık	t	df	Anlamlılık	Ortalama Farkı	Standart Hata Farkı
YENİLİKÇİLİK	Varyanslar Denk	5,146	,024	-6,218	218	,000	-,4638	,07458
	Varyanslar Denk Değil			-6,070	182,497	,000	-,4638	,07641
KENDİNE GÜVEN	Varyanslar Denk	,406	,525	-4,098	218	,000	-,2802	,06838
	Varyanslar Denk Değil			-4,142	211,589	,000	-,2802	,06766
BAŞARI İHTİYACI	Varyanslar Denk	,134	,715	-3,370	218	,001	-,2555	,07582
	Varyanslar Denk Değil			-3,378	206,198	,001	-,2555	,07564
RİSK ALMA EĞİLİMİ	Varyanslar Denk	2,683	,103	-3,709	218	,000	-,2443	,06586
	Varyanslar Denk Değil			-3,628	184,576	,000	-,2443	,06733
BELİESİZLİĞE TOLERANS	Varyanslar Denk	1,444	,231	-1,920	218	,056	-,1590	,08277
	Varyanslar Denk Değil			-1,940	211,262	,054	-,1590	,08194
KONTROL ODAKLILIK	Varyanslar Denk	,169	,682	-2,814	218	,005	-,1769	,06286
	Varyanslar Denk Değil			-2,825	207,421	,005	-,1769	,06260

Tüm kişilik boyutları niyet değişkeni ile anlamlı sonuçlar vermiştir. Anlamlılık sütununa bakıldığında belirsizliğe tolerans boyutu hariç diğer tüm kişilik boyutlarının 0.05 düzeyinde çok anlamlı sonuçlar verdiği gözlenmektedir. Belirsizliğe tolerans boyutu da 0.10 güvenilirlik seviyesinde anlamlıdır.

Her iki grubun ortalama değerlerini incelediğimizde girişimci olma niyeti yüksek olanların tüm kişilik boyutlarının girişimci olma niyeti düşük olanlara nazaran yüksek olduğunu görmekteyiz.

Yenilikçilik boyutunda düşük niyetlilerin ortalaması 3.36 iken yüksek niyetlilerin ortalaması 3.82'dir. Yani girişimci olma niyeti yüksek olanlar daha yenilikçi, değişime daha açık, değişiklikleri daha yakından takip ederek uygulamaya yatkın kişilerdir. Ortalama farkı sütununa bakıldığında bu boyutun iki grup arasında en fazla farka (-0.4638) sahip olan boyut olduğu görülmektedir. Yani araştırma sonuçlarına göre yenilikçilik, grupları birbirinden ayıran en önemli özelliktir. Ayrıca girişimci olma niyeti yüksek olanların ortalama değerlerinin orta değerin (5'li likertte 3 değeri) bir hayli üstünde olması bu kişilerin yenilikçiliğe çok önem verdiklerini de göstermektedir.

Bireyin kendine güven duyması boyutunda niyeti düşük olanların ortalaması 3.28; niyeti yüksek olanların ortalaması ise 3.56'dır. Girişimci olma niyeti yüksek olan bireylerin kendine güvenleri niyeti düşük olanlara kıyasla daha fazladır.

Başarı ihtiyacı boyutunda niyeti düşük olanların ortalamaları 3.26 iken yüksek niyetlilerin ortalamaları 3.51'dir. Yüksek niyetli kişiler başarılı olmak için daha fazla istek duymakta, başarıya daha fazla ihtiyaç hissetmektedirler.

Risk alma eğiliminde de sonuç aynıdır. Risk alma ortalaması 3.29 olan yüksek niyetli kişiler ortalaması 3.05 olan düşük niyetli kişilere oranla risk almaya daha fazla gönüllüdürler.

Belirsizliğe tolerans düzeyinde girişimci olma niyeti düşük olanların ortalaması 3.10 iken niyeti yüksek olanların ortalaması 3.26 dır. Aradaki farkın en az olduğu (-0.1590) dolayısıyla iki grubu ayırmada en az yeterli olan boyut bu boyuttur. Niyetim değerler de 0.10 seviyesinde anlamlıdır. Yani girişimci olma niyeti düşük olanların belirsizliğe karşı gösterdiği tolerans, girişimci olma niyeti yüksek olanlara nazaran azdır ancak aradaki fark fazla olmamakla beraber %90 düzeyinde anlamlıdır.

Son olarak kontrol odaklılığı boyutunda da girişimci olma niyeti yüksek olan ile düşük olan bireyler birbirinden ayrılmıştır. Kontrol odaklılığı boyutu testin özelliği gereği ortalama değerler yükseldikçe iç kontrol odaklılığına, düştükçe dış kontrol odaklılığına yaklaşmaktadır. Niyeti düşük olan grubun ortalaması 3.27 iken, yüksek niyetlilerin ortalamasının 3.45 olması demek girişimci olma niyeti yüksek bireylerin daha iç kontrol odaklı olduğu yani bir işin sonucunu, olayların gidişatını kadere, şansa, dış güçlere bağlamayıp olayların kendi kontrolü altında olduğunu düşünmesi demektir. Elde edilen sonuç da 0.05 seviyesinde anlamlıdır. Yani girişimci olma niyeti arttıkça birey olayların sonucunu ve hayatının gidişatını kendine bağlamakta yani iç kontrol odaklı olmaktadır.

Sonuç olarak H13, H14, H15, H16, H17 ve H18 hipotezleri kabuldür. Yani girişimci olma niyeti yüksek olanlarla girişimci niyeti düşük olanların kişilik özellikleri ortalamaları birbirinden farklıdır.

3.6.2.4. Niyet ve Kişilik Özellikleriyle Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması

Demografik faktörlerden cinsiyet ile altı kişilik özelliği ve girişimci olma niyeti karşılaştırılmıştır. Örneklem 90 kadın 130 erkekten oluşmuştur. Erkeklerle kadınların yenilikçilik, kendine güven duyma, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, belirsizliğe tolerans, kontrol odaklılığı ve girişimci olma niyeti açısından aralarında fark olup olmadığını bulmak için yapılan t-testi sonucunda 0.10 anlamlılık seviyesinde sadece belirsizliğe tolerans düzeyinde anlamlı sonuç elde edilmiştir. Erkeklerin 3.26, kadınların ise 3.10 olan tolerans düzeyleri 0.069 düzeyinde anlamlıdır. Erkekler kadınlardan daha fazla belirsizliğe tolerans göstermektedirler.

Tablo 9: Cinsiyet ile Tolerans Düzeyi Arasındaki T-Testinin Sonuçları

	CİNSİYET	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Ortalaması
BELİRSİZLİĞE TOLERANS	KADIN	90	3,1038	,56886	,05996
	ERKEK	130	3,2562	,63579	,05576

		Varyansların Denkliği İçin Levene Testi						
		F	Anlamlılık	t	df	Anlamlılık	Ortalama farkı	Standart hata farkı
BELİRSİZLİĞE TOLERANS	Varyanslar Denk	1,355	,246	-1,825	218	,069	-,1525	,08356
	Varyanslar Denk Değil			-1,862	204,15	,064	-,1525	,08188

Bireylerin 21'i kendi işini kurmuş 199'u ise henüz herhangi bir girişimde bulunmamıştır. İş kurma ile kişilik ve niyeti karşılaştırmak için yapılan t-testi sonucunda anlamlı çıkan tek boyut girişimci olma niyetidir. 0.10 anlamlılık seviyesinde kendi işini kuranla kendi işini kurmayan insanların girişimci olma niyetleri birbirinden farklıdır. Farkın anlamlılık düzeyi 0.074 olup iş kuranların niyet ortalaması 3.89 iken kurmayanların niyet ortalaması 3.66'dır. Kendi işini kuran bireylerin girişimci olma niyeti kendi işini henüz kurmamış bireylere nazaran daha fazladır.

Tablo 10: İş Kurma ile Niyet Arasındaki T-Testinin Sonuçları

	İŞ KURMA	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Farkı
NIYET ORTALAMASI	EVET	21	3,8848	,40370	,08810
	HAYIR	199	3,6593	,56059	,03974

		Varyansların Denkliği İçin Levene Testi						
		F	Anlamlılık	t	df	Anlamlılık	Ortalama Farkı	Standart Hata Farkı
NİYET	Varyanslar Denk	2,075	,151	1,793	218	,074	,2255	,12575
	Varyanslar Denk Değil			2,333	28,84	,027	,2255	,09664

Geri kalan demografik faktörlerden doğum yeri, ailede girişimci olup olmaması, doğum sırası ve iş deneyimi ile kişilik özellikleri ve niyet arasında ne 0.05 ne de 0.10 anlamlılık seviyesinde ilişki ve fark bulunamamıştır.

SONUÇ

Girişimciyi tanımak, girişimcilik faaliyetlerini anlamak, başarılı faaliyetlerde bulunacak başarılı girişimcilerin nasıl elde edilebileceğini belirlemek, onları diğer bireylerden ayıran özellikleri saptamak ve onları her bakımdan güçlendirecek çalışmalar yapmak adına yıllardır girişimciler üzerinde yapılan çalışmalar devam etmektedir.

Girişimci bireyi tanımak, kişisel özelliklerini bilmek onun hakkında yapılacak ileriki çalışmalarda araştırmacılara büyük bir kaynak olmaktadır. Çünkü kişilik girişimcilik sürecinin başlangıç noktasını oluşturan niyeti etkilemekle kalmayıp, sürecin başarıyla devam etmesinde de önemli role sahiptir. Yapılan literatür taramasında da görülen odur ki kişiliğin girişimcilik süreci üzerinde doğrudan etkisi vardır. İşte bu nedenle kişilik özelliklerinin girişimci olma niyeti üzerinde nasıl ve ne kadar bir etkisinin olduğunu belirleyebilmek, girişimci olma niyetinde olan ve olmayan bireylerin kişilik özelliklerinin farklılaşıp farklılaşmadığını görebilmek için kişilik ve girişimcilik araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde girişimci ve girişimcilik kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde mevcut literatürde adı sıklıkla geçen ve girişimcilerle özdeşleştirilmiş kişilik özelliklerinden altı tanesi olan başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, yenilikçilik, risk alma eğilimi, belirsizliğe tolerans ve kendine güven özellikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise bireylerin girişimci olma niyetleri ile sahip oldukları kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Uygulama İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi son sınıf öğrencilerine anket şeklinde uygulanmıştır. Ankette kullanılan kişilik ölçeği Hian Chye Koh'un Hong Kong'daki MBA öğrencilerine uyguladığı, otuz altı ifadeden oluşan "Girişimcilik Karakterinin Testi"nin uyarlanmasıdır. Niyet ölçeği ise on yedi ifade kullanılarak hazırlanmıştır. Kişilik ölçeğiyle başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, belirsizliğe tolerans, risk alma eğilimi, kendine güven ve yenilikçilik özellikleri ölçülmeye, sorulan demografik sorularla da birey tanınmaya çalışılmıştır.

Elde edilen iki yüz yirmi sağlıklı veri SPSS 11.5 paket programıyla analize sokulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre kişilik özellikleri girişimci olma niyetiyle

zayıf da olsa pozitif korelasyona sahiptir. Mevcut altı özellikten üç tanesi (yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi) 0.297 oranında niyet bağımlı değişkenini açıklamaktadır. Ayrıca bireyler sahip oldukları niyet ortalamalarına göre gruplandırılmış ve girişimci olma niyeti düşük olanlarla yüksek olanların kişilik özellikleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlar anlamlıdır. Araştırma sonuçlarına göre, girişimci olma niyeti yüksek olan bireyler düşük olan bireylere nazaran daha kendine güvenen, yenilikçi, başarı ihtiyacı yüksek, risk alma eğilimi fazla, belirsizliğe yüksek toleranslı ve iç kontrol odaklı bireylerdir. İki grubu ayıran en önemli özellik yenilikçilik iken en az fark belirsizliğe karşı gösterdikleri toleranstadır.

Kişilik özellikleri ve niyet ile demografik özellikler karşılaştırıldığında çok da anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Kişilik özelliklerinden sadece belirsizliğe tolerans düzeyinde erkekler kadınlardan daha toleranslı çıkmıştır. İş kurma deneyimine sahip bireylerin girişimci olma niyetleri ise daha önce böyle bir deneyim yaşamamış olanlara nazaran daha fazladır. Geri kalan demografik faktörlerle ne 0.05 ne de 0.10 anlamlılık seviyesinde ilişki bulunamamıştır.

Elde edilen sonuçlar literatürde elde edilenlerle paraleldir. Mevcut modellerde de gösterildiği gibi kişilik özellikleri bireyin girişimci olma niyeti üzerinde etkili bir faktördür. Girişimci olma niyeti yüksek olan grup kişilik özellikleri açısından girişimci olma niyeti düşük olan gruptan anlamlı derecede farklılaşmıştır.

Öğrencilerin, kişilikleri hakkında bilgi sahibi olmaları onların ileride seçecekleri meslekler için bir rehber olabilir. Bireylerin çalışmak istedikleri meslekler için uygun kişilikte olup olmadıklarını önceden bilmeleri, başarısız olabilecekleri işlere girmelerini önleyerek zaman, emek ve para kaybını azaltması, bireyde başarısızlık durumunda oluşabilecek motivasyon kaybını önlemesi, belki de en önemlisi işinde iyi ve başarılı meslek erbaplarının oluşabilmesine yardımcı olabilmesi açısından fayda sağlayabilir. Keza çalışmamızın öneminin de buradan kaynaklandığını düşünüyorum. Daha en başından girişimci olmayı düşünen bireylerin buna uygunluğu analiz edilir, öğrenciler daha üniversitenin ilk yıllarında kişilik profilleri çıkarılarak mevcut sonuçlara göre yönlendirilebilirse, uygun bireylere girişimcilik eğitimleri verilerek başarılı girişimciler ve başarılı girişimsel faaliyetler için doğru yere doğru tohum ekilebilir.

Araştırmanın sadece İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde yapılması çalışmanın kısıtıdır. İleriki çalışmalar başka üniversitelerde, girişimcilikle alakalı olabilecek iktisat, işletme ve çalışma ekonomisi gibi diğer bölümleri de kapsayacak şekilde yürütülebilir. Ayrıca bu çalışmada sadece girişimci olma niyetiyle kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İleriki çalışmalarda girişimci olma niyetiyle girişimci olma niyetini etkileyen diğer faktörler arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKÇA

- AĞCA, Veysel, Durmuş Yörük: "Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve", **Afyon Kocatepe Üni. İİBF Dergisi**, C.8, S.2, 2006

- AKYÜZ, Kadri Cemil, Tarık Gedik, İlker Akyüz, İbrahim Yıldırım: "Rize İlindeki Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Yeteneklerinin İncelenmesi", **İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C.20, S.1, Nisan 2006

- ANDERSON, Carl R., Craig Eric Schneier: "Locus of Control, Leader Behaviour and Leader Performance Among Management Students", **Academy of Management Journal**, Vol.21, No.4, 1978

- ANG, Swee Hoan, Don G.P. Hong: "Entrepreneurial Spirit Among East Asian Chinese, **Thunderbird International Business Review,** Vol.42, No.3, May-June-2000

- AYTAÇ, Ömer: "İktisadi ve Sosyal Gelişme Açısından Girişimcilik", **Akademik Araştırmalar Dergisi,** S.26, 2005

- AYTAÇ, Ömer: "Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.15, Ağustos 2006

- BARON, Reuben M., Richard L. Ganz: "Effects of Locus of Control and Type of Feedback on the Task Performance of Lower-Class Black Children", **Journal of Personality and Social Psychology,** Vol.21, No.1, 1972

- BECHERER, Richard C., Mark E. Mendenhall, Karen Ford Eickhoff: "Separated at Birth: An Inquiry on the Conceptual Independece of the Entrepreneurship and the Leadership Constructs", **New England Journal of Entrepreneurship,** Vol.11, No.2, Fall 2008

- BEGLEY, Thomas M., David P. Boyd: "Psychological Characteristics Associated With Performance In Entrepreneurial Firms and Small Businesses", **Journal of Business Venturing,** Vol.2, 1987

- BERBER, Aykut: "Girişimci ile Yönetici Profilinin Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci", **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, C.29, S.1, Nisan, 2000

- BERNARDO, Antonio E., Ivo Welch: "On The Evolution of Overconfidence and Entrepreneurs", **Journal of Economics and Management Strategy**, Vol.10, No.3, Fall 2001

- BIRD, Barbara: "Implementing Entrepreneurial Ideas: The Case for Intention", **Academy of Management Review**, Vol.13, No.3, 1988

- BOLAT, Ömer: "Üçüncü Safhadaki Girişimciliğimiz ve Geleceği", **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, S.2, 2006

- BOYD, Nancy G., George S. Vozikis: "The Influence of Self-Efficacy on the Development of Entrepreneurial Intentions and Actions", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Summer 1994

- BOZGEYİK, Abdullah: **Girişimcilik Ruhunuzu Ateşleyin: Girişimcilere Yol Haritası**, İstanbul, Hayat Yay., 2005

- BOZKURT, Öznur: "Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi", **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi"**, S.2, 2006

- BRICE, Jeff: "The Role of Personality Dimensions and Occupational Preferences On The Formation of Entrepreneurial Intentions", Doctorate Thesis, Mississipi State University, Mississipi, May 2002

- BROCKHOUS, Robert H.: "I-E Locus of Control Scores as Predictors of Entrepreneurial Intentions", **Proceedings of the Academy of Management,** Vol.35, 1975

- BROCKHAUS, Robert H.: "Risk Taking Propensity of Entrepreneurs", **Academy of Management Journal,** Vol.23, No.3, September 1980

- BUDNER, Stanley: "Intolerance of Ambiguity as a Personality Veriable", **Journal of Personality**, Vol.30, No.1, 1962

- BUSENITZ, Lowell W., Jay B. Barney, "Differences Between Entrepreneurs and Managers In Large Organizations: Biases and Heuristics In Strategic Decision-Making", **Journal of Business Venturing,** Vol.12, 1997

- BUTTNER, E. Holly, Nur Gryskiewicz: "Entrepreneurs' Problem Solving Sytles: An Empirical Study Using The Kırton Adaptation/Innovation Theory" **Journal of Small Business Management**, Vol.31, No.1, 1993

- BYGRAVE, William D.: "The Entrepreneurship Paradigm (I): A Philosophical Look At Its Research Methodologies", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Fall 1989

- CARLAND, James W., Frank Hoy, Jo Ann C. Carland: "Differentiating Entrepreneurs From Small Business Owners", **Academy of Management Review**, Vol.9, No. 2, 1984

- CARLAND, James W., Frank Hoy, Jo Ann C. Carland: "Who is an Entrepreneur? Is a Question Worth Asking", **American Journal of Business**, Vol.12, No.4, 1988

- CEYLAN, Adnan, Nigar Demircan: "Girişimciliği Etkileyen Faktörler İle Girişimci Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bir Araştırma", 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri, 24-26 Mayıs 2001

- CEYLAN, Adnan, Nigar Demircan: "Girişimcilerin Başarı, Güç ve Yakın İlişki İhtiyaçlarının Kişilik Özellikleriyle İlişkisi Üzerine Düzce Bölgesindeki Kobilerde Bir Araştırma", (Çevrimiçi) http//www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/bildiri_21.pdf, 10 Eylül 2007.

- CHABASSOL, David J., David Thomas: "Needs For Structure, Tolerance Of Ambiguity And Dogmatism in Adolescents" **Psychological Reports**, Vol.37, 1975

- CHEN, Chao C., Patricia Gene Grene, Ann Crick: "Does Entrepreneurial Self-Efficacy Distinguish Entrepreneurs From Managers?" **Journal of Business Venturing,** Vol.13, 1998

- CROMIE, Stanley, Sandra Johns: "Irish Entrepreneurs: Some Personal Characteristics", **Journal of Occupational Behaviour,** Vol.4, 1983

- CROMIE, Stanley: "Assessing Entrepreneurial Inclinations: Some Approaches and Empirical Evidence", **European Journal of Work and Organizational Psychology**, Vol.9, No.1, 2000

- CUMMINGS, L.L., D.L. Harnett, O.J. Stevens: "Risk, Fate, Conciliation and Trust: An International Study of Attitudinal Differences Among Executives", **Academy of Management Journal**, Vol.14, No.3, September 1971

- CUNNINGHAM, J. Barton, Joe Lischeron: "Defining Entrepreneurship", **Journal of Small Business Management**, Vol. 29, Jan 1991

- ÇETİN, Beyzade Nadir, Ali Sırrı Yılmaz: "Elazığ'da Sosyal Bir Kalkınma Hamlesi: Girişimcilik Eğitim Kursu", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2007

- ÇETİNDAMAR, Dilek: **Türkiye'de Girişimcilik**, İstanbul, TÜSİAD, 2002

- ÇEVİK, Evrim: "Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri ile Çalışma Amaçları Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 2006

- ÇONKAR, Kemalettin, Veysel Ağca: "Ekonomik Kalkınmanın Temel Dinamiği Girişimci ve Girişimcilik", **Çerçeve**, Yıl.13, S.35, Mart, 2005

- DAS, T.K., Bing-Sheng Teng: "Time and Entrepreneurial Risk Behaviour", **Entrepreneurship Theory and Practice,** Winter 1997

- DEMİR, Erdem: "Kişilik Özelliklerinin Girişimciliğe Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Gebze, 2002

- DEMİREL, Erkan Turan: "Girişimcilik Kültürü", Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi SBE, Malatya, 2003

- DEMİREL, Erkan T., Mehmet Tikici: "Kültürün Girişimciliğe Etkileri", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2004

- DİKMEN, Çiğdem: "Girişimcilerin Risk Almaya Karşı Tutumları", **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi,** S.17, Yıl 5, Ocak 1994

- DOLLINGER, Marc J.: "Use Of Budner's Intolerance of Ambiguity Measure For Entrepreneurial Research", **Psychological Reports**, Vol.53, 1983

- DURAND, Douglas E.: "Effects of Achievement Motivation and Skill Training on the Entrepreneurial Behaviour of Black Businessmen", **Organizational Behaviour and Human Performance,** Vol.14, 1975

- EKİNCİ, Mehmet Behzat: "Kobi Girişimciliği ve Örgütlenmesi", **Çerçeve**, Yıl. 13, S.35, Mart 2005

- EMSEN, Ö.Selçuk, Ayşe İrmiş, Ertuğrul Deliktaş: "İktisadi Gelişmede Girişimciliğin Rolü-Karşılaştırmalı Bir Analiz: Erzurum-Denizli (I)", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, C.7, S.2, 2002

- ENTRIALGO, Montserrat, Esteban Fernandez, Camilo Vazguez: "Psychological Characteristics and Process: The Role of Entrepreneurship in Spanish SMEs", **European Journal of Innovation Management,** Vol.3, No.3, 2000

- ERDEM, Ferda: "Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım", **Akdeniz İİBF Dergisi**, 2001

- ERDOĞAN, İlhan: **İşletmelerde Davranış**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, 1997

- ERDOĞMUŞ, Nihat: **Aile İşletmeleri: İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi**, İstanbul, IGIAD Yay., 2004, (Çevrimiçi) http://www.igiad.com/yayinlar/bookdownload/AİLE%20İŞLETMELERİ.pdf, 16 Kasım 2007

- ERKOCAOĞLAN, Ertan: "Örgüt Yapısı ve Pazar Yöneliminin Kurumsal Girişimciliğe Etkisi Üzerine Bir Araştırma",Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi SBE, Adana, 2005

- EROL, Metin: "Bir Üretim Faktörü Olarak Girişimcinin Ekonomik Gelişme Üzerindeki Etkilerinin Sosyal-Kültürel Boyutu", **Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 19, 1997

- FORLANI, David, John W. Mullins: "Perceived Risks and Choices in Entrepreneurs' New Venture Decisions", **Journal of Business Venturing**, Vol.15

- FURNHAM, Adrian, Tracy Ribchester: "Tolerance of Ambiguity: A Review of the Concept, Its Measurement and Applications", **Current Psychology**, Vol.14, No.3, 1995

- GARTNER, William B.: "A Conceptual Framework For Describing the Phemonenon of New Venture Creation", **Academy of Management Review**, Vol 10, No.4, Oct 1985

- GARTNER, William B.: " 'Who Is An Entrepreneur?' Is the Wrong Question", **American Journal of Small Business**, Spring 1988

- GOLDSMITH, Ronald E.: "Personality Characteristics Associated With Adaption-Innovation", **Journal of Psychology,** Vol.117, 1984

- GOLDSMITH, Ronald E., John R. Kerr: "Entrepreneurship and Adaption-Innovation Theory", **Technovation**, Vol.11, No.6, 1991

- GRIFFIN, Dale, Amos Tversky: "The Weighing of Evidence and The Determinants of Confidence" **Cognitive Psychology,** Vol.24, 1992

- GUPTA, Vishal K., Nachiket M. Bhawe: "The Influence of Proactive Personality and Stereotype Threat on Women's Entrepreneurial Intentions", **Journal of Leadership and Organizational Studies**, Vol.13, No.4, 2007

- GÜL, Hasan: Bilgi Toplumu Liderliği Karizmatik Liderliğin Sonu Olur Mu? (Çevrimiçi) http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl/gos.php?nt=223, 29 Ekim 2007

- GÜROL, M. Ali: **Türkiye'de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi**, Ankara, Atılım Üniversitesi Yayını-2, Ekim 2000

- HANSEMARK, Ove C.: "Need For Achievement, Locus of Control and The Prediction of Business Start-ups: A Longitudinal Study", **Journal of Economic Psychology**, Vol.24, 2003

- HARTWICK, Jon: "Understanding Entrepreneurial Intentions: The Attitudinal Determinants", **Entrepreneurship Innovation Models for Development**, Ed. By. Rabindra N. Kanungo, London, Sage Pulications

- HORNSBY, Jeffrey S., Douglas W. Naffziger, Donald F. Kuratko, Ray V. Montagno: "An Interactive Model of the Corporate Entrepreneurship Process", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Winter 1993

- İLHAN, Süleyman: "Girişimcilik ve Sosyo-Ekonomik Süreçteki Rolü", **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, 2004

- JOHANNESAN, Jon-Arild, Bjorn Olsen, G.T. Lupkin: "Innovation as Newness: What Is New, How New, And New To Whom?" **European Journal of Innovation Management**, Vol.4, No.1,2001

- JULIAN, James W., Stuart B. Katz: "Internal Versus External Control And The Value Of Reinforcement**, Journal of Personality and Social Psychology**, Vol.8, No.1, 1968

- KAYNAR, Şerif: "Girişimcilik", Der. Abdullah Bozgeyik, **Girişimcilik Ruhunuzu Ateşleyin: Girişimcilere Yol Haritası**, İstanbul, Hayat Yay., 2005

- KIHLSTROM, R.E., Jean Jacques Laffont: "A General Equilibrium Entrepreneurship Theory of Firm Formation Based on Risk Aversion", **Journal of Political Economy**, Vol.87, 1979

- KIRTON, Michael: "Adaptors and Innovators: A Description and Measure", **Journal of Applied Psychology,** Vol.61, No.5

- KIRTON, Michael J., Steven Pender: "The Adaption-Innovation Continuum, Occupational Type, and Course Selection", **Psychological Reports**, Vol.51, 1982

- KOELLINGER, Philipp, Maria Minniti, Christian Schade: "I Think I Can, I Think I Can: Overconfidence and Entrepreneurial Behaviour", **Journal of Economic Psychology,** Vol.28, 2007

- KOELLINGER, Philipp: "Why Are Some Entrepreneurs More Innovative Than Others?" **Small Business Economics,** Vol.31, 2008

- KOH, Hian Chye: "Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students", **Journal of Managerial Psychology**, Vol.11, No.3

- KRUEGER, Norris: "The Impact of Prior Entrepreneurial Exposure on Perceptions of New Venture Feasibility and Desirability", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Fall 1993

- KRUEGER, Norris F., Peter R. Dickson: "Perceived Self-Efficacy and Perceptions of Opportunity and Threat", **Psychological Reports**, Vol.72, 1993

- KRUEGER, Norris F., Deborah V. Brazeal: "Entrepreneurial Potential and Potential Entrepreneurs", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Spring 1994

- KURATKO, Donald F., Richard M. Hodgetts: **Entrepreneurship A Contemporary Approach**, 4. Edition, 1998

- KURT, Mustafa, Veysel Ağca, Saffet Erdoğan: "Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, C.8, S.2, 2006

- LAFUENTE, Alberto, Vicente Salas, "Types of Entrepreneurs and Firms: The Case Of New Spanish Firms", **Strategic Management Journal**, Vol. 10, 1989

- LIBBY, Robert, Peter C. Fishburn: "Behavioral Models of Risk Taking in Business Decisions: A Survey and Evaluation", **Journal of Accounting Research,** Vol.15, 1977

- LITTUNEN, Hannu: "Entrepreneurship and The Characteristics of the Entrepreneurial Personality", **International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research**, Vol.6, No.6, 2000

- LOW, Murray B., Ian C. MacMillan: "Entrepreneurship: Past Research and Future Challanges", **Journal of Management**, Vol. 14, No. 2, 1988

- MacCRIMMON, Kenneth R., Donald A. Wehrung: "Characteristics of Risk Taking Executives", **Management Science**, Vol.36, No.4, April 1990

- MacDONALD, A. P.: "Revised Scale For Ambiguity Tolerance Reliability And Validity", **Psychological Reports,** Vol.26, 1970

- MANCUSO, J.R.: "What It Takes To Be An Entrepreneur: A Questionnaire Approach", **Journal of Small Business Management,** Vol.12, Oct.1974

- MARCATI, Alberto, Gianluigi Guido, Alessandro M. Peluso: "The Role of SME Entrepreneurs' Innovativeness and Personality in the Adoption of Innovations", **Research Policy**, Vol.1, 2008

- MARCH, James G., Zur Shapira: "Managerial Perspectives on Risk And Risk Taking", **Management Science**, Vol.33, No.11, 1987

- MARKMAN, Gideon D., Robert A. Baron: "Person-Entrepreneurship Fit: Why Some People Are More Successful as Entrepreneurs Than Others", **Human Resource Management Review,** Vol.13, No.2, 2003

- MASTERS, Robert, Robert Meier: "Sex Differences and Risk Taking Propensity of Entrepreneurs", **Journal of Small Business Management**, January 1988

- McCLELLAND, David C.: "N Achievement and Entrepreneurship: A Longitudinal Study", **Journal of Personality and Social Psychology,** Vol.1, No.4, 1965

- MIDGLEY, David F., Grahame R. Dowling: "Innovativeness: The Concept and Its Measurement", **Journal of Consumer Research**, Vol.4, March 1978

- MILLER, Danny: "The Correlates of Entrepreneurship in Three Types of Firms" **Management Science**, Vol.29, No.7, 1983

- MITCHELL, T.R., C.M. Smyser, S.E. Weed: "Locus of Control: Supervision and Work Satisfaction", **Academy of Management Journal**, Vol.18, 1975

- MITTON, Daryl G.: "The Compleat Entrepreneur", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Vol.13, Spring 1989

- MUELLER, Stephen L., Anisya S. Thomas: "Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness", **Journal of Business Venturing**, 16, 2000

- NAIR, K.B., M. Sivaraman, Rabindra Kanungo: "Rural Entrepreneurship in a Developing Economy: A Contingency Approach", **Entrepreneurship Innovation Models For Development**, Ed. By. Rabindra Kanungo, London, Sage Publications

- NORTON, Robert W.: "Measurement of Ambiguity Tolerance", **Journal of Personality Assessment**, Vol.39, No.6, 1975

- OWEN, William: "Ambiguity Tolerance, Performance, Learning, and Satisfaction: A Research Direction", (Çevrimiçi) http://isedj.org/isecon/2002/242c/ISECON.2002.Owen.pdf , 24 Ağustos 2008

- ÖZDEMİR, Ali: **Girişimcilik**, Ankara, 2003

- ÖZKAN, Şule, Selçuk Emsen, Fatma Gündoğdu, Hayati Aksu: "Türkiye'de Girişimcilik ve Belirleyicileri: Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi Üzerine Bir Uygulama", **Ankara Üni. SBF. Dergisi**, (Çevrimiçi)
http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/58/4/7_sule_ozkan_o_selcuk_emsen.pdf

- ÖZSAĞIR, Arif: "Bölgesel Kalkınma Politikası Aracı Olarak Girişimcilik", **Mercek**, S.35, Temmuz 2004

- PALICH, Leslie E., D. Ray Bagby: "Using Cognitive Theory to Explain Entrepreneurial Risk-Taking: Challenging Conventional Wisdom", **Journal of Business Venturing**, V.10, 1995

- PANDEY, Janak, N.B. Tewary: "Locus Of Control And Achievement Values Of Entrepreneurs", **Journal of Occupational Psychology**, Vol.52, 1979

- PETRAKIS, P.E.: "Risk Perception, Risk Propensity and Entrepreneurial Behaviour: The Greek Case", **Journal of American Academy of Business**, Vol.7, No.1, September 2005

- PHARES, E. Jerry: "Internal-External Control As A Determinant Of Amount Of Social Influence Exerted", **Journal of Personality And Social Psychology**, Vol.2, No.5, 1965

- PILLIS, Emmeline de: "Predicting Entrepreneurial Intention: A Cross-Cultural Study" (Çevrimiçi)
http://www.alliedacademies.org/public/proceedings/proceedings1/pae.pdf,
01 Eylül 2008,

- RAY, Dennis M.: "The Role of Risk Taking in Singapore"**, Journal of Business Venturing**, Vol.9, 1994

- REITZ, H. Joseph, Linda N. Jewell: "Sex, Locus of Control and Job Involvement: A Six Country Investigation", **Academy of Management Journal**, Vol.22, No.1, 1979

- ROBINSON, Peter B., David V. Stimpson, Jonathan C. Huefner, H. Keith Hunt: "An Attitude Approach To The Prediction of Entrepreneurship" **Entrepreneurship Theory and Practice,** Summer 1991

- ROGOFF, Edward G.: "Opportunities For Entrepreneurship In Later Life", **Generations,** Vol.31, Spring 2007

- ROTTER, Julian B., Ray C. Mulry: "Internal Versus External Control Of Reinforcement And Decision Time", **Journal of Personality and Social Psychology**, Vol.2, No.4, 1965

- SCHOEMAKER, Paul J.H.: "Determinants of Risk Taking: Behavioral and Economic Views", **Journal of Risk and Uncertainty**, Vol.6, 1993

- SCHWATZ, Dafna, Alaya Malach-Pines: "High Technology Entrepreneurs Versus Small Business Owners in Israel" **Journal of Entrepreneurship,** Vol.16, No.1, 2007

- SEKBAN, Metehan: "Entrepreneurship A Conceptual Framework", Master's Thesis, Marmara University, January 1989

- SEXTON, Donald L., Nancy Bowman: "The Entrepreneur: A Capable Executive and More", **Journal of Business Venturing,** Vol.1, 1985

- SHAVER, Kelly G., Linda R. Scott: "Person, Process, Choice: The Psychology of New Venture Creation", **Entrepreneurship Theory and Practice**, Vol.16, No.2, Winter 1991

- SHERE, Jean L.: "Tolerance of Ambiguity as a Discriminating Veriable Between Entrepreneurs and Managers", **Proceedings of the Academy of Management**, Vol.42, 1982

- SITKIN, Sim B., Amy L. Pablo: "Reconceptualizing The Determinants of Risk Behaviour", **Academy of Management Review**, Vol.17, No. 1, 1992

- TEOH, Hai Yap, See Liang Foo: "Moderating Effects of Tolerance For Ambiguity and Risk Taking Propensity on The Role Conflict-Perceived Performance Relationship: Evidence From Singaporean Entrepreneurs", **Journal of Business Venturing**, Vol.12, No.1, 1997

- THAMPSON, John L.: "The Facets Of The Entrepreneur: Identifying Entrepreneurial Potential", **Management Decision**, V.42, 2004

- THOMAS, Anisya S., Stephen L. Mueller: "A Case For Comparative Entrepreneurship: Assessing The Relevance of Culture", **Journal of International Business Studies**, Vol.31, No.2, 2000

- TİKİCİ, Mehmet, Mehmet Güven, E.Turan Demirel: "Karakteristik Açıdan Girişimci Tipleri: Malatya Organize Sanayi Bölgesinde Bir Araştırma", **Süleyman Demirel Üni. İktisadi ve İdari Bil. Fak**., C.10, S.2, 2005

- TIMMONS, Jeffry A.: "Characteristics and Role Demands of Entrepreneurship", **American Journal of Small Business,** Vol.3, No.1, July 1978

- TOP**,** Seyfi: **Girişimcilik Keşif Süreci**, İstanbul, Beta Yay., 2006

- TUTAR, Hasan, Orhan Küçük: **Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi**, Ankara, Seçkin Yay., 2003

- VECCHIO, Robert P.: "Entrepreneurship and Leadership: Common Trends and Common Threads", **Human Resource Management Review,** Vol.13, 2003

- WELSCH, Harold P., Earl C. Young: "The Information Source Selection Decision: The Role of Entrepreneurial Personality Characteristics", **Journal of Small Business Management**, Vol.20, No.4, October 1982

- WOOD, Robert, Albert Bandura: "Social Cognitive Theory of Organizational Management", **Academy of Management Review**, Vol.14, No.3, 1989

- ZAHRA, Shaker A.: "Predictors and Financial Outcomes of Corporate Entrepreneurship: An Exploratory Study", **Journal of Business Venturing**, Vol.6, 1991

- ZHAO, Fang: "Exploring the Synergy Between Entrepreneurship and Innovation", **International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research,** Vol.11, No.1, 2005

- ZHAO, Hao, Scott E. Seibert, Gerald E. Hills: "The Mediating Role of Self Efficacy in the Development of Entrepreneurial Intentions", **Journal of Applied Psychology**, Vol.90, No.6, 2005

(Çevrimiçi)

- http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Schumpeter, 25 Mart 2008

- http://www.heromarka.com/seminer10.htm, 25 Haziran 2008

- http://www.bsd.org.tr/yararli/kisisel/KISISEL_GELISIM_GIRISIMCILIK.doc, 22 Ocak 2008

- http://www.yogiyem.org/Girisimcilikve Girisimcinin_Ozellikleri1.doc, 22 Ocak 2008

- http://www.hskizilcik.com/egitim/gp.pdf , 14 Eylül 2008

- http://www.huseyinust.com/forum/risk-nedir-risk-yonetimi-nedir-t-8705.html , 1 Eylül 2008

- http://www.isletme.biz/yonetim-ve-organizasyon/yaraticilik-yenilikcilik-ve-girisimcilik.html, 05 Ağustos 2008

- http://en.wikipedia.org/wiki/Self-esteem , 15 Ağustos 2008

- http://www.healthsystem.virginia.edu/internet/feap/newsletters/Self-Confidence.pdf 24 Ağustos 2008

- http://en.wikipedia.org/wiki/Self-esteem , 15 Ağustos 2008

EK

EK-1:

ANKET FORMU

Bu anket, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Davranış Bilimleri Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Erdal Tekarslan danışmanlığında yapmış olduğum Yüksek Lisans çalışması için hazırlanmıştır. Zaman ayırıp katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

SARA TANOĞLU

Aşağıdaki soruları, size en uygun kutucuğa X işareti koyarak cevaplayınız.

Soru 1: Kendi işimi kurabilmek için;

		Çok Doğru	Doğru	Ne Doğru Ne Yanlış	Yanlış	Çok Yanlış
1.	Çevredeki fırsatları değerlendiriyorum					
2.	Kuracağım iş hakkında bilirkişilere danışıyorum					
3.	İş kurmanın yasal prosedürü hakkında bilgi topluyorum					
4.	İş kuran diğer kişilerin yöntemlerini inceliyorum					
5.	İş kurmaya ilişkin hayatım açısından fayda ve maliyet analizi yapıyorum					
6.	Önce bir başkasının yanında işe başlayıp iş hayatını biraz tanımak istiyorum					
7.	Kendime destek ve ortaklar arıyorum					
8.	Genel olarak piyasadaki iş imkânlarını değerlendiriyorum.					
9.	Sermayeyi nasıl elde edeceğimi araştırıyorum					
10.	Kullanabileceğim iç ve dış kaynakları araştırıyorum					
11.	Fırsatlardan nasıl yararlanabileceğimi düşünüyorum					
12.	Pazarda hangi alanda faaliyet gösterebileceğimi araştırıyorum					
13.	Çalışma planı hazırlıyorum					
14.	Piyasadaki rekabet durumunu inceliyorum					
15.	İş için gerekli bilgi düzeyimi arttırmaya çalışıyorum					
16.	İşi yapmama engel olabilecek zayıf yönlerimin neler olduğunu değerlendiriyorum					
17.	İşi yapmama yardım edecek güçlü yönlerimin neler olduğunu değerlendiriyorum.					

Soru 2

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	İnsanların şansızlıkları yaptıkları hatalardan kaynaklanır					
2.	Mücadeleden zevk alırım, bu nedenle rekabet daha çok çalışmamı sağlar					
3.	Sağlama alındığı ve sürekli olduğu sürece kârın az olması beni kaygılandırmaz					
4.	İş güvenliği benim için önemlidir					
5.	En başarılı olduğum zaman yalnız olduğum, kimsenin direkt gözetimi ve denetimi altında olmadığım zamanlardır.					
6.	İşlerin yapılış şeklini değiştirmekten kaçınırım.					
7.	İnsanların yaşamlarındaki üzücü olayların çoğu bir dereceye kadar kötü şans yüzündendir.					
8.	Başarılı olduğumu hissedemez ve tatmin olamazsam, yüksek ücretli de olsa o işi yapmaktan hoşlanmam					
9.	Yüksek kazançlar elde etmek için yüksek riskler almaya istekliyim					
10.	İyi bir iş, ne yapılacağının ve nasıl yapılacağının açıkça belirtildiği iştir.					
11.	Başarma yeteneğime güveniyorum					
12.	Diğer insanlar çevrede olağandışı fırsatlar göremediği halde ben çevredeki fırsatları algılayabilirim.					
13.	Olayların sonuçları ne kadar iyi olsa da, sonuçlar kendi çabalarımın ürünü değilse beni memnun etmez.					
14.	Sadece rahat yaşamama yetecek kadar para kazanmak istiyorum.					
15.	Makul bir kazanç söz konusuysa belirsiz koşullarda çalışmak benim için sorun değildir.					
16.	Yapısal olmayan işlerde (sınırları kesin olarak çizilmemiş, iş kuralları belirlenmemiş iş) çalışmayı severim					
17.	Çözemediğim zayıflıklarım ve korkularım var.					
18.	Yaratıcılığım ve becerikliliğim sayesinde zorlukların üstesinden gelebilirim.					
19.	Kararlarımın ve eylemlerimin olumlu ve olumsuz sonuçlarını kabullenirim.					
20.	Eğer ücreti iyiyse rutin ve çok çaba gerektirmeyen bir işte çalışmanın benim açımdan bir sakıncası yoktur.					
21.	Kar paylarını hesapladığım bir ortaklığa paramı yatırmaktan korkmam.					

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
22.	Dikkatle takip etmeye çalıştığım bir programım var.					
23.	Yeni ve denenmemiş durumların üstesinden gelebileceğimden şüpheliyim.					
24.	İşleri yapmak için her zaman yeni ve daha iyi yolların olduğuna inanırım.					
25.	Yaşamımdaki olayların sonuçlarını şans ve kader değil ben etkilerim.					
26.	Bir şey yaparken onun sadece yapılmasıyla değil mükemmel şekilde yapılmasıyla ilgilenirim.					
27.	Başarı olasılığı %60 veya daha fazla ise riski göze alırım.					
28.	Birkaç kişinin üst üste gelen, çakışan sorumluluklar vermesi beni rahatsız eder.					
29.	Çoğunluğun fikrine karşı kendi fikrimi öne sürmekte zorlanırım.					
30.	Yeni, ilginç ve hatta çılgın fikirleri bulmakta zorlanırım.					
31.	Bir şeylerin olmasını beklemek ya da seyretmek yerine ben kendim bir şeyler yapmayı tercih ederim.					
32.	İnsanları yeteneklerine göre değil arkadaşlıklarına ve bağlılıklarına göre işe alırım.					
33.	Hakkında bir şey bilmediğim görevi üzerime almaktan korkarım.					
34.	Yetenekli, çalışkan ve hırslı olsam da param olmadığı sürece bir iş kuramam.					
35.	Belirsizliğin olduğu durumlarda karar almayı ve liderlik yapmayı severim.					
36.	Başarının kişisel çabadan çok şans ve kaderin bir sonucu olduğuna inanırım.					

Soru 3:

Cinsiyetiniz?	Kadın……. Erkek…….
Ailenin kaçıncı çocuğusunuz?	İlk ……. Son…… Diğer…….
Kaç yıllık iş deneyiminiz var?	Hiç…… 1 yıldan az…….. 1-2 yıl…….. 2 yıldan fazla…….
Ailede kendi işini kuran birinci derece yakınınız var mı?	Evet……. Hayır…….
Varsa kim?	…….
Kendi işinizi kurmayı denediniz mi?	Evet……. Hayır…….
Doğum yeriniz neresidir?	……..